

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKULÖNCESİ ÇOCUK GELİŞİMİNDE SANAT EĞİTİMİNİN
YERİ VE ÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine BÜYÜKKAZAZ ÖZTÜRK

TRABZON
Temmuz, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKULÖNCESİ ÇOCUK GELİŞİMİNDE SANAT EĞİTİMİNİN
YERİ VE ÖNEMİ

Emine BÜYÜKKAZAZ ÖZTÜRK

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN

TRABZON
Temmuz, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 12/07/2019**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN

Üye : Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

Üye : Doç. Dr. Raif KALYONCU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Emine BÜYÜKKAZAZ ÖZTÜRK

12 / 07 / 2019

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana her türlü yardımını ve desteklerini esirgemeyen, tez konumun belirlenmesi ve geliştirilmesi dahil her aşamasında değerli bilgilerini benimle paylaşan, yol gösteren değerli tez danışmanım sayın Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN'a katkılarından ve emeklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgilerini, deneyimlerini benimle paylaşan değerli hocalarım sayın Doç. Dr. Raif KALYONCU ve Yrd. Doç. Dr. Zuhâl DİNÇ ALTUN'a teşekkürler.

Araştırmam sırasında deneyimlerini benimle paylaşan Söğütlü anaokulu ve Teol Anaokulu okul öncesi öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu süreç boyunca yanımda olan maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme, hep yanımda olan eşim Şener ÖZTÜRK ve canım oğlum Bilge Kağan ÖZTÜRK'e yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Emine BÜYÜKKAZAZ ÖZTÜRK

Temmuz, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	4
1. 2. Araştırmanın Alt Amaçları.....	4
1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	4
1. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 5. Araştırmanın Varsayımları	5
1. 6. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	6
2. 1. Araştırmanın Kurumsal Çerçevesi	6
2. 1. 1. Sanat Nedir.....	6
2. 1. 1. 1. Sanat Eğitimi	10
2. 1. 1. 2. Sanat Eğitimi Tarihçesi.....	12
2. 1. 1. 2. 1. Dünyada Sanat Eğitimi.....	12
2. 1. 1. 2. 2. Cumhuriyet Öncesi Sanat Eğitimi.....	14
2. 1. 1. 2. 3. Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi.....	15
2. 1. 2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	17
2. 1. 3. Okul Öncesi Eğitimi ve Önemi.....	21
2. 1. 4. Okul Öncesinde Sanat Eğitimi ve Önemi.....	26
2. 1. 4. 1. Çocuk ve Yaratıcılık.....	34
2. 1. 5. Çocuk Resimlerinin Gelişim Basamakları.....	39
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	46
2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	47
2. 3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	54

3. YÖNTEM	57
3. 1. Araştırmanın Modeli	57
3. 2. Veri toplama Evreni	57
3. 2. 1. Verilerin Toplanması	57
3. 2. 2. Veri Toplama Süreci	57
3. 3. Verilerin Analizi.....	58
4. BULGULAR.....	59
4. 1. Sanat Eğitiminin Eğitim Üzerinde ki Etkileri Nelerdir?	59
4. 2. Okul Öncesi Eğitimin Birey Üzerindeki Etkiler Nelerdir?	61
4. 3. Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanat Eğitiminin Rolü Nelerdir?.....	63
5. TARTIŞMA	65
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	69
6. 1. Sonuçlar	69
6. 2. Öneriler	70
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	70
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	70
7. KAYNAKLAR	71
8. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	77

ÖZET

Okul Öncesi Çocuk Gelişiminde Sanat Eğitiminin Yeri ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; çocuğun çevresi ile iletişime girdiği ilk zamanlarında ve eğitimi sürecinde sanat eğitiminin gelişimine nasıl bir katkısı olduğunu araştırmaktır.

Bu çalışmaya sanatın tanımından yola çıkarak bilimsel çalışmalar, bilim adamı, ünlü düşünür, yazar ve okul öncesinde çalışan öğretmenlerden bu konu hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Elde edilen veriler araştırmacının alt başlıklarına cevap verecek şekilde irdelenmiş ve çözüm öneriler sunulmuştur.

Araştırma sonucunda sanat eğitiminin çocuk gelişiminde ve eğitim sürecinde çocuğa olan katkıları ile ilgili yorumlar getirilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacı ile doküman inceleme yöntemi uygulandı. İncelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi veren belgelerin analiz edilmesi ile veriler elde edilmiştir. Konu ile ilgili kitaplar, bilimsel yazılar, ünlü düşünürlerin konu ile ilgili yazıları, okul öncesi öğretmenleri ve öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin, bilimsel analiz ve araştırmacının yorumları kullanılarak analizi yapıldı.

Araştırmada okul öncesi eğitimin önemine ve sanat eğitiminin bu döneme etkileri izah edilmeye çalışılmıştır. Okul öncesi dönemde ve daha sonraki eğitim dönemindeki süreçte alınan sanat eğitiminin bireyin kişilik gelişimi ile ilişkisi irdelenmiştir. Ayrıca ulaşılabildiği ölçüde konu ile ilgili yapılan bilimsel araştırmaların süreçleri ve sonuçlarının araştırmaya katkılarına yer verilmiştir. Sanat eğitimi ile çocuğun gelişim sürecindeki katkılarının tespitine çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, sanat eğitiminin okul öncesi çocuk gelişimine katkı sağlayacağı görülmüştür. Sanat eğitiminin çocuğun gelişiminde ileriki dönem kişilik gelişiminde ve eğitim hayatında kendini çevresine anlatabilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Sanat eğitiminin planlı ve etkili bir şekilde verilmesinin sonuçları tespit edilmiş ve alınması gereken önlemler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Okul Öncesi Sanat Eğitimi, Çocuk Gelişiminde Sanat Eğitimi.

ABSTRACT

The importance of art education in preschool child development

The aim of this study is investigate how the childe contributes the development of art education in the early stages of the child's communication and the education process, this study is examined which is based on the definition of art, scientific studies, scientists, famous thinkers, writers and pre-school teachers' opinions on this subjects are. The data obtained were analyzed in a way to answer the sub-headings of the research and solutions were presented. As a result of the research, comments were made about the contribution of art education to the child in child development and education process. In order to collect data, document analysis method was applied. Data were obtained by analyzing the documents providing information about the facts and events related to the the subject studied. In this research, the importance of preschool education and the effects of art education on this period were tried to be explained. The relationship between the individual's personality development and the art education in the preschool period and in the subsequent education period was examined. In addition, the contributions of the researches and the results of the scientific researches on the subject to the extent possible ara included. With the help of art education, the contribution of the child in the development process was determined. As a result of the result of the research, it was seen that art education will contribute to the development of preschool children. It has been found that art education is effective in the development of the personality of the child in the development of personality and expressing himself/ herself in the educational life. The results of the planned and effective delivery of art education were determine and the measures to be taken were stated.

Keywords: Art, Art Education, Preschool Arts Education, Art Education in Child Development.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	2015-16 Eğitim Öğretim Yılı Net Okullaşma Oranı (%).....	26

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
İ.Ö.O. : İlköğretim okulu
G.M.K. : Göz motor koordinasyonu
Ş.Z.A. : Şekil zemin ayırımı
Ş.S. : Şekil sabitliği
MKA : Mekan konum algılama
MİA : Mekan ilişkilerini algılama
YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

1. GİRİŞ

Sanat eğitimi bireylerin yetiştirilmesindeki önemi günümüzde daha da iyi anlaşılmaktadır. Sanat eğitimi çocukların işlenmeyi bekleyen yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirir. Bu da sanat eğitimini zorunlu hale getirir (Kırıçoğlu, 2002). Görsel sanatlar dersi öğrencilerin kendilerini özgürce ifade etmelerine yardımcı olan en önemli bir eğitim aracıdır. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilere düşünsel, duyuşsal ve psikomotor anlamda uygulamalar içerir ve bu öğrencilerin her anlamda gelişmelerine katkı sağlar.

Sanat eğitimi kavramı, güzel sanatların her alanda genel olarak toplumsal anlamda okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal etkinlikleri tanımlamaktadır. Günümüzde sanat eğitimi denilince eğitim-öğretim içinde önemli bir yeri olmadığı düşünülse de yapılan araştırmalarda ve gözlemlerde etkili bir sanat eğitimi ile dünyayı tanımaya çalışan çocukların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını daha iyi yansıttıkları belirlenmiştir. Çocukların hayal güçleri boş bir sayfa gibidir. Dünyayı keşfederken her şeyi merak eden, dokunmak isteyen çocuklar duygu ve düşüncelerini sanat elemanları ile daha iyi ifade ederler. Dokunduğu, keşfettiği her nesneden ve olaydan yeni şeyler öğrenen çocuklar bunları farklı öğrenmelerinde kullanırlar. Erken yaş çocukları sanatı henüz okuma yazma öğrenmeden kendilerini ifade etme ve iletişim kurmada bir araç olarak kullanırlar. Onları anlayabilmemiz ve duygularını, içinde yaşadıklarını çözebilmemiz için sanat, çok doğru bir aracı oluyor. Sanat eğitimi bireye kazandırdığı en önemli etkenler, bakmayı ve görmeyi bilen, hayal gücü gelişmiş, yaratıcı, özgün düşünen, analiz yapabilen ve iletişim kurabilen bireyler yetiştirmektir. Bu durumda okullardaki görsel sanatlar eğitimine gereken önemin verilmesiyle çocukların ezberden uzak, yaratıcı düşünceleri gelişmiş ve bu düşüncelerini somutlaştırabilen, özgün ürünler ortaya koyabilen bireyler olarak yetişebilir. Erken yaşta sanat eğitimi ile tanışan birey, gelecekte ülkenin bilim ve teknolojik ilerlemelerine katkı sağlayacak nesiller için, sanat eğitiminin okul öncesinden başlaması faydalı olacaktır. Sanat eğitimiyle bireylere sanatsal bilinç ve bu bilinç ile istedik davranış değişikliği sağlanabilir. Çağın değişimi ile sanat eğitiminde de farklı yöntem ve tekniklerde kullanılmaya başlanmıştır. Bireyin zamanla ihtiyaçları değiştiğine göre sanat eğitimi de değişen insan davranışlarını karşılamaya çalışmaktadır. Bu amacı daha nitelikli bir şekilde yerine getirebilmek için sanat eğitimine okul öncesinden başlaması gerekmektedir.

Sanat eğitimiyle, okul öncesi ve lise çağı arasındaki birey okul içi ve okul dışında yaptığı sanatsal uğraşlarda daha üretici role sahiptir. Sanat eğitimi, bireylerin sanatçı olması için bir amaç gütmeyi, sanat eğitimi çağdaşlaşma yolunda yetişen nesillerin yaratıcı özellikteki ders içi etkinlikler bütünüdür (San, 1983). Erken yaşta ve etkili ve bir şekilde

verilen sanat eğitimi eğitimin her kademesinde ve hayatın başka evrelerinde bireylerin sorunlara yaratıcı fikirler sunarak onlarla baş etme yollarını bulurlar. Sanat eğitimi öğrencilerin dış dünyadaki yoğun görsel öğeleri anlayıp anlamlandırmalarına yardımcı olur. Öğrenciler bu anlamlandırmayı yaparken farklı yeteneklerini de ortaya koyar. Bu sanat eğitiminin genel eğitim içinde amaçlarından biridir (Naea, 1994'dan akt, Ayaydın, 2010, s.196).

İngiltere erken çocuk eğitimi için ilk kez anaokulunu kuran ülkedir. Kurucusu Margaret Macmillan'a göre çocuklar kendilerini ifade ederken sanat elemanlarını kullanır. Bunu yaparken ise hayal güçlerini kullanırlar. Anaokullarında yapılan etkili ve nitelikli etkinlikler ile çocukların hayal güçleri daha da gelişir. Çocuk için önemli olan da bu olmalıdır.

Okulöncesi eğitimde çocuk özgürce kendini ifade edebilmeli. Okulöncesi eğitimde kullanılan materyaller çocuğun hayal gücünün gelişmesine yardımcı olmalıdır. Bu sınıf şartları bütün erken yaş dönemindeki çocuklara sağlanmalıdır (Ersoy ve Ulutaş, 2004).

Okulöncesinde alınan sanat eğitimi bütün eğitim kademelerinin temelini oluşturduğu için çok önemlidir. Sanat eğitimi bireyin her yaştaki farklı yeteneklerinin ortaya çıkmasına yardımcı olabilir. Sanat eğitimi öğrencilerdeki zihinsel, duyuşsal ve bedensel gelişmeye destek olur. Sanat, kendi içinde alanları olan aşama gelişim özelliklerine göre ilerleyen bir olgudur. Tıpkı alfabe öğrenme, yazı yazma gibi sıralama takip eder. Bu özelliğinden ötürü 19.yüzyılda ilk olarak öğrencilerin yazı yazma çalışmalarına yardımcı olmak için programa alınmıştır (Ayaydın, 2010). Sanat eğitiminin erken yaşta verilmesi, çocuk sanat eseri ile ne kadar erken baş başa kalır ise estetik duyguları o kadar erken açığa çıkabilir. Çocuğun sanat eğitimi alırken ona müdahale etmeden tamamen kendi duygularıyla üretebilmesini sağlamak, sanat eğitiminin asıl amaçlarından biri gerçekleşir diyebiliriz. Çocuğun sanat eğitimi ile kendini yalnız hissetmesi kendi duygularını daha iyi aktarmasına yardımcı olabilir.

Okul öncesi sanat eğitiminin erken çocukluk dönemde verilmesi bireylerin özünü tanımasına, çevresi ile iletişim kurabilmesini, bu ilişki ile farklı kültürdeki bireylerin özelliklerini öğrenmesine yardımcı olabilir. Yapmış olduğu sanatsal eserler ile kendini dış dünyaya aktarabilir. Bu sanatsal çalışmaları tasarlarken yaratıcılığını, problem çözme yeteneğini, çok yönlü düşünme becerilerini geliştirebilir. Bireyin bir bütün olarak gelişmesine destek olabilir.

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi etkinlikleri sayesinde görsel öğelerle karşılaşan ve onları tanıyan çocuk her an maruz kalacağı görsel dili öğrenir. Çocuğun öğrendiği görsel dil çevresinde gördüğü imgeleri anlamlandırmasına yardımcı olur (Ayaydın, 2010).

Okul öncesinde sanat dersini tanıyan erken yaş çocukları öğrendiklerine anlam vermeye çalışır, düşünmeden ve çevresinde başkalarından gördüğü resimleri taklit ederek

ortama uyum sağlamaya çalışır. Fakat okulöncesi öğretmeni çocuğa farklı çalışmalarla kendini nasıl ifade etmesi gerektiğini öğretebilir. Sanat eğitimi dersi programı tam anlamıyla duygusal, bilişsel, kültürel ve toplumsal anlamda donanımlı bireyler yetiştirebilmek için hazırlanmıştır. Bu durumda süreci yöneten öğretmen, öğrenme ortamında istedik davranışın kazanılıp kazanılmadığını, öğrenme yaşantılarının gelişim durumuna göre düzenlenmesini ve durum değerlendirmesi yapan öğretmendir. Sanat eğitiminin ilk yıllarında çocukların nitelikli bir eğitim alabilmeleri için, eğitimcilerin görevi büyüktür. Çocukların sınırsız yaratıcı düşüncelerini söndürmeden daha da artırarak onların ilerleyen yıllarda çevresine uyum sağlayan ve yaratıcı olmalarını sağlayabilir. Bireyin eğitiminde ilmi yöntem bir yönünü, sanat eğitimi ise diğer yönünü oluşturur. Bu iki yön işbirliği içinde yürütülür ise gerçekçi bir eğitime ulaşabilir. Sanat insanın özündeki ihtiyaçlara cevap veren, kişiliğini eğitebilen en iyi araçlardan biridir. Burada bilinmesi gereken sanatı geliştirmek değil sanat ile birlikte eğitim doğru olandır.

Erken çocukluk gelişimine destek olması için sanat eğitimi programlarının bu dönemi kapsayan bir nitelikte olması gerekmektedir. Okulöncesi dönemde çocuklara sanat eğitimi verilmesinin amaçlarının önceden belirlenmesi gerekmektedir. Erken çocukluk döneminde üst düzeydeki yaratıcılık becerilerini artırmak bu amaçların en önemlilerinden olmalıdır. Bu yaş çocuğunun bir sanatsal ürün ortaya çıkarabilmesi kendini en iyi bir şekilde çevresine anlatabildiğinin göstergesidir. Çocuklar dünyayı algılama ve ilişkilerini düzenleme anlamına gelmektedir (Ersoy ve Ulutaş, 2004).

Bu araştırma ile okul öncesi eğitiminde sanat eğitimi bu dönem çocuklarının gelişimlerinde ve gelecekteki kişilik gelişimlerine ne düzeyde katkı sağlayacağına bilinmesi bize önemli bilgiler sunacaktır. Bu çalışmada okul öncesi çocuk gelişiminde, sanat eğitiminin yerinin birey üzerindeki katkılarının ne derece etkili olduğu daha önceden yapılan çalışmaların ve araştırmaların doküman analizi yöntemiyle değerlendirilerek analizi yapılmıştır. Yapılan analiz bulgular kısmında verilecektir.

Çalışmanın literatür kısmında; sanatta, sanat eğitime ve tarihçesine, ülkemizdeki dönemlerine, dünya sanat tarihine, sanat eğitiminin gerekliliğine, okul öncesi eğitime ve önemine, okul öncesi sanat eğitime ve önemine, çocuk ve yaratıcılığa, çocuk resimlerinin gelişim basamaklarına değinilecektir. Yöntem kısmında araştırmacının modeli, veri toplaması, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizine değinilecektir. Bulgular kısmında, doküman analizi sonuçlarına yönelik bulgulara ve araştırmacının alt amaçlarına yönelik bulgulara yer verilecektir.

Bu araştırma okul öncesi çocuk gelişiminde sanat eğitiminin önemini ortaya çıkaracaktır. Aynı zamanda sanat eğitiminin çocuğun eğitimi üzerinde bireye katkılarının ne ölçüde olduğu araştırılacaktır. Buradan hareketle okul öncesi eğitimi programlarının

düzenlenmesinde faydalı olabileceği düşünülmektedir. Günümüz kuşağının oluşumunda okul öncesi eğitiminin sağladığı katkı düşünüldüğünde sanat eğitiminin bundaki rolünün ortaya koyulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi çocuk gelişiminde sanat eğitiminin ne derece önemli olduğu ve çocuğun gelişimine katkılarının hangi yönde olduğunu araştırmaktır.

1. 2. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Sanat eğitiminin eğitim üzerindeki yeri nedir?
2. Okul öncesi eğitimin birey üzerindeki etkileri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimde sanat eğitiminin rolü nedir?

1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Bu araştırma okul öncesi çocuk gelişiminde sanat eğitiminin önemini ortaya çıkaracaktır.

Çağımızda teknolojinin hızla gelişmesi ve tüketimin hızla artması toplumların yapısında değişime sebep olmuştur. Buna bağlı olarak eğitimin amaçlarında yeniliğe gidildi. Eğitimin amacı bireyde istendik davranış değişikliği olduğu düşünüldüğünde, toplumun değişen yapısına uygun, bireylerden yeni davranışlar beklenmesi ve eğitimin bu amaçla yeniden yapılandırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Makineleşen dünyanın gün geçtikçe insanı kendisine uzaklaştırması, doğaya yabancılaştırmasıyla başa çıkabilmesinin yollarından biride sanat eğitimi olabilir. Sanat ve teknik eğitimi birleştirme fikri giderek artmaktadır. Yeni eğitim sistemleri sanat eğitiminin uygulanış biçimine benzer nitelik kazanmaya başlamıştır. Daha öğrenci merkezli “yaparak yaşayarak” öğrenme modeli uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu değişimin sebebi ise öğrencinin kendi deneyleriyle öğrenmesi, insanın doğasına uygun ve bireyin kendi eksikliklerini, farklılıklarını keşfetmesi bunlar için çaba harcaması, genel eğitimin diğer alanları içinde benimsenen bir yaklaşım olmasıdır. Araştırmanın özellikle okul öncesi ile sınıflandırılması, bireyin sanatla ilk tanıştığı eğitim kademesi olmasından kaynaklıdır. Bu dönemdeki çocukların gelişimlerinde sanat eğitiminin etkileri ilerideki kişilik gelişiminde etkili olacaktır. Araştırmanın bir başka boyutu da bireyin değişen günümüz teknolojisinde kendini yabancı hissetmemesi için görsel algısının sanat eğitimi ile ne derece geliştiğidir.

Çağımızın getirilerini karşılayabilecek bir nesil yetiştirmek için okul öncesi eğitimin nitelikli olması gerekmektedir. Okul öncesinde verilen sanat eğitimi çocuğun gelişimini ve

yaratıcılığını destekleyen etkinlikler içermelidir. Bu çağ çocuklarının alacağı etkili sanat eğitimi çocuğun dış dünyası ile güçlü bağ kurmasına, daha yaratıcı, kendine güvenen, üreten ve çevresine yeni fikirler sunabilen birey olarak yetişebilirler. Bu sebeple okulöncesi eğitiminde sanat eğitiminin bireyin gelişimine katkılarının ortaya çıkarılmasına gerek duyulmuştur. Aynı zamanda okul öncesinde alınan sanat eğitiminin bireyin kişiliği üzerinde ve eğitim hayatında ne gibi katkılar sağladığı konusunda bazı sonuçlara ulaşılması amaçlanmıştır.

Sanat eğitiminin erken yaştaki çocukların kişilikleri oturmadan bu eğitim ile yetişeceği göz önüne alındığında, sanat eğitiminin birey üzerindeki katkıları tespit edeceği için önemlidir. Aynı zamanda sanat eğitiminden eksik yetişen çocukların gelecek nesiller için nasıl sonuçlar doğuracağına belirlenmesi açısından önemlidir.

1. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada okulöncesi eğitiminde sanat eğitimi alan öğrencilerin gelişimlerine etkileri üzerinde durulacaktır.

Bu araştırma okul öncesinde verilen sanat eğitimi ile sınırlıdır.

1. 5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan kaynaklardan alınan bilgilerin doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Kullanılan kaynakların tez çalışmasının konusunun alt yapısını doldurduğu varsayılmaktadır.

1. 6. Tanımlar

Sanat: Her sanatçıda aynı olan, beğeni almak isteği vardır ve sanat, hoşça giden biçimler yaratma gayretidir (Read, 2014).

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi; kişinin kendi duygularını, düşüncelerini, gözlemlerini, yaratıcılığını ve yeteneklerini estetik düzeye çıkartmak ve bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür (Yolcu, 2009).

Yaratıcılık: Bireyin kendine has oluşundan, yaşamında var olan kaynaklardan, farklı malzemelerden, olaylardan ve var olan insanlardan yeni rasyonel ürün ortaya çıkarması olarak betimlenir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kurumsal Çerçevesi

2. 1. 1. Sanat Nedir

Günümüzde sanata ilgi duymak, sanatı anlamak anlamlandırmak her birey için bir gereksinim olmalıdır. Genel olarak sanat, insanların doğayı kendi duygu düşünceleri ile anlatabilmek için çizgi, renk, söz ve ritim gibi araçlar kullanarak etkili bir biçimde öznel bir üslup ile anlatma çabasıdır.

Sanatın tanımı ile ilgili tartışmalar çağlar öncesine, antik dönemlere kadar uzamaktadır. Böylece sanatın bilimsel teorilere dayanan kesin bir tanımının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Read (1974)'a göre sanatın kullandığı unsurlar, biçim elemanının insandaki yerini güzellik duygusu olarak görmekteyiz.

İnsan yaşamının içinden çıkan, bir insan etkinliği olan sanat olgusunun insanlıkla yaşıt olduğu söylenebilir. Sanat insanoğlunun mağara da yaşadıkları zamanda var olmuş ve günümüze kadar gelmiştir. İnsanoğlu var olduğu sürece sanat da devam edecektir. İlk çağda yapılan mağara resimlerinde estetik kaygıya ve duyguya sahip oldukları görülür. İlk insanlar resimlerini doğayı taklit ederek yapmışlardı. Platona göre de sanat bir taklittir gölgedir.

Bu insanları resim yapmak için neyin güdülediği bilinmez ama bu onların gördüklerini aktarmada yetenekli olduklarını gösteriyor. O dönemlerde yapılan resimlerde belki sadece hakikatin yansımasını görüyoruz. Yaşadıkları olayları ve gördüklerini aktarmak için kullandıkları sanat estetik kaygıdan uzak değildir. İlk insanların yaptıkları resimlerin en eskileri milattan önce 25.000 ile 20.000 yıllarına aittir. Görülüyor ki yazı bulunmadan önce insanoğlu duygu ve düşüncelerini aktarmak ve iletişim kurmak için sanatı kullanmıştır.

Freud'un "ruhsal gerekircilik" adı verilen savına göre hiç bir eylem nedensiz değildir. En ufak hareketin bir sebebi vardır (Freud, 2002). Böyle düşünürsek ilk insanların bilinçli olarak bilinçaltındakileri resmetmeleri onların yaratıcı fikirlere sahip olduklarını gösterir. Freud'a göre yaratıcılık dediğimiz olgunun genel geçer bir yetenek mi yoksa sanatçıya özgü bir yetenek mi olup olmadığı da hala tartışma konusudur. Sanatçı, bilinçaltında ki boşluklardan kurtulmak için yaratır. Sanatçının yaratacağı ya da yaratmış olduğu eseri, nesneyi bilinçli olarak bilinçaltından aldığından ortaya çıkacak ürün de onun iç dünyasını yansıtacaktır (Freud, 2002).

İnsanın duygu ve düşüncelerini aktarma sürecinde yazının icat edilmesi de yine sanatla başlar. İlk yazı örneklerinin resim kökenli olması yine insanoğlunun yaratıcılığını sanatla dışa vurduğu görülüyor. Sanat bu aşamada insanlar arasında ki iletişimi sağlayan bir araç olarak kullandı. Günümüzde yine aynı mantık devam etmektedir. İnsanoğlu çevresine iz bırakma, çevresini şekillendirme, bir sonraki kuşağa yol gösterme gibi duygularıyla yüzyıllar önceki sanat anlayışıyla günümüz sanat anlayışı benzerdir. Çağa göre insanların ihtiyaçları farklılık sanata da yansımaktadır. Bunun yanı sıra sanatın farklı yöntem ve tekniklerle ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Sanat, ne kadar farklı alanlar da ortaya çıkarsa çıksın ortak amaçlarda bir araya gelmektedir. Sanat türlerinin birleşim noktalarından biri de estetik kaygısıdır. Etkin sanat ürünleri ile birey ve toplumun hisleri ortaya çıkmakta ve neticede bireyler kendisini sanat eserlerinde bulabilmektedir. Sanat duyguları ve duyarlığın yanı sıra, bilişsel ve duyuşsal yönleriyle zihinsel olarak bireyi harekete geçirmektedir (Yolcu, 2009).

Sanatın toplumdaki önemini Read (1981), sanatın hayattaki önemini vurgularken, onsuz dünyanın dengesinin bozulacağını ve yeni neslin dengesiz büyüyeceğini özetlemiştir. Böyle düşünüldüğün de çağımızın şartlarına uyum sağlayan, gelişen, geliştiren ve yorumlayan insanlardan oluşan toplumlar yetiştirilmesin de eğitim önemli yer tutmaktadır. Sanat ise insan kişiliğine farklı bir yön açması açısından, bir ülkede eğitim sisteminde sanat eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Sanat bireyin yaşamının her anının bir parçasıdır. Sanat insanların yapabildiği bir olgu olduğu düşünülürse insanın olduğu her yerde sanat ürünleri olacaktır. Günlük hayatta karşımıza çıkan her ürün sanat elemanları kullanılarak tasarlanmıştır (Brommer ve Horn, 1985). Bu duruma bakılınca birey için sanatın ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca göre sanatı hayatımızdan bağımsız bir olgu olarak düşünmemiz mümkün değildir.

İnsanoğlu çevresini ve doğayı gözlemleyip onu adlandırmaya çalışmış, ilk insanlardan itibaren sanatta, bilimde ve teknolojide birçok ilerleme kat etmiş, bu ilerlemelerde doğanın dengesini ya da bazı olaylarla hayatın düzenini bilerek veya bilmeyerek bozmuştur (Yolcu, 2009). Sanat, aktardıkları ile yeni kuşaklar ile eski kuşaklar arasındaki bağı kurar ve böylece insanlık tarihinin devamlılığı için gerekli olan bir olgudur. Bu işlevini, yeni kuşağı birçok yönden eğiterek, bilgilendirerek kanıt sunarak, geçmişini göstererek yapmaktadır. Sanatın temel fonksiyonlarından biride tarihi bize sunmak, geçmişte yaşananları, inançları kökenlerimizi anlamamıza yardımcı olur (Özsoy, 2007). İnsanlık tarihinin geçmişini en iyi sanat eserleri anlatmaktadır. Yapılan kazılarda bulunan eserler tarihimize kanıt olarak sunulmuştur. İnsanın üretme güdüsü, tarih öncesinden bu güne kadar hiç değişmeden gelmiştir. İnsanoğlunun bu üretme güdüsü olmasaydı o tarih öncesine dair bilgiler bu güne ulaşmayacaktı. Bu doğrultuda sanat; çağımıza ışık tutmak

için yapılan kazılarda, belli bir çevreye, belli bir çağa, belli bir topluma ait bulunan eserler sayesinde toplumun kendini en iyi şekilde anlatmasına yardımcı olur (Yolcu, 2009). Sanat ve sanat eseri bireyin estetik yönünün bir yansımasıdır. Aynı zamanda sanat eserinin bireyin hayatında işlevsel yönü de bulunmaktadır. Sanat bireyin ruhundaki yaşamın karanlıklarından arınmasına, ideal yaşama hazırladığı söylenebilir. Sanat kendi hislerimizin ne olduğunu öğrenmemize yardımcı olabilmektedir.

Sanatın bireyin düş gücünü zenginleştirdiğini görebiliyoruz. Geçtiğimiz, baktığımız bir yeri tasvir eden sanatçının, eserinden o yerin bize yeni yönlerini fark ettirir. Her sanatçı kendi bakış açısı ile tasvir ettikleri resimlerle, bakan kişinin düş gücünü daha da zenginleştirir. Bunun sonucunda birey aynı konuya farklı açılardan bakmayı öğrenir. İnsanların yaşadıkları sorunlara farklı açılardan bakabilmeleri, o sorunla daha iyi baş edebilmesini sağlar. Aslında bu özelliği ile sanatın insan hayatında ne kadar tabana yayılması gerektiği, yaşamın her alanında sanat eğitime ihtiyaç duyulduğu görülüyor. Bunun için sanatın insanın hem görsel öğelerden oluşan ihtiyaçlarını karşılayan hem bilişsel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bir araçtır.

Bu durumda sanat derslerinin diğer derslere katkı sağlayacağı, bir ders olarak bakılmalıdır. Sanat eğitime verilen önem çağımızda giderek artmaktadır. A.B.D'lerin de 1998 yılında yapılan araştırmalarda, sanat eğitimini diğer derslerle olan olumlu ilişkisinin ortaya çıkması ve öğrencilerin yetenek ve disiplinlerini geliştiren bir olgu olarak görüldüğü için "New York Okullarında Sanat Aydınlanması Büyüyor" projesinin sonuçları değerlendirilmiştir. Buna göre müfredat programlarında yer verilen sanat derslerinin matematik ve fen bilgisi derslerine oranla daha az saatte olduğuna dikkat çekilmiş ve bunun sonucunda okullarda görev yaptırmak üzere birçok sanat ve müzik eğitimcisi işe alınmıştır (Erbay, 2004).

Son zamanlara kadar okullarda verilen sanat eğitimi, çocuğun doğayı yakından gözlemlemesini sağlamak ve bunu doğru olarak aktarmasını sağlamak olmuştur. Bu sadece resim yeteneği olan çocukları belirlemekten ileri gitmeyen bir sanat eğitimi olmuştur. Sanat eğitimi ise çocukta sanat bilinci uyandırmak olmalı. Onu sanat eseri ile karşı karşıya getirip insanda doğal olarak bulunan sanat duygusunu geliştirmek kişiliği bütünlemek olmalıdır.

Her sanatçı eserleri ile beğenilmekten gitmekten hoşlanırlar, sanat; hoşya giden biçimler yaratma gayretidir denilebilir. Bireyin güzele olan ilgisi bu biçimler duygularımız arasındaki biçim bağlantılarının ahengi ve birliğidir. Read "sanat" denilince daha çok "plastik" ve ya "görsel" sanatların ilk akla geldiğini oysa müzik ve edebiyatın da sanatın içine alınması gerektiğini böyle olursa sanatın gerçek tanımının ortaya çıkacağını savunur (Read, 2014).

İnsanların duygularını anlatma biçimleri farklılaşsa da kullanılan yöntem sanattır. Sanat bir anlatım aracıdır; dilimizdekileri ifade etmek için nasıl bazı araçlar kullanılıyor ise sanat da kendini ifade etmek, anlatmak isteneni karşı tarafa iletme için kendine ait malzemeler kullanır. Sanat faaliyetlerinin hepsi bu mesajlarla bize bir şeyler anlatmaya çabalar (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Sanatı sadece güzel olanı aktarmak olarak düşünemeyiz. İnsanlar bütün duygularını göstermek için de sanatı kullanabilir. Thomas Munro'ya göre sanat, estetik duygumuzu doyurabilmek için dürtüler yaratma becerisidir. Bu doyurucu estetik anlayışı sadece güzel olanı arama veya oluşturma zorunluluğu olmamalıdır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Modern anlamda sanatı tanımlarken sadece güzel olana ulaşmak değil güzel olmayana da aktarmayı içerebilir. Toplumlar arasında bu anlayış farklılığı görülebilir. Bir toplum için güzel olan olgular, diğer toplum için güzelliği ifade etmeyebilir. Bu sonuca göre sanat bazı kavramların ötesinde çok daha geniş bir anlam taşımaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Sanat tarihçisi ve eleştirmen Gombrich'e göre, sanat aslında yoktur. Sadece sanat ile uğraşanlar vardır. Eski çağlarda insanlar ellerine aldıkları herhangi bir nesneyle mağara duvarlarına hayvan resimleri çizmekteydiler. Bugün de yine bazı insanlar boyalar ve farklı malzemeler kullanarak resimler yapıp bir şeyler üretiyor. Ona göre tüm bu yapılanlara sanat demek yanlış olmaz. Sadece sanat sözcüğünün yere ve zamana göre farklı anlamlar taşıyacağı unutulmasın (Gombrich, 2013). Büyük düşünür Tolstoy'a göre, insanlar kendi hayatlarında yaşadıkları olayların kendilerinde hissettirdiklerini başka insanlara aktarmak isterler. Bu duygularını aktarabilmek için ise sanatsal biçimleri kullanarak ifade etmek istediklerini aktarırlar bu da sanat olarak karşımıza çıkmaktadır (Tolstoy, 2004). Sanatçı yapmış olduğu eseri insanlarla paylaşmak ister. Sanatçı ürünlerini insanlarla paylaşmak ister çünkü kendini ifade ettiği eserleriyle diğer insanlarla iletişime girer.

Platon'a göre sanat, taklittir. İkinci elden bir taklit ve bizi gerçek olandan uzaklaştırır. Böyle düşünüldüğünde sanat kavramının insanın asıl amacı olan idealara ulaşma yolunu bize kapatmış olur (San, 2008). Platon'un bu görüşü ile sanatın asıl amacının gerçeklikten uzak bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu da sanatın amacının tek bir fikir altında toplandığını göstermektedir. Platon'un öğrencisi olan Aristo'ya göre sanatçı, Platon'un algılanamayan dünyada var olan biçimler (idealar) aslında duyu dünyasında olduğunu ileri sürer. Biçim ve maddenin sürekli bir arada olduğu ve duyu dünyasındaki nesnelerin biçim ve maddenin birleşmesinden oluşur. Bundan dolayıdır sanatçı duyu dünyası dışına çıkamadığı için genel olanı yansıtır (Özsoy, 2007). Aristo'ya göre sanatçı gerçekliği olduğu gibi aktarmaz yani taklit etmez. Tarihi anlatan yazar, "olmuş"u anlatır, burada taklit eder,

olduğu gibi yansıtır fakat sanatçının ise taklitten uzaklaşır, üretmek ve yaratmak şekline bürünmektedir (San, 2008). Buradan yola çıkarak Aristo'nun sanat anlayışı, sanatın aslında insanı gerçeğe ulaştıran olduğu ve bunu yaparken taklit yerine gerçeği olduğu gibi değil kendi duyu dünyasında harmanlayarak bize aktarır. İnsanoğlu yaşıdikça sanat da var olacaktır. Çünkü sanat; insanın psikolojik ve fizyolojik olarak eksikliklerini, içindeki boşluğu doldurmaya çalışan, bireyi ruhsal yönden ve zihinsel yönden gereksinimlerini gidermesine yardımcı olan sanatçıya ve izleyiciye mutluluk veren bir olgudur (Mercin, 2011). Sanat, insanın duygularının dışavurumunun, sosyalleşip kişiliğini tanımasının en güzel yoludur (Artut, 2004a). Sanat kelimesini duyunca, belli kalıplar kulağımızda duyulsa da içeriği karmaşık yapılara sahiptir. Sanat günlük hayatta yaptığımız birçok eylemin alt zemininde mevcuttur.

2. 1. 1. 1. Sanat Eğitimi

Geleceğin sahibi çocukların tam olarak yetişmesi için, rasyonel yapıdaki düşüncelerin ilerlemesini aynı oranda düşsel gücün gelişmesini sürdürülmelidir. Sanat eğitiminin ve ilminde özünde yaratıcılık yattığı için her bir eğitimi dengeli bir şekilde, onların faydalanacağı bir eğitim ile onlara sunmalıyız.

İnsan sadece akıl veya beden sistemiyle oluşmamıştır. İnsan duyularıyla hareket eden duyarlı bir varlıktır. İnsan sadece akıl eğitimi ile değil duyu eğitimi ile duyarlılığın geliştirilmesi gerekir, bu da sanat eğitimi adını almaktadır.

İnsanlar toplumun var olması ilerlemesi için eğitim alırlar. Bu eğitimin içinde sanat eğitiminin yeri yadsınamaz. Toplumların kültür kaynaşmasına, bütünleşmesine ve aralarında bir bağ kurabilme adına, sanat eğitiminin eğitim programlarında yeri bulunmaktadır. Toplumun sağlıklı ilerlemesi, gelişmesi için bireyleri biçimlendirme ve yetiştirme gelecek için daha üretken olmaya hazırlamada eğitim etkili bir süreçtir. Fakat planlanıp uygulanan eğitim programlarının nitelikleri bu uyum üzerinde çok etkilidir. Sanat eğitiminin toplum üzerindeki bu olumlu etkileri göz ardı edilmemelidir.

Eğitimciler sanat eğitimi ile bireyin kendini ifade ettiğini, toplumların bu şekilde ilerleyeceğinin önemini vurgularlar. Sanat eğitimi eğitimin parçası olarak okulda veya okul dışında sürdürülebilir. Sanatsal aktiviteler, sanatın içine aldığı alanları içermektedir. Okullarda da sanat içeriği taşıyan dersleri (müzik, resim, grafik, sanat eğitimi, tasarım, üç boyutlu çalışmalar) kapsamaktadır (San, 2004).

İnsanı eğitmek, onun ince nüanslarına dokunabilmek sanat ile mümkün olabilir. Sanat ile ilgilenmek, ona ilgi duymak hassas bir konudur. Aileler sanat eğitiminin önemini sonradan anlar ve kendi eksikliklerini çocuklarının yaşamamasını isterler. Bu amaçla onları bir sanat dalına zorlarlar. Fakat sanat ile uğraşmak onu sürdürebilmek için çocuğun

da sanat alanlarına ilgisinin olması gerekmektedir. Yalnızca kişinin içinden gelir ise bir anlam taşır. Sanat eğitimi alan her birey sanatçı olacak diye bir kural da yoktur üstelik. Sanat eğitiminin kişilik üzerinde olumlu etkilerinden faydalanmak, çocuğun eğitimine bir katkısı olması daha önemlidir. Tolstoy'un söylediği gibi sanat içten gelerek sevgi ile yapılmalıdır. Sanat bilincine ulaşmadan onun bedeni ve ruhu için gerekli olup olmadığını anlamadan sanatla ilgilenen birey, zamanla sanattan uzaklaşabilir. Çünkü zorlama ile sanat eğitimi olmaz. Tolstoy'a göre sanat bir fedakarlıktır. Eğer fedakarlığa hazır değilsen sanat eğitimi almamalısın diye ifade eder (Tolstoy, 2004).

Toplumun temeli olan insan sanat eğitiminin de temeli olan insan sanat eğitiminin temelini oluşturur. Birey bütünsel yaklaşım ile devinimsel, bilişsel ve duyuşsal özelliklerini kullanarak doğayı gözlemleyerek ilk öğrenmelerini yapar. Bu bilgilerini deneyimleri ile ilişkilendirerek zamanla onları sınıflandırır. Sanat eğitimi doğayı keşfetmesinde insana yardımcı olmaktadır. Bu nedenle sanat eğitimi okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerini bir bütün olarak tamamlamaları için gereklidir. Okullarda eğitimin her alanında, uygulamalı çalışma alanında, eğitimci ve eğitilen arasında kurulan anlamlı iletişim çocuğun gelişimini hızlandıracaktır. Bu gelişim sürecinin en önemli amaçlarından biri de çocuğun üretmeyi seven, yaratıcılığını kullanan, çevresine uyumlu, sağlıklı kişilikli bireyler olarak yetişmesini sağlamaktır (Ünver, 2002).

Sanat eğitimi ile diğer hiçbir eğitim alanından alamadığı duyarlılık eğitimi alan birey, sanat eğitimi ile daha da gelişir. Bu eğitimi alan birey toplum içinde daha duyarlı kendini tanıyan kişi olabilme yolunda gelişmiş olur. Sanat eğitimiyle insanlar kendilerine, topluma, çevreye daha duyarlı olmayı öğrenirler. Bu eğitimi ne kadar erken yaşta alınırsa toplum olarak daha üst düzeylerde yaşam standartlarına sahip olunabilir. Sanat eğitimi sayesinde birey estetik duyarlılığını geliştirir. Böylece ihtiyacı olan görsel gereçleri tanır, ne yapabileceğinin farkında olan yaratıcı bireyler ortaya çıkar (Gökaydın, 1996). Genel eğitim süreci içinde yer alan sanat eğitimi önce, okul içi ve dışı olarak düşünebilir, yani örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ayrı düzlemde planlanan bir sistem olarak ele alınabilir. Yaygın eğitimde de tüm eğitici kuruluşların tiyatrolar, müzeler, galeriler, radyo ve televizyonun, basın ve diğer kitle iletişim araçlarının sanata ilişkin, uygulamalı veya tümüyle didaktik olan program ve yayınları da sanat eğitimi kapsamına girmektedir.

Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında var olan sanat eğitimi bireylerin yaşamının içinde sürmektedir. Böylece örgün eğitim kurumlarında sanat eğitimi alan ve yaygın eğitim sistemlerinde sanat eğitimi ile karşılaşan birey, sanat eğitimi yoluyla görsel düşünebilecek ve bilinçli bir algıya sahip olacaktır. Sanat eğitimi toplumu uygarlık yolunda birleştiren bir olgudur aynı zamanda. Bireyin çevresindeki estetik yapıdan uzak olumsuzlukları değiştirmek için gereken bilince ve ifade etme gücüne yalnızca erken yaşta alınan sanat

eğitimi ile ulaşabilir. Bu bilince sahip bireyler erken yaştan itibaren sanat eğitimiyle büyüyen çocuklarda gelişebilecektir.

Gelişen dünyada söz sahibi olabilmek için çevresi için olumlu fikirler üretebilen nesiller yetiştirilmelidir. Bunun için iyi planlanmış bir güzel sanatlar eğitimi içinde estetik eğitimi zorunlu hale getirilmeli. Geçmiş kültürün, ortaya koydukları eserleri, yazdıklarının incelemesini sağlayan, objektif bir şekilde irdelenmesi ve estetik esaslar bildirilmeli ve yorumlanmalıdır. Bunu hedefleyen bir eğitim anlayışına geçilmesi olumlu sonuçlanabilir. Çağdaş dünya ile ilişkilendirerek irdelenen bu eserler karşılaştırılarak çıkan sonuçlar yeni nesilere aktarılmalıdır.

2. 1. 1. 2. Sanat Eğitimi Tarihçesi

Sanat insanın var olduğu dönemle başlar. Bilinçli yada bilinçsiz yapılan resimler bize tarihimizi anlatır. Böylece eski çağlarda yaşayan insanlar ile bir bağ kurmamız sağlanmış olur. Bu nedenle sanat eğitimi insanı her yönden geliştirir.

Toplumun gelişiminde alt yapı olarak sanatı, sanatsal aktiviteleri ve sanat eğitimini görebiliriz. İnsan iyi yetişir ise toplum daha iyi yetişir. Bu neden ile tarih boyunca sanat birçok gelişmeden geçmiştir. ağlar öncesinden, ilk insanlardan günümüze sanat yapmanın amacı değişmese de materyalleri ve aktarma biçimi değişmiştir. Sanatın bireye katkıları; sosyal yapı içinde kendini doğru bir biçimde ifade edebilmesine, doğruyu görebilmesine ve fikrini karşı tarafa estetik unsurları içinde aktarabilmesine yardımcı olduğu için gereklidir.

Ülkelerin sanat eğitimine verdikleri önem yıllar içinde artmaktadır. Bu durum sanat eğitiminin bireyler üzerinde ki olumlu etkilerinin fark edilmesinden kaynaklanmasındır. Biliniyor ki bireyler ne kadar gelişir ise toplumda o kadar gelişir.

2. 1. 1. 2. 1. Dünyada Sanat Eğitimi

Platon, Aristoteles ve birçok düşünür sanat hakkında kuramlar geliştirmiştir. Çeşitli eserlerinde sanatın tanımını yapmışlardır. Platon sanatı bir yansıma olarak görür. "Cumhuriyet" adlı eserinde duyularla iletilenlerin birer yansıması olduğunu söyler. Diğer bir eseri olan Devlette ise sanat kavramını duyular dünyasındaki yansımalar olarak kabul etmektedir. Genel olarak sanata ilişkin düşünceleri sosyal ve politik içeriklidir. Aristo ise sanatı taklit sayar. Bura da takliti yansıma ve yaratma olarak ifade eder. Aristo'ya göre sanat yaşama hazırlar yaşamda duygu ve davranışları düzenlediğini ileri sürer. 19. yüzyılda sanat eğitimi çeşitli tartışmalar sonucu değişikliğe gidilmiştir. Öğretmen yetiştiren

kurumlarda ve ilkokullarda yenilikler yapılmıştır. Bu değişim halk ile paylaşılarak sanatı her eğitim kademesine yaymaya karar verilmiştir.

19. yüzyılın önemli bir gelişmesi de William Marris başlatmıştır. Ona göre sanat günlük yaşama girmesi gerekiyordu. İngiltere’de kültürel sanatın, İngiliz sanatının gelişmesi için güzel sanatlar eğitimi veren okullar açılmıştır. Ona göre sanatın temel sanat unsuru sanat ve tasarım arasındaki bağ oluşturuyordu. İngiltere’deki bu yeni akım bütün Avrupa’yı etkilemiştir. İngiltere’deki bu yeni akımı takip ederek kendi ülkelerinde uygulamaya çalışmışlardı. Bu amaçla Prusya kültür bakanlığı Herman Muthesius’u İngiltereye yollayarak oradaki gelişmeleri takip etmesini istemiştir. 1919 da Wolter Gropius sanat okulu yönetimine getirilmesi ile Bauhaus’un temelleri atılmış oldu. Bauhaus’un kurulması ile tüm dünyada sanat okullarının kurulmasına öncülük etmiştir. Bu okul makineleşen çevreyi, yaratıcı düşünce ile yeniden ele alarak farklılıklar yaratmayı hedefleyen bir sanat eğitimi ön görür. 1966 yılından sonra sanat eğitimi alanında yükseköğrenim ve yüksek lisans öğrenimi yaparak kendilerini geliştirmişlerdir. Bu yıllarda sanat eğitimi bilimsel alt tabanı üzerine koyma görüşleri ortaya çıkmıştır. Bireyin sanat eğitiminde ne öğrenmesi gerektiğinin sorgulandığı bir dönem önem kazanmıştır.

Bu yıllarda sanat eğitiminde kapsamlı programlara doğru gidilmiştir. Bazı Avrupa ülkelerinde sanat eğitimi alanında yenileşme önerileri sunmak için bir araya gelindi, böylece hedeflenen sanat eğitimi ile ortak bir amaç oluşturulmak ve sanat eğitiminin önemini arttırmak istenmiştir. Avrupa’nın sanat eğitimine verdiği önem buradan da anlaşılmaktadır.

20. yüzyıl başlarında sanat eğitimi hakkında çeşitli yaklaşımlar ileri sürülmüştür. Bunlardan bazıları günümüz de hala önemini korumaktadır. İçlerinden aynı zaman da resim öğretmeni olan Cari Götze’ ye göre: Resim dersinin okulların ana derslerinden biri olmalıdır. Her çocuk kendisini ifade edebilmek için doğayı, doğadaki nesnelere biçim ve kendine ait renkleriyle öğrenebilmelidir. Çocuğun yaratıcı gücünün önemini vurgulamıştır. Gropius ‘sa göre ise sanat eğitimi çocuğun özünde var olan biçimlendirme ve yaratma yeteneğini güçlendirecek şekilde olmalıdır. Çocuklarda var olan bu biçimlendirici yaratma yeteneği onun gelişim düzeyinde uygun şekilde geliştirmeye çalışılmalıdır. Oyun etkinlikleri ile fark ettirmeden bilinçli bir yöntem ile yaratıcılığını geliştirici icatlar yapma ve deneyler yapmaları sağlanmalı (San, 1983). Sanat eğitiminin hedefleri arasına estetik değer getirilmiştir. Çevre ve doğayı inceleyen ve incelerken araştıran bir eğitim amaçlanmıştır. Çizmeden resim yapmadan görmeyi öğrenmek mümkün değildir.

Diğer bir bakış açısı da Pesralzzi den geliyordu. Ona göre sanat eğitiminin de çizim derslerinin çocuğun zihinsel gelişimini güçlendirmeyi amaçladığını söyler. “Çizim sanatıyla ölçme sanatı biri ötekini tamamlayarak göz ve dil uyumunu sağlar” bu görüşten yola

çıkarak sanat sadece sanat adına ürünler oluşturmak için değil işlevler içinde öğretilir. 20. yüzyılda çocuk eğitimi üzerine birçok araştırmalar yapılır. Çocuk artık büyüklerin bir kopyası değildir. Her anlamda çocuklar yetişkinlerden ayrı niteliklere sahip oldukları kabullenilir. Sanat eğitiminin çocukların bu özgür eğilimlerine destek olarak kullanmaya başlanır. Artık göz ve elin eğitiminin yanı sıra düşünme gücü ve bellek eğitimi önem kazanır. Artık eğitimde deneyimin ve yaşantı zenginliğine verilen önem artar. Çocuklara resimli kitaplar verilmesi çocuğun kendi zihni resimlerini oluşturmaları önerilir.

1800'li yıllarda çizimin el ve koordinasyonunu daha iyi geliştirilmesi ve el becerilerini geliştirmeye yardımcı olarak kopya yöntemi ile başlayan sanat eğitimi 21. yüzyılda artık sanat eğitiminde dört disiplin estetik kavramı, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve sanat üretimi önem kazanır.

2. 1. 1. 2. 2. Cumhuriyet Öncesi Sanat Eğitimi

18.yy. da sanat eğitimi eğitim programımıza girmiştir. İlk kez programda sanat eğitimini uygulayan, kurum III. Selim zamanında kurulan Mühendis Hane-i Berr-i Hümayun (Mühendis Okulu 1793) olmuştur (Ünver, 2002). Sonraki yıllarda ise II. Mahmut Avrupa'ya sanat eğitimi almak için öğrenciler göndermiştir. Resim dersi almak için ilk kez 1834 yılında Mekteb-i harbiyey-i şahane (harp okulu) de eğitim verilmiştir. Burada verilen resim dersleri çok yoğun olmasa da Avrupa tarzı ile resim yapan Türk Ressamları bu okuldan mezun olmuşlardır. Primitif ressamlar adıyla anılan ressamlar Ahmet Bedri, Hüseyin Giritli ve Kaptan imzalı ressamlardır. Resim dersi veren diğer okullar ise Mekteb-i Tıbbiye (tıp okulu), Bahriye, Harbiye Mühendis ve Sanayi okulları olmuştur. Bu okullarda okuyan öğrencilerin mesleklerinin özelliklerine uygun resim dersleri verilmekteydi.

İlerleyen yıllarda ülkede yeni akımların kabulü ile sanat alanında da ilerlemeler olmuştur. 1883 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi açılması ile batılı anlamda ilk sanat eğitimi veren okul olmuştur. Bu okulda verilen sanat eğitiminde ise resim, gravür, heykel ve mimari dersleri verilmekteydi. Kurulmasında Osman Hamdi Bey öncü olmuştur. Okulu bitiren öğrenciler eğitim görmek için yurt dışına gönderilmişlerdir. Ülkede batılılaşma anlamında birçok yenilik olurken sanat eğitimi açısından da yenilikler görülmüştür. 1848 yılında öğretmen okullarının (Darulmuallim) müdürlüğüne getirilen Satı Bey eğitim programlarına sanatsal çalışmalara da yer vermiştir. Bunun yanında bu dönemde sanat eğitimi derslerine İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Şevket Dağ girmiştir. Eğitimde sanatın önemine vurgulamak ve eğitim programında yer alması için büyük çaba harcamış olan İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Almanya'ya batı tarzı resim eğitimi alması için gönderilmiştir.

Cumhuriyet öncesi dönemde daha çok süsleme sanatı ile anılan sanat dersleri Avrupa'ya giden sanatçıların geri dönüşüyle daha çok batılılaşma yaşanmıştır. Yurda dönen ressamların vermiş oldukları eğitimlerle ülkede sanat batı ve kültürün karışımı ile sentez halinde devam etmiştir.

2. 1. 1. 2. 3. Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi

Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte sanata önem daha da artmıştır. Atatürk, sanat eğitiminin devletin görevleri arasına olduğunu, sanata ilgiyi devlet politikası haline getirmiştir. Bu dönemde bütün eğitim kurumlarında sanat eğitimi derslerine yer verilmiştir. Sanat eğitiminin sorunlarının milli eğitim sorunlarından ayrı düşünülmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Sanatın eğitim kurumlarına girmesi ile Türk resim sanatını ileriye taşımak isteyen dönemin ressamları çeşitli gruplar kurarak bir araya gelmişlerdir. Sanatı topluma yaymak istemişlerdir. Bunun sonucunda 1921 yılında Türk ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. Devletin sanatı desteklediğinin en güzel örneği de ressamların devlet bursu ile yurt dışına eğitime yollanmaları olmuştur. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ünlü ressamların atölyelerinde eğitim almışlardır. Bu yüzyılda çeşitli okul türlerinde görsel sanat eğitimi derslerinin yanı sıra, heykel ve mimarlık dersleri de verilmiştir. Ülkede resim eğitimi alan askeri ve sivil öğrenciler çeşitli Avrupa ülkelerinde batılı tarzda eğitim almak için Avrupa'ya gönderilmiştir (Tansuğ, 1993). Sanayi-i Nefise Mektebi o dönemde güzel sanatlar eğitimi veren tek kuruluştur, ülkede sanatçı yetiştiren ilk kuruluş olarak o dönem eğitimine büyük katkı sağlamıştır. Sanayii Nefise mektebinin akademik anlamda eğitim hayatımıza birçok yenilik katmıştır, bu atölyelerdeki çalışmalar sonucunda ülkedeki resim eğitimi akademik açıdan yeni bir aşama kat etmiştir (Tansuğ, 1993).

Bu dönemde ülkede sanat dersleri adına önemli adımlardan biride Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulmasıdır. Fakat okula kız öğrenciler alınmamaktaydı okulun belli bir süresinde eğitimcileri yabancıydı. Bu dönemde okulun müdürü Osman Hamdi Beydir. Daha sonra ise okula Türk eğitimciler girerek okuldaki yabancı hakimiyeti gitmiştir (Turani, 1977). Bu dönemde kadın sanatçılar da yetişmiştir. Toplumsal gelişmelere paralel olarak kadınlarında sosyal hayata karışmasıyla 1916 da kız öğrencilerinde sanat eğitimi alabileceği İnas Sanay-i Nefise Mektebi kurulmuştur. Bu okulun kurulması ile ülkede birçok kadın ressam yetişmiştir. Daha sonra iki okul 1927 de Güzel Sanatlar Akademisi adını alarak birleşmiştir. Askeri eğitim veren okullar da batı tarzıyla resim yapan sanatçılar yetişmiştir. Buradaki dersleri Fransız hocalar vermekte idi. Fakat bir süre sonra bu okullardan mezun olan öğrencilerden eğitimci olarak çalışmaları sağlanmıştır (Tansuğ, 1993). Fakat eğitimleri yetersiz bulunmuştur. Bunun sebebi ise kendilerinin aldığı usta

çırak eğitimini çocuklara aynen aktarmak istemeleri olmuştur. Bu yetersizliği giderebilme için akademi içerisinde öğretmen olmak isteyenlere öğretmenlik biçimleme verilmiştir.

Bu dönemde ülkeye davet edilen eğitim uzmanları arasında bulunan John Dewey, yaptığı araştırma ve gözlemler sonucunda raporlarında sanat eğitimine önem verilmesi gerektiğini belirterek, sanat eğitimi verilebilmesi için öğretmen okullarından resim öğretmeni yetiştirilmesini robotlaştırmıştır (Ünver, 2002). Örgün eğitim kurumların da genel eğitim içinde 1925 ten itibaren Plastik Sanatlar Eğitimi programa resim, resim-iş ve el sanatları dersleri adıyla yer almaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet tarafından davet edilerek ülkeye getirilen John Dewey'in raporlarında verdiği öneriler sonucunda programda ki resimlerini daha iyi verebilmek için Almanya'dan ressamlar ülkede kurs vermiştir. Dewey hazırladığı eğitim raporunda dikkat çeken bir husus ise ülkedeki gençlerin sanatsal yönlerinin güçlü ve yetenekli olduğunu ileri sürerek, iyi eğitilmesi ile ülkenin sanat kültürünün gelişebileceğine ve uygarlık düzeyinin daha da artabileceğine dikkat çekmiştir (Dewey, 2010). Aynı dönemde sanat eğitimi programında yapılandırma için önerilerine başvuru alan Alman eğitimci Stiehler (2005), çeşitli yorumlarda bulunmuştur. Stiehler: "Resim ve el işleriyle öğrencinin yaratıcı yetenekleri geliştirilecek ve sanat eserlerinin değerini anlayacak bir duruma getirilecektir. Bu bizzat sanat değildir. Belki herkesi sanata doğru eğitmektir. Bizzat sanat, ancak bu alanda yaratma gücü olan kısıtlı kişilerce başarılabilir" demiştir (Stiehler, 2005, s. 15). Stiehler sanat eğitimi derslerinde öğrencinin çevresini, yurdunu tanımasına kendi kültürüne ait unsurlara da yer verilmesi gerektiğini ve sanat eğitimi derslerinin daha etkili olabilmesi için alanlarında uzman olan eğitimciler tarafından sürdürülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sanat eğitimi adına ülkede birçok değişim ve yenilikler olmaktadır. Yurt dışından gelen eğitim uzmanları tarafından hazırlanan raporların sonucunda sanat eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise müfredatlarında yer almaya başlamıştır. Yurt dışında eğitim gördükten sonra ülkeye dönen İsmail hakkı Baltacıoğlu yaptığı önemli çalışmalarda resim öğretmenlerinin yetişmesinde büyük katkılar sağlamıştır. Güzel sanatlar akademisinde resim kursları açarak "resim öğretim metodu" adı ile dersler verilmiştir. Daha sonra Ankara'da Gazi Orta Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılmıştır.

Diğer önemli bir gelişmede İsmail Hakkı Tonguç tarafından köy enstitülerinin kurulmaları olmuştur. Ülkede köylerin iş eğitimi yönünden ve çok yönlü olarak kalkınması amaçlanmıştır. Aynı yıllarda sanatı halkla buluşturan Halk evleri kurulmuştur. Sanat eğitiminin gelişebilmesi için devlet tarafından üretilen projeler yürütülmekteydi.

Ülkede 1940'lı yıllarda artık resim iş dersinin özgür anlatım düşüncesinin temeli olduğu görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Sanat eğitiminin öğrenciler üzerindeki olumlu sonuçları fark edilmeye başlamıştır. Sanatsal yönün yanında çocukların zihinsel

yeteneklerinin de gelişmesine katkı sağladığı görüşü yaygınlaşmıştır. Bu sürece katkı sağlayan kurumların başında Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenleri bulunmaktadır.

Köy enstitüleri 1947 yılında kapatılınca ilkokul sınıf öğretmenlerinin yetiştirildiği okullarda sanat eğitime verilen önem, bu okulların 1976 yılında öğretmen liselerine çevirilince sanat eğitimi dersleri program içinde önemini kaybetmiştir. Ülkede orta öğretimde, 1952-1956 yılları arasında sanat eğitimi alanında müzik ve resim derslerinin seçmeli olarak haftada iki saat olarak programa alınmıştır. Sanat eğitiminin sonuçlarının önemi adına 1960'lı yıllarda büyük değişimler yaşanmıştır. Sanat eğitimi öğrenimi, çocuğun büyümesi ile elde edilecek bir sonuç değildir. Bu eğitimin sonucu ancak erken yaşta sanat eğitimi alınırsa görülebilir. Böylece çocuk yaratıcılığını geliştirebilir. Sanat zihinsel, düşünsel bir süreç ve problem çözme becerisini geliştirdiği görülmektedir.. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görev verilen, 7. Milli Eğitim Şurası'na önerilen Güzel Sanatlar ve kültür işleri komisyonunun raporunda sanat eğitimi için şunlar aktarıldı:

1. Eğitimde plastik sanatların yeri arttırılmalı. Daha fazla önem verilmeli sanatçılara gereken önem verilmeli.
2. Devletin gerçek bir sanat eğitimi politikası olmalı
3. Güzel sanatlar halk eğitiminde daha etkin kılınmalı
4. Bazı bölgelerde Kültür ve sanat merkezleri kurulmalı

Sanat ve Eğitiminin toplumsal kalkınmadaki öneminden dolayı temel eğitimden üniversiteye kadar sanat eğitimi dersleri konulmalı (Ünver, 2002)

2. 1. 2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanatın önemli işlevlerinden birisi de insanı çevresiyle bütünleştirip, insanlarla ve doğayla kaynaştırmasıdır. Sanat aynı zamanda bir toplumsallaştırma aracıdır. Sanat eğitimi insanları ortak değerler etrafında bir araya getirerek sağlıklı ilişkiler içine girmesini sağlar. Bu nedenle sanatla toplum arasındaki bağın kurulması kaçınılmaz bir gereklilik olarak gözükmemektedir. İnsanları birbiriyle kaynaştıran sanat, insanlar arasındaki bilgi akışına ve iletişime destek olmuştur.

Doğadaki canlılar arasında düşünme ve yaratma eyleminin sadece insanda bulunması sebebiyle, sanatsal ürün ortaya koyabilme yeteneği de ona aittir (Tepecik, 2002). Sanat eğitimi insanlar için bu önemli yetilerini geliştirebilmesi için önemlidir. Eğitim –Öğretim sürecine bütün eğitim kademeleri içindeki öğrenciler için gerekli olan sanat eğitimi okul öncesi dönemde daha da büyük öneme sahiptir.

İnsan doğadan aldıklarını aracısız olarak bilincinde yarattıklarını sanat eserinde, toplumun ve içinde yaşadığı kültürün öğelerine uygun olarak anlamlandırır. Bu anlamın içinde kişinin arzuları ve toplumun istekleri vardır (Read, 1981). Sanat eğitimi yoluyla insan

toplumsal istekleri etkileyerek toplum içinde duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade eder. Sanat eğitiminin insan hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Her yaştaki bireyin yaratıcı güç ve yeteneklerini eğitmek estetik haz ve düşünce bilincini bir araya getirmek ayrıca, sosyal ilişkileri ayarlamayı, işbirliği içinde yardımlaşarak doğruyu seçebilmeyi ve anlamlandırabilmeyi yaratıcılığın hazzını yaşamayı ve ürün üreten bireyler yetiştirdiği için sanat eğitimi gereklidir.

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla insan hayatına girerken kültürel ve psikolojik değişimlerin yoğun olarak yaşandığı yüzyılımızda, araştırmayı seven, özgün ve yaratıcılığını ürüne dönüştürebilen, estetik bilinci açık ve eleştirel düşünceye sahip bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Güzel sanatlar, bir yandan nitelikleri yönünden çalışma ve uygulama süreçlerinin ürün geliştirmeye, yaratıcı fikirlere, özgür çalışma ortamlarına, özgür düşünme biçimlerine, açık olmasından; diğer bir yandan is bazı sınırlılıklar içinde belli bir disiplin gerektirdiğinden eğitim sistemi içinde önemle yer verilmesi gerekmektedir. Çocuklarda yaratıcılığın geliştirilmesi için en uygun etkinlikler, güzel sanatlar alanında, bu alana ilişkin eğitim ve süreçlerindedir. Sanat eğitimi, sanatsal yönden yetenekli olan bireyler için ön görülen bir eğitim değildir. Erken çocukluk döneminde başlayıp, yaşamın her evresini kapsayan sağlıklı, ruhsal yönden veya fiziksel yönden eksiklikleri olan her bireye dönük bir eğitim (San, 1987).

İnsanların çağımızın getirdiği bu değişimlerden olumsuz etkilendikleri ortadadır. Bu bunalımlardan kurtulmanın ve farklı yönleri keşfetmenin en iyi yolu sanat eğitimidir. Sanat uğraşmanın ruh bilimi yönünden iki fonksiyonu vardır. Bunlardan birincisi kişinin ürettiği ürünün o kişinin iç dünyasının yansıması olması, ikincisi ise sanatsal etkinlikler yolu ile duygu ve düşüncelerini dış dünyaya aktaran kişi kendini ifade etmenin ve dış dünyayla iletişim kurmanın ruhsal olarak rahatlığını yaşar. İlk işlev biraz daha çocuklar ve ruhsal problemleri olan yetişkin bireylerin iç dünyalarının nasıl olduğunu tanımada kullanılır. İkinci işlevde ise bütünü, herkesin ruh sağlığını koruma eylemi vardır.

Sanat eğitiminde önemli olanın duyuların eğitilmesi ön görüsünü kabul edenler eğitim sistemlerine bunu aktarmışlardır. Duygular eğitilirken bilişsel ve zihinsel olarak da bireyin geliştiği gözlemlenmektedir. Çocuğun zihinsel gelişiminde ve davranışlarında birçok beceri kazanmasına yardımcı olmaktadır. Kişisel yaklaşımlarının desteklenmesine, yaratıcı buluş yapabilmesine, gözlem yapabilmesine pratik düşünme yapısının gelişimine destek olmaktadır. Çevresindeki olayları sentezleyerek olaylar olamadan kurgusunu ve çözümünü önceden planlayarak olaylara tepkisini koyabilir.

Sanat ile kendini ifade etme duygusu her yaş bireyin içinden gelir. Çocuk, gerilimlerinden kurtulma ve yaratma arzusunu, düşüncelerini ve duygularını yeteneklerine uygun bir ürün otaya koyma olarak gerçekleştirir (Boydaş, 1990). Yaratma arzusunu

tatmin eden birey toplum içinde ruhsal dengeleri sağlayabilen sağlıklı birey olur. Sanat eğitiminin şu şekil de özetlemeye çalışırsak; sanat eğitimi alan her bireyin mutlaka sanatçı olması gerekmez. Ancak sanatsal olguyu algılamak, anlamak, tarihsel ve kültürel değerleri sevmek, korumak ve sanatsal yaşamdan insan olarak yeterli pay almak için de sanat eğitimi gereklidir.

Sanat eğitiminin önemi düşünüldüğünde tüm öğrencilerin zengin bir eğitim almaya ve sanatın sağladıklarını anlamaya hakkı vardır. Birçok verilerle yüklü bu teknolojik çevrede, anlama, kıyaslama-yorumlama yetileri çok önemlidir. Sanat bu anlamda kabiliyetini geliştirir. Bundan dolayı sanat eğitimi tüm öğrenciler için genel eğitimin bir parçası olmalıdır. Sadece sanatsal çalışmalara yeteneği olan değil tüm öğrenciler için de son derece yararlıdır. Çoğu öğretmenlerin bildiği gibi, sanat isteklendirme, öğretme için çok güçlü bir araçtır; bazen da en iyisidir.

Çocukların çevresinde olup bitenlere karşı daha duyarlı olmasında ve kültürel değerleri algılayıp yorumlamada gerekli olan eleştirel ve estetik alt yapıyı oluşturmalarında sanat eğitiminin işlevselliğini kabul etmek gerekir. Sanat eğitimi, çocuğa, içinde bulunduğu kültürü tanımasında ve anlamasında gerekli donanımları sunarken farklı kültürleri de ayırttırabilme imkânı vermektedir. Çocuklar, sanat eğitimi yoluyla, kültürün karakteristik yapısını öğrenerek, geçmişle gelecek arasındaki ilişkiyi kurmayı da bileceklerdir. Böylece oluşumu yüzlerce, binlerce yılı bulan kültürel yapının, geleceğin inşasında kullanılması en azından yeni tasarımlara ve fikirlere ışık tutması mümkün olacaktır.

Kültür, insanoğlunun yaptığı her şey ise, bu; sanatın ve sanat eğitiminin de ilgi alanına girmektedir. Özellikle Türkiye gibi, kültürel alt yapısının binlerce yıl ötelere gittiği bir ülkede, sembollerin, simgelerin çok şeyler anlattığı binlerce esere, sözlü, yazılı, görsel birçok maddi ve manevi değere sahip bir memlekette, en azından bunları tanıyacak, araştırarak, anlayacak ve anlatacak bir nesle de ihtiyaç vardır. Böyle bir neslin yetişmesinde de sanat eğitiminin en gerekli disiplinlerden biri olduğu ortadır.

Sanat eğitimi yöntemleri farklı bir eğitim olsa da tıpkı bilim eğitimi gibi birey için gerekli bir eğitim olmalıdır. Bunun için sanat eğitimi erken çocukluk yaşlarında başlaması faydalı olacaktır. Bu eğitim bireyin sosyal yapıya doğru bir uyum sağlaması için zorunludur. Kişinin estetik duyarlılık kazanması, farklı görüşlere saygı duyması diğer kültürlerin varlığını kabullenip değer vermesi sanat eserlerinin değerini bilme koruma gibi birçok davranış kazanabilir. Gökbulut'a göre sanat eğitiminin genel eğitimden ayrılmayacak bir unsur olduğunun anlaşılması ve uygulanması bütün eğitimcilerin ve aydın insanların sorumluluğudur (Gökbulut, 1996). Kültürün ve uygarlığın yaşatılmasında sanatın payı büyüktür. Sanat yolu ile kültürün ve uygarlığın sürdürülmesi erken yaş çocuklarının sanat eğitimi ile yetişmesine bağlıdır. Çağımızın getirileri göz önüne alınacak

olursa yaratan, üreten ve uygulayan bireylere ihtiyaç artmaktadır. Çağdaşlaşıp ilerlemenin yollarından biri de yaratıcı ve eleştirel düşünebilmedir. Bu duygu ve becerilere sahip nesiller yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Sanat eğitiminin amaçladığı istendik davranışlar olan çevresini algılayıp biçimlendirerek ona uyum sağlamasıdır. Bunu yaparken bireye görmeyi, işitmeyi ve dokunmayı öğretmektir. Sanatsal etkinliklerde eser oluştururken görebilmek, işitebilmek, dokunulanı duyumsayabilmek yaratıcılık için ilk şarttır (San, 2004).

Günümüzdeki bu görseller dünyasında bireyin sanat eğitimi ile görebilme, gördüğünü aktarabilme, işitme, dokunmayı algılamayı öğrenmesi önemlidir. Bunun sonucunda günlük hayatında doğru değerlendirme yapma becerisi kazandırabilir. Sanat eğitiminin temelinde düşünmeyi öğretmek, çevresine farklı açılardan bakabilme becerisini kazandırmak, bunu da bir yaşam biçimi haline getirmek vardır. Eğitim öğretimde eskiyi öğretmek, onu hatırlatmak vardır fakat onu tekrar etmek yoktur. Eğitim sisteminde sadece bilgi aktarımı ile zanaat kazandırma gibi yöntemler olmamalıdır. Hedef, öğrencilerin yaratıcı düşünme sürecinde, zihinsel yeteneklerinin, algılarının geliştirilmesi, farklı durumları ilişkilendirme yapabilmesi, kalıpların dışına çıkabilen öğrenciler yetiştirebilmektir. Bunun tam tersi olan öğrenci potansiyeli ile ileriye gidilmez. Bunun doğru yönetimi ise sanat eğitiminin eğitim sistemi içindeki yerinin öneminin vurgulanması ile olabilir. Sürekli değişip gelişen sanat yöntemleri sayesinde bireyin yeniliklere uyum sağlamasına zemin hazırlar. Fakat eğitim sisteminin bu değişimleri de kapsayabilen bir düzenleme içine girmesi gerekmektedir. Sanat eğitimi alacak olan kişiler iki bölümde incelenebilir. Birincisi sanatı yaşam biçimi olarak kabul edecek olanlar, ikincisi ise sanatı sadece bilinçli olarak tüketecek olanlar diye ayrılabilir.

Bu durumlar yönetmelikte var olsa bile önemli olan hayata geçirilebilmesidir. Eğitim ortamlarının buna izin vermesi, yeterli olması bu sistemin doğru bir şekilde uygulanmasına zemin hazırlar. Sanat eğitimi sadece çizim yapma uygulama gibi görülmesi yanlış olur. Bu dersin eğitim sistemi içinde kendine ait bir yerinin olması ve öğrencilere bu kültürü yerleştirmesi gerekmektedir.

Eğitim sistemimiz sanat eğitimi için yeterli değil fakat eğitimcilerin elinde olan, öğrencilere verilen eğitimi daha çağdaş yöntemlerle uygulayabilmektir. Öğretmen ne öğrendiyse öğrenciye onu aktarmayı sanat eğitimi olarak görmemeli. Eğitimci kendi fikirlerini, sanat görüşünü öğrenciye öğretmekten kaçınarak onlara eleştirel bir gözle dünyaya bakmayı, yaratıcılıklarını destekleyen bir yöntemle sanat eğitimi vermeyi görev edinmeli. Öğrencilerin anne baba kişiliklerinden ayrı ya da öğretmenin kişiliklerinden ayrı olduğu kabul edilmelidir. Bunu kabullenmiş eğitimciler ve anne babalar çağın gerektirdiği özellikteki bireyler yetiştirilebilir. Sanat eğitiminde çağın getirilerine göre kendini

yenilemelidir. Yaşama eleştirel bir gözle bakabilen bireyin durumlar karşısında bilinçli tavırlar alabilmesi sanat eğitiminin genel amaçlarından biridir. Görsel okuryazarlık ile karşımıza çıkan yenilikleri anlamlandırmayı öğrenmemiz kolaylaşır. Sanat eğitimi öğrencilere belirli beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunlar sadece gördüğünü aktarabilme, anlatılanı tekrarlama olmamalıdır. Öğrencilerin eleştirel düşünebilmeleri, sentezler yapmaları, farklı fikirler üretip ürün oluşturmaları amaçlanmaktadır. Karşısındaki durumlar hakkında fikirler üretebilen toplumda ki değişime katkı sağlayabilen insanlar toplumun ilerlemesine katkıda bulunabilir. Sanat eğitimi ile bu beceriler kazandırılabilir. Böylece çağı yakalamış değişime ulaşmış, geçmişle geleceği harmanlamış, eğitim ile oluşan doğrular ile kültürle, bilimle, sanat ile bu amaca ulaşmış olunur. Ters durumda ise başka uygarlıkların himayesinde yaşamakla yükümlü olunur.

Sanat eğitiminin diğer bir olumlu yanı da duyarlılığın kazandırılmasıdır. Duyarlılığın kazandırılmasının da en etkili yol sanat eğitimi olabilir. Duyarlılık birey için olduğu gibi toplum içinde önemli bir olgudur. Bilgi olmadığı yerde cahillik vardır. Fakat duyarsızlık varsa işte orada barbarlık vardır (Gökaydın, 2002). Bireylerin kendi bencilliklerinden dolayı başka insanları hiçe sayan, kendi çıkarlarını korumak için başka toplumları hor gören toplumlar barbar olarak kabul edilir. Duyarsız toplumlar sanat bilincinden uzak olan toplumlardır. Başkalarına saygı göstermeyen, onları hor gören kültürlerini görmezden gelen ve kendi kültürlerini empoze etmeye çalışan bir toplum haline gelirler. Başka toplumların sanat eserine değer veren o eseri koruyan, gelecek kuşaklara aktarılması konusunda yardım eden toplumlar, duyarlı bireylerden oluşan toplumlardır. Sanat eğitiminin önemi buradan da anlaşılabilir. Sanat eğitiminin önemli amaçlarından biride sanat kültürü edindirmek ve toplumların uyumlu bireylerden oluşmasına yardım etmektir.

Bu anlamda sanat eğitiminin amaçlarına ulaşılabilmesi için, sınıf ortamlarına bağlı kalınmadan eğitim ortamı sağlanmalıdır. Sınıf dışı etkinlikler ile öğrencilerin kültürel bilince sahip olmaları sağlanabilir. Bunun için müzeler, sanat galerileri ve sanat atölyelerine ziyaretler düzenlenebilir. Böylece çocuk öğrendiklerini somutlaştırıp gerçek hayattaki öğrenmelerine katkı sağlayabilir. Nitelikli bir sanat eğitimi daha düzgün toplumların oluşmasına katkı sağlar.

2. 1. 3. Okul Öncesi Eğitimi ve Önemi

Çocuğun doğumdan ilkökul dönemine kadar olan sürede ki eğitimini kapsayan 0-6 yaş dönemidir. Çocuğa ailesi veya kurumlarca verilen eğitimi kapsamı içine alan bir sistemdir. Okul öncesi eğitimi; "doğumdan, ilkökulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin-uyarıcı çevre olanakları sağlayan; onların tüm gelişimlerini toplumun

kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir” (Oğuzkan ve Oral, 2003, s. 35). Çocuklar okul ile okul öncesi eğitim döneminde ilk kez tanışır. Eğitim ve öğretimin başladığı bu dönem onlar için yeni bir dönemdir, ailelerin den başka bir ortamda eğitim almak onların çevre ile daha yoğun ilişkide oldukları bir dönem olacaktır. Bu yüzden okul öncesi eğitim onlar için çok önemlidir (Ayaydın, 2010). Bugün yapılan çalışmalara göre okul öncesi dönemde verilen eğitim çocukların bedensel, ruhsal gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koyar. Çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmalar neticesinde okul öncesi eğitiminin önemi saptanmıştır. Erken yaş çocuklarının eğitilmesi düşüncesi M.Ö. 400 yıllara kadar uzanır.

Modern eğitim anlayışının önemli isimlerinden biri olan Comenius, 17. yüzyılda farklı fikirlere sahipti. Çocukların bilgi aktarımının yanında kendileri deneyerek duyumsayarak öğrenmenin daha kalıcı olduğunu belirtmiştir. Bu düşüncesi ile eğitim dünyasında önemli yere sahiptir. 1658 yılında yaptığı “resimlerle dünya” (world in pictures) çocuk kitabı, ilk resimli çocuk kitabıdır. Eğitim bilimleri adına Johann Pe’stalozzi’nin 1774 yılında, hazırlamış olduğu bilgiler bilimsel anlamda ilk kayıtlar olarak tarihe geçmiştir. Yapılan araştırmalar daha çok bedensel ve zihinsel engelli çocuklar üzerinde uygulanmıştır. Okul öncesi eğitim ortamları adına önemli adımlar atan Friedrich Wilhem Froebel (1782-1852), Almanya’da 1840 yılında “kinder garten” (çocuk bahçesi) adı altında ilk ana okulunu açmıştır. Froebel bu dönem çocukların eğitimi için pek çok yeni program hazırlamıştır. Bu farklı çalışmalar o dönem için kabullenilmesi ve birçok ülkede bu uygulamalar yasaklanmıştır (Pınar, 2006).

Başka bir çalışmada Maria Montessori den gelmiştir. Yine ilk olarak zihinsel engelli çocuklar üzerinde uygulanmış, almış olduğu sonuçların normal çocukların davranışlarında da olumlu sonuçlar alınacağını ileri sürmüştür. Hastanede çalıştığı zihinsel engelli çocukların tıbbi müdahale olmadan da, erken yaş eğitimi ile bazı sorunlara olumlu çözümler getirilebileceği üzerinde durmuştur. Bugün bile hala kullanılan bu yöntemler ile etkili ve olumlu sonuçlar görülebilir (Pınar, 2006).

Bu gelişmelerden sonra birçok ülkede okul öncesi eğitimi veren okullar açılmıştır. Roma 1907 de “çocuk evi” adı ile ilk erken çocuk eğitim merkezi açmıştır. Londra da ilk kez 1911 yılında “yuva” adı altında okulöncesi eğitim merkezi açılmıştır. 1912 yılında ise Amerika da ilk kez Resmi Çocuk Broları kurulmuştur. Bu okulda daha çok engelli çocuklar için eğitim verilmekteydi. Dünya genelinde okul öncesi eğitim daha çok II.dünya savaşıdan sonra eğitiminde düzene girmesi ile okul öncesi eğitim ortamları oluşturulmaya başlandı.

Ülkemizde de bu dönemlerde ve daha önceden de okul öncesi eğitim veren kurumlar açılmıştır. Osmanlıda sıbyan mektepleri (mahalle mektepleri) 5 ve 6 yaş

çocuklarına yönelik eğitim veriyorlardı. 3-4 yıl boyunca bu okullarda dini eğitim alıyorlardı. Kimsesiz çocuklar içinde bazı kurumlarda 2-7 yaş çocuklarının eğitilmesi için sınıflar oluşturulmuştur (Akyüz, 1996). Bu eğitim daha çok çocukların barınması, korunması amacıyla kurulmuştu. Osmanlıda bazı illerde ilk kez okul öncesi eğitim kurumları açılmıştır. Devlet eliyle ilk anaokulları balkan savaşları sonrası açılmıştır. Özel anaokulları ise ilk olarak İstanbul'da açılmıştır. Savaşlarından sonra açılmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye de henüz okul öncesi eğitim verebilecek bayan öğretmenler olmadığı için okullarda azınlık mensup (Ermeni ve Musevi) öğretmenler ders vermekteydi. Fakat bu yabancı öğretmenler de yurt dışında yerini farklı, daha da gelişen eğitim programlarına bırakmıştı. Osmanlı bu dönem için okul öncesi eğitime hazırlıksız başladığı görülmektedir (Akyüz,1996).

Osmanlıda eğitim uzmanı Sait Bey İstanbul da özel çocuk yuvası açarak o dönemin önde gelen eğitim uygulamaları olan Petalozzi, Frobel, Montessori gibi önemli görüşler doğrultusunda çocuklara eğitim verilmiştir. Bu kurumlarda Avrupa tarzında modern ortamlarda yenilikçi eğitimler verilmiştir (Akyüz, 1996). Kazım Nami bey yurt dışı gezisinde burada okul bahçesi adıyla bilinen okul öncesi eğitimi için öğretmen eğitimi veren okulları incelemiştir. Yurda dönünce Selanikte Ravza-i sıbyan okulu bünyesinde bir okul açmıştır. Bu kurumda daha iyi eğitim verebilmek için ise Fransızcadan “okul bahçesi rehberi” adlı kitapları çevirmiştir. Bu okullar birçok sebepten ötürü kapatılsa da 1917 de resmi olarak açılmaya başlanmıştır. Fakat nitelikli bir eğitim için bu okullarda eğitim verebilecek eğitimci sıkıntısı aşılamamıştır (Akyüz, 1996).

Resmi olarak okul bahçesi adı altında 1914 te 10 adet okul açmak için milli eğitim bakanlığı bütçe ayırmıştır. Bu okullarda aileden yetersiz ilgi gören, koşulları uygunsuz olan, yeterli eğitim alamayan çocuklar bu okullarda eğitim görmüşler. Bu yıllarda Emrullah Efendi nazırlığında 1913'te “Tedrisat-ı iptidaiye kanunu muvakkati” (Geçici ilköğretim kanunu) sayesinde ülkenin birçok yerinde anaokulları açılmıştır. Cumhuriyetin ilanı sırasında ülkede 80 adet anaokulu bulunmaktaydı. 20. yy. ilk yarısının sonlarında artık anaokulu yönetmelikleri düzenlenmeye başlanmıştır. 1992 yılında ise çıkarılan kanun ile “Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü” adı altında bir kurum kurulmuştur. Belli yıllar arasında (1989, 1994, 2002, 2006) okulöncesi eğitim programının birçok kısmı yenilenmiştir. Türkiye de okul öncesi eğitimi modelleri değişik başlıklar altında toplanmıştır. Görüldüğü gibi geçmiş yıllardan bugüne okul öncesi eğitimine verilen önem gün geçtikçe artmıştır. Okul öncesi eğitiminde kuramlar ve işleyiş değişse de okul öncesinin erken çocukluk eğitiminin amaçları aynıdır. 0-6 yaş çocukların merak duyguları öğrenme heveslerinin eğitilmesi onları gerçek hayata daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olur. Çocuk bu dönemde ailelerinden ayrılıp çevresiyle yoğun iletişim halindedir. Bu durum

onların da artık kendilerini bir birey olarak kabullenme dönemi içine girdiklerini göstermektedir (Ayaydın, 2010).

0-72 ay ya da 0-6 yaş olarak belirtilen çocuk grubunu içine alan bu dönem, zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönden yaşanan gelişimin en hızlı olduğu yıllardır. Kişiliğin oluşumunda ve şekillenmesinde, bilgi ve becerilerinin oluşturulmasında ve biçimlendirilmesinde ilerideki yaşantısına etkisi olduğu için bir bireyin yaşamında en önemli dönemlerden biridir. Bu dönemde verilen eğitim niteliği ve eğitimin verildiği programın yeterince kapsamlı olması bireylerin gelişmesine olumlu yansımaları olacaktır. Bloom yaptığı araştırmalarına göre, bir bireyin zihinsel gelişiminin % 50 si 4 yaşına kadar, %30'u 4 ile 8 yaşına kadar oluşmaktadır. 8 ile 17 yaş arasında ise %20 sinin oluştuğu saptanmıştır (Fidan ve Erden, 1998). 0-6 yaş grubunu içine alan okulöncesi dönemde, bu sonuçlara göre, zihinsel gelişimin %60-70'inin gerçekleştiği görülmektedir. Bilindiği üzere Freud'a göre, kişiliğin ve davranışların temellerinin atıldığı yıllarda bu döneme tekabül etmektedir.

Eğitim öğrenci-öğretmen-veli üçgeninin bir araya gelmesinden oluşan bir platformdur. Bu üç önemli unsur çocuğun gelecekte daha sağlam, bilinçli ve sağlıklı kişilik kazanmasında etkili rol oynar. Okul öncesinin rolü ise eğitimin temellerinin sağlam olmasını sağlamaktır. Yapılan bilimsel araştırmalar ile okul öncesi eğitiminin bu rolü kanıtlanmıştır. Bu dönemde verilen eğitimin yetişkinlik yıllarını doğrudan etkilediğini görmekteyiz.

Çocukların zihinleri boş bir levha gibidir. Bu levhalara ilk 6 yılda hızlıca bilgiler yüklenir. Yetişkin beyninden 2,5 kat daha hızlı çalışan 3 yaş çocuk beyni merak ile etrafı gözlemler. Çocuklar 6 yaşında ise beyinlerinin hızı profesörlerinkinden 2 kat daha hızlı çalışır. Yapılan testlerde görülüyor ki bu dönem çocuğunun (0-6) gelişimine uygun olarak planlanmış okul öncesi eğitimi alması onların ileriki yıllarda akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir.

Bilinçli aileler bu dönemin önemini farkında olursa çocuğa sunacakları zengin-uyarıcı çevre olanakları ve bilinçli bir yönlendirme, gelişimini olumlu yönde etkileyebilir. Ya da bu dönemi yok sayarak çocuğun gelişimine destek olmaz ise eksik olarak tamamlanmasına neden olabilir. Uygun okulöncesi eğitimi veren kurumlar çocukların daha planlı, kurallı ve gelişimine uygun eğitilmesini sağlar ve çocuğu merkez alarak, gelişim özellikleri ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirir.

Bu dönemde aile çocuğun eğitiminde en etkili kurumdur. Sosyal çevre ya da eğitim kurumu aileden daha sonra gelmektedir. Okul öncesi dönem eğitimin de kalıtımsal olarak gelenler, ailenin tutumu, verilen sevgisi, disiplin anlayışı, sosyoekonomik durumu ve kültürel düzeyi çocuğun gelişimde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Okulöncesi eğitim

dönemi, çocuğun gelişimine uygun temel gereksinimlerinin bilinmesi onun sağlıklı bir birey olabilmesi doğru olarak karşılanması gerekmektedir.

Çocuğun temel gereksinimleri şunlardır;

- İyi bakım, sağlıklı beslenme,
- Sevgi, ilgi ve şefkat,
- Kendini tanıma, kanıtlama, özgürlük ve yetişkin desteği,
- Güven,
- Hareket ve oyun,
- Diğer çocuklarla birlikte olma ve oyun
- Yaratıcılığı destekleyici ve estetik duygusunu geliştirici ortam, (Oktay, 1999, s. 131).

Bu gereksinimler sağlanırken ailenin sosyo-ekonomik durumunun ve eğitim durumunun yeterli olmadığı zaman devreye okul öncesi eğitim kurumları girer. Ailenin sağlayamadığı olumlu öğrenme ortamları kurumlar yardımı ile sağlanmaktadır.

Okulöncesi eğitim kurumlarında çocuğa zengin bir uyarıcı çevre sunularak, onları merkeze alan bir yaklaşımla; fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel, dilsel ve kişisel yönden gelişimlerini en iyi şekilde göstermeleri sağlanır. Çocuğu ilköğretime hazırlayarak, temel eğitimin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışların oluşmasını sağlar. Bunu gerçekleştirebilmek için, okul öncesi eğitim programlarını hazırlarken şu ilkelerden yola çıkılır;

- Her çocuk farklı bir bireydir.
- Okul öncesi dönem yaşamın temelidir.
- Çocuğun gelişiminde özel alıcı dönemler vardır.
- Eğitim çocuğun gereksinimlerine duyarlı olmalıdır.
- Gelişimin bütün yönleri bir biri ile ilişkili olduğundan eğitim çocuğun bütünlüğünü gözetmelidir.
- Öğrenmeyi çocuğun kendinde var olan bilgilerden başlatıp, öğrenmeyi kendisinin yapmasını sağlamalıyız.
- Eğitim, çocuğun kendini tanıyarak kişiliğini yönetmesini sağlamalıdır.
- Çocuk gelişimi gereği en iyi oyun ile öğrenir.
- Çocuğun çevresindeki her yaş gurubu ile kurduğu ilişki önemlidir.
- Sağlıklı toplumlar oluşması için, bireylerin duygu ve tutumları önemlidir.
- Çocuk eğitiminde önemli olanların başında çevre, kalıtım ve bilgi birbirleriyle iç içedir (Oktay, 1999).

Bu ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlanan programlarla sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi için temeller atılır. Bu yaştaki çocuklara verilen bu planlı eğitimle birlikte;

temel güven duygusuna ve öz denetimine sahip, özerk, girişimci ve yaratıcı bir nesil yetiştirilmesi mümkün hale gelir.

Okul öncesi eğitim programlarının genel olarak amacı; çocukların planlı ve düzenli ortamlarda kazandıkları deneyimler sayesinde gelişimlerine uygun büyümeleri, çocuğun sosyal, bilişsel, motor dil ve duygusal gelişim alanlarını üst seviyelere taşımak, çocukluktan çıkıp ilkokul seviyesine hazırlanma ve öz bakım becerileri kazandırmak için geliştirilmiştir. Programda çocukların gelişimlerinde ki yetersizlikleri önleyici olumlu yönde geliştirici çok yönlü program özelliği taşımaktadır. Öğrenme ortamı planlanırken çocukların keşfetmesine, sorgulamasına, araştırmalarına tartışmalarına ve üretmelerine olanak sağlanmasına dikkat edilmelidir. Bu düzen ile birlikte çocuk okula karşı olumlu tutum kazanabilmeli, akranlarıyla karşılıklı etkileşim içinde bulunabilmeli. Kendini değerli hissetmeli ve olumlu benlik algısı geliştirebilmelidir. Eğitim ortamlarında çocuğun özgür olması çocuğa önemli bir gelişim katkısı sağlamaktadır.

Farabi, “eğitimin amacının bireysel mutluluğu bulmak ve bireyi topluma yararlı hale getirmek” olduğunu söyler. Eğitimde, öğretimde kolaydan zora doğru gidilmesinin daha faydalı olacağına dikkat çekmiştir. Erken yaş çocukluk döneminde gelişimlerinin doğal sonucu olarak keşfetme ve öğrenmeye açık olma gibi eğilimleri vardır. Bu dönemde buldukları yaşlarda bu eğilimlerini geliştirerek onların hayata hazırlanmalarını sağlamak gerekmektedir. Görüldüğü gibi bunun en doğru yolu ise okul öncesi eğitimidir.

Tablo 1. 2015-16 Eğitim Öğretim Yılı Net Okullaşma Oranı (%)

Cinsiyet	3 Yaş (2012 Doğumlular)	4 Yaş (2011 Doğumlular)	5 Yaş (2010 Doğumlular)
Toplam	11,74	33,56	67,17
Erkek	11,67	33,62	67,42
Kız	11,81	33,50	66,91

Kaynak: MEB Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2015

2. 1. 4. Okul Öncesinde Sanat Eğitimi ve Önemi

Günümüzde yaşanan hızlı değişimler sonucunda bireyin toplum içinde ki ihtiyaçlarında farklılaşmasına sebep oldu. Öğrenme ortamlarının da bu değişim ve gelişimden etkilendiği, buna bağlı olarak daha yenilikçi ve çağımıza uygun programlar hazırlanarak bireyin ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Günümüzdeki bu teknolojik gelişmelerin günlük hayatımıza bu kadar sokulması ile okullarda da yansımalarının olması zorunludur. Bu nedenle okul ve realitenin uyum içinde olması için öğrencilerin farklı becerilerinin de ortaya çıkartılıp geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğrencilerin daha üretken, problem çözebilen eleştirel düşünebilen, kararlarını kendisi

alabilen, etkili iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen kendi kültürüne sahip çıkıp farklı kültürlere saygı duyan özelliklere sahip olmaları için programlarda yenilikler yapılmaktadır. Bu yetilere sahip bireyleri yetiştirebilmek adına öğretim programlarında sadece bilgi aktarımı yapan sistemlerin yanında, öğrencilerin farklı yeteneklerini ortaya koyabilecekleri bir eğitim sistemi uygulanmalıdır.

Bu amaçla hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programının amacı sanatçı yetiştirmek değildir. Sanat eğitimi ile bireyde gelişen farklı yetenek, duygu ve beceriler birçok araştırmada belirtilmiştir. Bu eğitim ile bireyin kendini daha iyi ifade edebilmesi, estetik kaygı kazanması gibi olumlu etkiler ile toplumda da olumlu katkılar sağlanabilir. Bu amaç ile görsel sanatlar dersi çeşitli amaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir.

Görsel sanatlar eğitimi programı hazırlanırken öğrencilerin hayal ettiklerini, düşündüklerini anlatabilmek için sanatı kullanmaları, sanat eserlerine gerekli değerlerin verilmesi, geçmiş kültürlere değer vererek farklı kültürlerden etkilenmesini ve yeni bir ürün ortaya çıkarabilmesini; bu amaçlar doğrultusunda sınıf ortamının da bu etkinliklere uygun olması önemlidir. Okul öncesi eğitimin de dahil bu eğitimi erken yaşlarda başlaması gerekmektedir.

Görsel sanat eğitimi programları hazırlanırken geçen her geçen gün gelişen dünyaya ayak uydurmaları gerekmektedir. Değişen ve gelişen dünya görsel ve imgesel öğelerin etkisi altındadır. Bu nedenle bireyin bu görsel öğelerle yüklü dünyanın ne anlam taşıdığını anlamlandırma bilecekleri bir eğitim almaları gerekir. Sanat eğitimi sayesinde birey bu anlamlandırmayı doğru bir şekilde yapabilir. Doğru yorumlar yapabilmek için de sanat eğitimi ile birçok yeteneğini ortaya çıkararak geliştirebilir. Bu nedenle sanat eğitimi genel eğitimin içinde yer alması gerekmektedir. Sanatı doğru bir şekilde geleceğe aktarabilen eğitimcilere ihtiyaç duyulmaktadır ve bunlar ise şimdinin resim iş öğretmenliğinde okuyan öğrencileridir. Bu nedenle görsel sanat eğitimi bireye ne kadar erken yaşta verilir ise, birey aldığı eğitimi kendi içinde yorumlayabilir. Okul öncesi eğitimin de verilen görsel sanat eğitimi çocuğun kendine güvenini arttırmaya ve yaratıcılığına önemli katkı sağlar.

Okul öncesi dönem gelişiminde sanat eğitiminin önemi bireyin gelecekteki gelişimine nasıl katkı sağladığı görülünce erken çocukluk döneminde sanat eğitiminin önemi daha da artmıştır. Bu nedenle bu dönem eğitiminde çocukların var olan yaratıcılıklarını daha da geliştirici etkinlikler düzenlenmektedir. Erken yaşlarda verilen çok iyi programlanmış sanat eğitimi ile çocuk ile dış dünyayı daha iyi algılayarak değişen bireyin, daha yaratıcı olan, kendine güvenen, üreten, çevresine öğrendiklerini aktarmak için istekli olan ve yeni ürünler ortaya koymaya çalışacağı düşünülmektedir (Ayaydın, 2010).

Sanat eğitiminin bireye katkılarının çok önemli olduğu görülmektedir. Bu katkıların kazandırılmasına ne kadar erken yaşta başlanırsa o kadar değeri artar. Okul öncesi eğitimin de görsel sanat eğitiminin ise alan öğretmeni tarafından verilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda alan öğretmenlerinin uyguladıkları görsel sanat eğitimi daha nitelikli ve amaca uygundur. Görsel sanat eğitimi alanında öğretmenlerin rolü daha önemlidir. Erken yaşta çocukların yeteneklerini ve buna göre kişiliklerini yakından gözlemleme fırsatı bulur. Yapılan etkinliklerin daha profesyonel olmasının getirdiği avantaj ile çocuklara erken yaşta sanatı sevdirmek daha kolaylaşır. Burada eğitim sisteminin büyük önemi var. Eğitim sistemi gelişen şartlara uyum sağlamalı ve kendini yenilemeli. Ancak bu şekilde olursa öğretmen amaçları belirli kavramlar ile uyguladığı program ile öğrencinin sanata ve sanat eğitimine olan tutumunu olumlu yönde etkileyebilir.

Sanat eğitimi, bireye çağdaş dünyanın getirilerini olumlu yönde anlamlandırıp kullanmayı kazandırmaktadır. Bu değerlerin okul öncesinde kazandırılması daha önemlidir. Toplumun sanat eğitiminden olumlu yönde etkilenmesi için bireylerin bu bilinci erken yaşta ilerleyen yıllarda kendileri, gelişen dünya şartlarına göre bir sanat anlayışı geliştirebilirler. Çünkü birey öğrendiğini içselleştirip günlük hayatına geçirebildiğinde eğitim amacına ulaşmış olur. Birey için algının düşünce içermediği varsayılıyor. Sanatta varsayıma dayandığı için bu yüzden önemsenmiyor. Fakat algısal bileşen güçlü olmayan bireylerin yaratıcılıkları ve üretkenlikleri sınırlı olmaktadır. Bu yüzden eğitimciler güzel sanat eğitiminin genel eğitim içinde ki yerinin artması gerektiğini savunmaktadır (Arnhim, 2007).

Sanat eğitimi, eğitimin ilk yıllarında çocukların özgür, yaratıcı ve üretken olmalarına olanak sağlayarak okul öncesi eğitimin hedeflerine ulaşmaktadır. Bu dönem çocuk gelişimi için sanatsal etkinlikler büyük önem taşır. Çocuk bu dönemde mantıksal kurallara bağlı kalmaksızın imge yoluyla farklı etkinlik ve ürünler tasarlayabilir. Böylece çocuk, yaptığı bu etkinliklerde kendi duygu görünüşü ve düşüncesini yansıtabilmektedir. Çocuklar keşfetmeye aktif olarak katılabilmeleri için doğru ortamlar hazırlanmalıdır. Dolayısıyla çocuğun bu etkinliklere katılımıyla sosyal, duygusal ve entelektüel becerilerini geliştirme olanağı sağlar. Günümüzde ki hızlı değişim ve gelişime ayak uydurabilecek bir nesil için okul öncesi eğitimin bir parçası olan sanat eğitiminin geleceğe hazırlayıcı etkisinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle sanat eğitimin her kolu bu yaş çocukları geleceğe hazırlarken, onların seviyesine göre planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Anaokulu dönemindeki sanatsal çalışmalar bireyin, sanata yönelik anlamlı fikirler üretebilmesi ve sanatsal etkinlikleri doğru anlamlandırması, doğru değerlendirmeler yapabilmesine yardımcı olur. Böylece bireyin gelecekte sanatsal ürünler tasarlayabilen

yaratıcılıkları yüksek ya da sanatı izleyici olarak değerlendiren bireyler olarak yetişmesi sağlanabilir (Ayaydın, 2010)

Sanat eğitimi etkinlikleri ile doğanın insanlarla olan bağı görür onunla insanlar arasındaki ilişkiyi anlamlandırır. Yaşamdaki zenginliklerin farkına varır bu sayede kendine ait özgün ürünler ile yaratıcılığını geliştirerek ileride entelektüel gelişimine katkı sağlayabilir. Bu etkinlikler okul öncesi dönemde çocukların gelişimlerine uygun hazırlanmalıdır. Çocuklar yapılan sanat etkinlikleri ile kendini keşfetme imkanı kazanmış olur. Bireyin kendini tanıması çevresi ile olan olumlu ilişkisi için çok önemlidir. Çocukların bu erken yaşlarda kendilerini tanımayı ve kendilerini doğru ifade etmeyi öğrenmeleri sanatsal etkinlikler sayesinde olur. Yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürünler ortaya koyarak kendilerini ifade ederler. Yapılan araştırmalarda okulöncesi gelişim dönemi çocukları incelendiğinde sanatsal eğitim sayesinde sezgi ve yaratıcılıklarının, algısal becerilerinin, bilişsel duygusal gelişimlerinin ve öğrenme becerilerinin geliştiği görülmüştür.

Okul öncesi gelişim dönemindeki sanat eğitimi çocukların farklı yönlerini geliştirmelerine bazı kavram ve değerleri öğrenmelerine yardımcı olur.

Ruhsal yön: Okul öncesi dönemde alınan sanat eğitimi ile çocukların psikolojik yönden gelişimlerine önemli katkılar sağlanmaktadır. Eğitim sürecinde çocuklara iyiyi, güzeli ve doğruyu öğretmek sosyal ilişkilerinin olumlu gelişmelerine katkı sağlanmaktadır. Böylece ruhsal yönden gelişen çocukta sağlıklı bir kişilik yapısı kazanabilir.

Kültürel yön: Sanat bir iletişim yoludur. Sanat ile anlatmak istediklerimizi karşı tarafa aktarabiliriz. Sanat ile çocuk başka kültürler ile ilişki kurabilir onların kültürlerini tanıyabilir ve kendi kültürünü onlara anlatabilir. Böylece evrensel kültürün farkında olur.

Sosyal yön: Okul öncesi dönemde yapılan sanatsal etkinlikler ile çocuklar grup çalışmalarında sorumluluk alma duygusunu yaşarlar. Böylece diğer çocuklar ile ilişki kurabilir mutlu yaşama alışkanlığı kazanabilir. Grup içi iletişim kurallarına uyum sağlamayı ve ortak bir ürüne ulaşmanın hazzını yaşar.

Zeka gelişimi: sanat eğitimi ile çocuk yaşamı doğru algılama, yaratıcılığını geliştirme ve düşünme sistemini geliştirerek problem çözme yeteneğini geliştirebilir. Zengin sanatsal etkinlikler sayesinde de çocuklar gelişen problem çözme becerileri ile problem durumlarını çözebilme yeteneği kazanabilir.

Okul öncesi eğitiminin temellerini atanlardan biri olan Maria Montessori'nin okul öncesinde hayal gücünü tanımlarken şöyle der: Hayal gücünün temeli olarak "gerçekliği" kabul eder. Güzeli sanatları daha çok buna bir araç olarak görür. Erken çocukluk döneminde gerçekliği gözlemlene ve bu gözlemlenmeyi öğrenme önemlidir. Bu sebeple

çocuklar ancak büyüdüğünde hayal ve gerçekliği ayırt edebilir. Böylece hayal gücünü doğru biçimde eğitebilir.

Okul öncesi sanat eğitimini etkileyen diğer bir kuram ise "Psikoanalitik harekettir". 20. yüzyılda okul öncesi sanat faaliyetlerine ilişkim düşünceleri etkilemiştir. Sanat eğitimi çocuğun içinde yaşadığı dünyaya ilişkin bilgilerini ifade edebilmesine yardımcı olmaktadır. Bu çocuğun aynı zamanda içsel duygularını, ihtiyaçlarını ve bilinç dışı isteklerini ifade eder. Çocuk başka biçimlerde ifade edemediği duygu ve düşüncelerini resim çalışmalarına yansıtmaktadır. Çocuğun iç dünyasını özgürce resim çalışmasında yansıtabilmesi için öğretmenin onun sanat çalışmasına müdahale etmemesi gerekmektedir.

Çocukların sanatsal ifadeleri "Katarsis (boşalım)" olduğu, çocuklar böylece öğrendiklerini dışarı aktarabilmektedir. Güzel sanatların zihinsel sağlığa geliştirdiği düşünüldüğü için okul öncesi sanat etkinlikleri planlanırken özgür ifade biçimlerinin kabul görmesinde psikoanalitik hareketin etkili olduğu görülmektedir. 20.yy. 'ın başında okul öncesi sanat eğitimi anlayışında birçok kuramın etkisiyle gelişmeler yaşanmıştır. Bazı psikolog ve eğitimciler birçok çalışmalar yapmıştır. John Dewey ve "İlerici eğitim ", Freud ve "Psikoanaliz ", E. L. Thorndike 'nin öğrenmede "Etki-tepki (S&R) kuramı" ve " İşlevsel Psikoloji", "Gestalt Psikolojisi", "Davranışçı Psikoloji" ve B. F. Skinner'in çalışmaları, Carl Rogers ve "Hümanist Psikoloji", Piaget ve "Bilişsel Psikoloji" , Beynin her iki yarı küresinin işlevleri üzerine yapılan araştırmalar ve Howard Gardner 'ın "Çoklu Zeka Kuramı" ve Herbert Read, Viktor Lowenfeld, Rudolf Amheim, Patricia Carini gibi araştırmacıların çalışmaları ve Avant-Garde Sanat (Paul Klee, Marc Chagall, Joan Mira ve Pablo Picasso) görüldüğü gibi bu çağda hızlı bir değişim yaşanmıştır. Daha geleneksel görüşler ise çocuk resimlerindeki çizimleri ve imgeleri zihinsel kavramlar ile açıklamakta diğer bir grup ise bu çizimlerin güdülerle ve duyguları anlatmadaki önemini vurgulamaktadır. Çocukların resimlerine kurumsal çerçevede anlam veren görüşler dört ayrı yaklaşımda toplanabilir.

1. Çocukların çizdiklerinin nedenlerini oyun faaliyeti olarak açıklayan "Gelişimsel yaklaşım-oyun olarak çizim" dir.
2. Çocukların çizdiği resimleri yansıtmacı yaklaşımla açıklayan kuram Projektif yaklaşım. Bu kuramın temelinde ise psikoanalitik kuram vardır.
3. Çocuğun resim yaparken aldığı haz üzerinde duran kuram, Sanatsal (Artistik) Yaklaşım kuramıdır.
4. Çocuğun, kendi öğrendiklerini ifade ve sembolize edeceği resimler üreterek doyuma ulaştığını öne süren Sembolik yaklaşım (Çakır, 2009).

Günümüz de bazı okul öncesi eğitiminde sanat eğitimi olarak boyama kitabı ve önceden belirlenen kalıpların boyaması ile verilen sanat eğitimi 19. yüzyılda kalmıştır.

Birçok sanatçı ve bilim adamının yapmış olduğu araştırmalar sonucunda okul öncesi sanat eğitimi olumlu yönde etkilenmeye devam etmektedir. Disiplin temelli sanat eğitiminde ki uygulamalar ilköğretim birinci ve ikinci kademesinde uygun görülmüştür. Okul öncesi eğitiminde de neden olmasın diyerek bu dönem çocukların gelişimsel özellikleri dikkatlice incelenmiştir. Böylece disiplin temelli sanat eğitiminin okul öncesi programlarında uygulanabileceği ortaya çıkarılmıştır. Okul öncesi çocukların bu yaşlardaki gelişimsel özelliklerine bakıldığında, çocuğun analiz, sentez ve değerlendirme gibi düşünme becerilerinin çok yüksek olduğu görülmüştür.

Okul öncesi sanatsal faaliyetler uygulanırken çocukların özgür, doğaçlama ve doğrudan ifade etme biçimleri oluşmaktadır. Bu ifade güçlerini kırmadan daha da gelişmesini sağlamak için onlara özgür ortamlar hazırlamak gerekmektedir. Çocukların bu faaliyetlerini gerçekleştirirken ifade biçimlerine müdahale etmemeli, yetişkin standartlarını yansıtan materyaller empoze edilmemelidir. Çocuklar için ilgilerini çekecek, özgürce sanat faaliyetleri yapmaları için büyük fırçalar, kalemler, kâğıtlar, canlı renkler kullanılmalıdır.

Okul öncesi sanatsal uygulama faaliyetlerine bedensel faaliyetlerde katılarak daha kalıcı öğrenmeler gerçekleşir. Sanat eğitimi derslerinde yaratıcılığı geliştirebilmesi adına, sınıf dışında farklı ortamlarda sanat çalışmaları yapabilmektir. Sanat çalışmalarının okul bahçesi, müze bahçesi veya park alanlarında da yapılması çocukların daha çok ilgilerinin artmasına ve daha çok duyu organı işe karıldığı için kalıcı öğrenmeler gerçekleşecektir. Böylece kendilerini daha özgür hissetmelerine neden olacaktır. Ayrıca çocuklara sanatsal faaliyetler yaptırılırken bireysel çalışmanın yanında grup çalışmalarına da yer verilmelidir. Çocuklara, sahip oldukları bilgileri birbirleri ile paylaşacakları alanlar yaratma, takım halinde ya da sıra ile çalışma imkanı veren grup çalışmaları "iş birliği ve paylaşma" gibi toplumsal açıdan çok önemli olan davranışların gelişmesine yardımcı olmaktadır. Böylelikle sanatsal faaliyetler çocukların sorumluluk kazanma, başkalarının başarılarını kabullenme, kendilerine verilen deneme ve hata yapma esnekliğini ve kendi başarılarını kabullenme gibi toplumsallaşma yönünden birçok alanda gelişim sağlamış olur.

Okul öncesi dönemler için sanatsal uygulama faaliyetleri duyuşsal bir faaliyet olarak görülür. Çocuklar bu yaşlarda resim yaparken kağıt üzeri de kalemi serbestçe hareket ettirmekten büyük keyif alırlar. Bu yolla çevresindeki materyalleri araştırma ve keşfetmenin çocuk gelişimin de çok önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Bu dönemde çocukların algısal gelişimleri çok hızlı olduğu için, çocukların alabildiğince çok ve çeşitli algısal deneyim edinmelerini sağlamak gerekir. Bu dönem de daha çok araştırma ve keşfetmeye dönük sanatsal faaliyetlere gereken önem verilmelidir. Okul öncesi döneminde yapılan bu serbest sanat çalışmaları, bireyin ileriye dönük eğitim hayatında başarısını olumlu yönde etkiler. Bu yüzden sanat eğitimi, eğitimin ilk kademesi olarak kabul edilen okul öncesi

dönemde çocuğa kazandırılmalıdır (Erbay, 1997). Bu dönemde çocuklara sanatsal çalışmaların ilk aşaması olan ve çocuğun sanatsal gelişimine önemli katkılar sağlayacak olan en önemli çalışma çocuklara çizgi, renk, biçim ve üç boyutlu çalışmalarla ritmik bir ahenk ve bütünlük kazandırmak olmalıdır.

Çocuklar resim çalışmalarında renkleri olabildiğince canlı dikkat çekici kullanmayı isterler. Bu yaratıcılıklarını devreye sokmak için önemli bir etken olabilir. Bunun için onlara bu renkleri karıştırarak rastgele kullanmalarına imkan verilmelidir. Okul öncesi çocuklar sanatsal faaliyetlerin hepsini kullanmayı ve içinde olmayı severler. Bunun bir nedeni ise sanatta doğru ya da yanlış cevabın olmamasıdır.

Bu yaşlar gelişimsel olarak kritik dönemdir ve artık çocuklar ellerini keşfederler. Elleri aldıkları renkli kalemle her yüzeye çizimler yapmaktan zevk alırlar. Bu istek başlarda istemsizce yapılaşa da daha sonralardan gerçekçi çizimlere kadar devam eder. Bu nedenle okulöncesi eğitiminde çocuğa verilen sanat eğitimi ilerleyen yaşlarında yadsınamaz derecede yararlar sağlayabilir. Sanat eğitimi; çocuk eğitiminin birey üzerindeki olumlu etkileri hedeflerine ulaşması için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları erken yaşta kazandırmasında etkin rol oynar (Etike, 1995). Yeterli ve etkili bir sanat eğitimi ile yetişen bireyin, ileri de bu eğitiminin olumlu etkilerini görecektir. Olumsuz çevre koşullarında yetişen çocukların psikososyal gelişimleri yeterli düzeye erişemez. Okul öncesi gelişim dönemlerinde eğitim alamadıkları için ise ilkökul dönemlerinde yaşlılarından geride kalabilirler. Bu durum okul başarısının düşüklüğü üzerinde de etkili olabilmektedir ve ileriki dönemlerde telafisi olmayan sorunlara sebep olabilmektedir. Yaşanan bu sorun ile toplumlarda nitelikli insan gücü kaybı sorunu oluşmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu sorunlar daha fazla görülmektedir. Bu durumdaki ülkelerin okul öncesi eğitime daha fazla önem vermesi gerekmektedir. Çocuk sayısının fazla oluşu ya da aile eğitimi için yetersiz koşulların olduğu bölgelerde kurumsal olarak erken çocuk eğitimi verilmesi daha doğrudur. Eğitimde ki, bu dengesizliğin giderilmesi ile eğitimde ki eşitlik sağlanmaya çalışılabilir.

Okul öncesi eğitiminde sanat eğitimi alan ve almayan öğrenciler ile yapılan araştırmada ve uygulanan testlerde araların da farklar olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri estetik öğeler bağlamında incelendiğinde ilk başta göze çarpan çizgilerin ve renklerin kullanımınıdır. Sanat eğitimi almayan çocuklarda çizgiler aktif bir şekilde objelerin genel hatlarını belirginleştirmek için kullanılmıştır. Renk kullanımında canlı renkler yoğun olarak ele alınmıştır. En çok kullanılanlar arasında; mavi, kırmızı ve yeşil renkler yer almaktadır. Renklerin kullanımına bakıldığında genel itibari ile kontur çizgisi ile belirlenen objelerin içlerinin boyanması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Büyükekiz, 2009). Daha önce resim eğitimi alan çocukların resimlerinde kompozisyonun daha orantılı

bir biçimde kullanıldığı görülmüştür. Objeler kağıtta konu çerçevesinde, konuya uygun belirli bir zemin düzlemine oturtulmuştur. Vurgulanmak istenen ana obje veya figür kağıdın merkezine yerleştirilmiştir. Oran-orantı unsuruna göz attığımızda objelerin gerçek ölçülerine göre aktarmaya çalışılmıştır. Çizmek istediği objeleri doğada gördüğüne birebir uygun çizmeye çalışmış, varlıkları birbiri ile kıyaslayarak boy ölçülerini kağıtına aktarmış olduğu görülmüştür (Büyükekiz, 2009). Okul öncesi eğitiminde görsel sanat eğitimi alan öğrencilerin resimlerinde zengin ve canlı renkler kullandıkları, daha dengeli bir kompozisyona sahip oldukları ve estetik öğelerin bütün özelliklerini maksimum düzeyde başarılı bir şekilde ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Sanat eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalar sonucu genel olarak üzerinde durulan bir nokta; çocukları sanatsal etkinliklerinde özgür bırakmak gerektiği, kendi istediği şeyleri çizebilmesi, kendi sınırlarını kendi koymasına gerektiğidir. Çocuk kendini özgür hissederek ortaya koyduğu ürünler ile deneyimlerini daha iyi yansıtmaya beklenmektedir. Böylece daha etkili öğrenmelerin oluştuğu görülmektedir. Çocuk bu durumu oyunlaştırarak sanat etkinliğinin olumlu yanlarını daha da benimser. Sanatsal aktiviteleri oyunlaştırabiliyor ise çocuğun algılama gücü gelişmekte olduğu söylenebilir. Çocuklar için öğrendiği kavramları etkinlik malzemeleri veya doğal malzemeler ile bağdaştırabiliyor olmak onlar için büyük bir haz kaynağıdır.

San (1979)'a göre yaratıcı etkinlik yapabilen çocuklar;

1. Çevresini daha iyi gözlemleyebilmekte,
2. Ayrıştırma (discrimination) yetenekleri artmakta,
3. Belleklerinde ayrıntıları daha iyi anlamlandırmakta,
4. Nesnelere birbiriyle olan ilişkilerini tam olarak anlamlandırabilmekte

Okul öncesi çocukların resim yapma faaliyetleri dışarıya açılan ilk kapıları gibi görülür. 6 yaş çocuğu için, çizim yapma, boyalarla resim yapma koşma gibi doğal faaliyetlerdir. Bunun için alacağı eğitim de çocuğun bu doğal faaliyetlerini geliştirici nitelikte olmalıdır. Sanat eğitimi bir okulda olacaksa, ancak eğitimci çağdaş bir anlayışla eğitim verilirse bunun bir değeri olabilir. Kendi sanat görüşünü öğrencilere empoze etmeye çalışan bir eğitimci fayda vermez zarar verir. Eğitimcilerin yaratıcı düşünceleri destekleyecek olanak ve durumları yaratmaları önemli bir etkidir. Yaratma yeteneği her bireyde az ya da çok bulunur; hayal gücü "eğitim yoluyla" kazanılması sağlanabilecektir. Bireysel farklılıklara dikkat edilerek her bireyde sanatsal yaratmaya yatkınlık, en azından "anlayabilme" durumu sağlanmalıdır. Böylece birey, ilgi ve yönelimlerinde daha bilinçli hale gelecektir. Birey uygun çevre sağlanarak, heyecan yaratılarak ve sorgulamaya yöneltilerek yaratıcı sürece hazırlanmalıdır.

Sonuç olarak, çocuğun kapasitesine, becerilerine, kişiliğine, seçimlerine müdahale etmeden eğitim verilmeli. Seçenekleri gören ve fikir arayan çocuğa o istediğinde fikri sunmak, fakat onun yerine düşünüp veya müdahale etmemek gerekir. En önemlisi de her çocuğa aynı standartta etkinliklerle yaklaşmak yanlış olur, çünkü çocukların ilgisi farklı aktivitelere yönelik olabilir. 3-6 Yaş arası yapılan bilimsel araştırmalarda zihinsel gelişimin hızlı olduğu dönemde çocuk ne kadar fazla uyaranla karşılaşır ve deneyim kazanırsa zihin gelişimine etkisi o kadar fazla olduğu bilinmektedir. Konu hakkında bilgisi olan öğretmenler nezaretinde sistemli bir şekilde etkinlikler ele alınırsa kazanımlarda daha etkili ve verimli olmaktadır. Basit ama nitelikli bir sanat eğitimi önemlidir. Okul öncesi gelişim dönemlerinde sanat eğitiminin amaçları vardır. Bunların en önemlilerinden olan çocuğun çevresini yaratıcı bir biçimde algılayabilme becerisini arttırmak değildir. Çocuk bu dönemde oluşturduğu sanat ürünü ile kendini ifade edebilme, kendi yaşantısına ve dış dünyasını anlamlandırabilmektedir. Çocuk için sanat ile uğraşmak zamanla çevresini anlayabilmesi kazandığı deneyimler ile öğrenme gerçekleştirmesi ve dış dünya ile iletişimini arttırması anlamına gelmektedir (Ersoy ve Ulutaş, 2004).

2. 1. 4. 1. Çocuk ve Yaratıcılık

Günümüzde gelişen teknoloji ve bilgi çağında bireysel veya toplum olarak farklılık yaratmak bir mecburiyet haline gelmiştir. Ön plana çıkabilmek için yaratıcılık, yaratıcı fikirler sunabilme onları bir ürün üzerinde gösterebilme büyük önem taşımaktadır. Kişilerin veya kurumların kendi varlıklarını ortaya koyabilmeleri ve sürdürebilmeleri için yaratıcılık ön plana çıkmaktadır.

Yaratıcılık bireylere doğuştan gelen ve insanın yaşamı boyunca kullanabildiği bir güçtür. İnsanların günlük yaşamlarında veya bilimsel çalışmalarında da yer alan yaratıcılık süreci bir davranış biçimidir. Eğitim ile geliştirilebilen yaratıcılık her bireyde farklılık gösterebilmektedir.

Yaratıcılığı anlatan birçok tanımla karşılaşmaktadır.

1. Torrance yaratıcılığı, eksik öğeleri veya rahatsız edici öğelerin sezilip, bunlar üzerinde düşünebilme ve varsayımlar kurabilme, bu varsayımları sınavabilme, çıkan sonuçları karşılaştırabilme ve bunları yeniden sunabilme olarak tanımlar (San, 1985).
2. Wallach ve Kogan ise mümkün olduğunca çok çağrışım üretebilme ve bunları üretirken özgür düşünebilme, bunları yaparken ise öznel davranabilme olarak tanımlar (San, 1985).
3. Bartlett herkesin gittiği ana yollardan ayrılmak, deney yapmaya açık olma, kalıplara takılmadan öznel davranabilme olarak ifade eder (San, 1985).

4. Guilford alışagelmış düşünceden uzak, esnek, öznel, akıcı olandır demiştir (San, 1985).

Sylvan, yaratıcılığı başka kimsenin duymadıklarını, başka hiç kimsenin görmediklerini, başka hiç kimsenin düşünmediklerini düşünmek ve başka hiç kimsenin yapamadıklarını yapabilmek demektir şeklinde tanımlamıştır (San, 1985).

Eisner dört yaratıcılık türü saptamıştır.

1. Sınırları Zorlayan: Bu tip yaratıcı davranışta, içinde bulunulan kültürün içinde kabullenilmiş, alışlagelmış konuların başka bir durumda yaratılması söz konusudur. Picasso'nun farklı objeleri başka objelere dönüştürmesi gibi, bir çocuk otomobilini maymun başına dönüştürebilmesi, vidayı kadın ayağı yapması, Duchamp'ın hazır objeleri bu tip yaratıcılık için bir araç olarak görülebilir.
2. Buluş Yapan: Yeni bir nesne olarak yeniden yaratma söz konusudur. Farklı olan durumların bir araya gelerek yeni bir durum yada nesne ortaya konmasıdır. Daha önce farklı amaca hitap eden objeleri yeni bambaşka, eskisiyle benzerliği olmayan yeni ürünler ortaya konulmaktadır. Sanatsal ürünlerde daha çok bu yaratıcılıktaki bireyler ön planda olur.
3. Sınırları Kıran (İcat Yapan): Tamamen kişinin var olan hayal gücüyle yeniden ortaya koyulan, var olanların arasında ki yerini alan ürünler ortaya çıkarma eylemidir. Leonardo'nun ürettiği birçok makine icadı bu tip bir yaratıcılığın sonucudur.
4. Estetik Düzenleme Yapan: Sanat yapıtlarındaki estetiği, bütünlüğü ve uyumu arayan bireyin, estetik kaygı ile karmaşık gelen öğeleri bir denge ve düzen içinde kurma başarısıdır (San, 1985).

Yaratma sanatın ve sanat eğitiminin temel ilkesidir. Sanat etkinliklerinin temelinde yaratıcılığı ortaya çıkarmak yatmaktadır. Yaratıcılık çağımızda en çok değer verilen insani bir özellik olmakla birlikte toplumlarında birbiriyle yarışında lideri belirleyecek en önemli zihinsel olgudur.

Çağımızda teknolojinin hızla gelişmesi ile insanoğlunun buna uyum sağlaması da zorlaşmaktadır. Bunun üstesinden gelebilen ve kendini çağın getirdiklerine hazırlayabilen bireyler hızla değişen bütüne ayak uydururlar. Çevre olanaklarını ve teknolojiyi en iyi kullanabilen bireyler, başarılı olur ve adaptasyon sürecinde en iyi uyumu göstermektedir. Bu düzene ayak uyduran bireyler ise yaratıcı yapıya sahip özelliklerle yetiştirilmiş bireyler olacaktır.

Yaratıcılık gücü az ya da çok her insanda bulunduğu, fakat önemli olanın bunun nasıl ortaya çıkarılacağını çözebilmeğidir. Yaratıcılık kavramını daha çok eser yaratmak,

yeni bir sanat eseri yaratmak olarak kullanılmaktadır. Yaratıcılığa böyle bakarsak sanatsal yaratıcılık öznel, yeni, farklı bir dışavurumdur. İnsanın kazanmış olduğu deneyimleri, duyarlılığı, algılama gücünü kullanarak üretme isteğini bir ürün ortaya koyarak yaratıcılığını kullanır. Kişi kendine özgü fikirleriyle çevresinde var olanı birleştirerek yeni ürünlerin, ilişkilerin keşfedilmesini sağlar (Çellek, 2003).

Sanatçı eserini yaparken, gerçek dünya da tatmin edemediği içten gelen tepkilerini ve isteklerini, çocuklukta doyurulmamış bilinç dışı isteklerini imgesel dünyasına aktarır. Sanatçı yaratıcılık yolu ile bu duygularını kapatarak, değiştirerek aktarır bu duygulardan kurtulur (San, 1977).

Sanatta yaratıcılık kazanımı çocuğun oyun oynarken ki tavırlarına benzediğini ileri süren araştırmacılar ve düşünürler vardır. Çocuğun en sevdiği en çok zaman harcadığı uğraşısı oyundur. Oyun oynayan çocuklar yaratıcılığını kullanan yeni fikirler ortaya koyan bilim insanı gibi, oyununda kendine ait fikirlerini kendi belirlediği yöntemlerle oyununa aktarır. Kendi dünyasında biriktirdikleriyle mutlu olacağı yeni bir alan oluşturur oyununda diyebiliriz (Ayaydın, 2010). Çocuk oyunla çevresinde olup bitenleri kendi beğenisine uygun biçimde değiştirerek yeniden yorumlar. Fakat bunun çocuğun yaşadığı dünyadan kaçmak ya da onu önemsememek değil aslında onu önemseydiği için oyununa aldığını belirtmiştir (Freud, 2002). Oyunun çocuğun hayatındaki yeri gerçek hayatın tam da kendisidir diyebiliriz. Oyun oynayan çocuk gibi sanatçıda kurduğu hayal gücünün ürünlerini gerçek yaşamdan aldıkları ile yorumlayıp ürününü ortaya koymaktadır.

Yaratıcılık kavramı ürünün ortaya nasıl çıkışı ve yaratıcılığa giden yolların nasıl olduğu ile ilgili birçok görüş yorumlanmıştır. Fakat günümüzde ise yaratıcılık artık beynin içinde olup bitenlerle ilgilenmektedir. Araştırmalara göre beynin 2 ayrı küresinin (lopunun) farklı işlevleri olduğunu saptamaktadır. Kabul gören saptamalar şöyledir;

Bu yaklaşıma göre sol yarı küre sözel, mantıksal, çözümsel nicelikle ilgili ve bildirişimin (information) ardışık (sequential) süreçlerini denetler, saptar olgulara dayalı düşünme biçimini kullanır; sağ yarı küre görsel, coşkusal, daha çok eş zamanlı süreçleri denetler, örüntüsel tanıma, gizemli (holitic) ve bireşimci düşünme biçimini saptar (San, 2008). Bu yaklaşıma göre sanatsal yaratma süreci ancak beynin tümünün kullanılmasıyla mümkün olabileceğini savunmaktadır. Harmann'ın savı, yaratıcılığın kaynağının beyin olduğu ve yalnızca bir bölümün değil, tümünün yaratıcılığa kaynaklık ettiğidir (San, 2008). Hayal gücü yaratıcılığın en önemli öğelerinden biridir. Torrance yaratıcılık üzerine yaptığı birçok araştırmada çocuğun sosyal hayatında özellikle erken yaş çocuklarında müzik, resim ve drama gibi sanatın birçok dalının yaratıcılık üzerine etkili olduğu belirtilmektedir.

0-6 yaş grubu çocuklarda keşfetme ve bilgiye her daim hazır olma eğilimi bulunmaktadır. Bu nedenle erken yaştan itibaren başlayarak sanat eğitimi alan birey,

yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirmekle kalmaz güzel olanı, iyiyi ve doğruyu seçme becerisi kazanır. Bu sebeple bu yaş aralığında ki çocukların yaratıcılığını geliştirmenin en uygun olan alan sanat alanıdır. Görsel sanatlar eğitimi çocukların çevresi ile iletişimlerinin aha iyi olmasına yardımcı olur. Çocuklara bakmayı, görmeyi duymayı, işitmeyi, öğrettiği için yaratıcılığını arttırmak için ön koşulu sağlamış olur.

Yaratıcılığın gelişmesinde taklidin büyük önemi bulunmaktadır. Çocuklar doğunca duydukları sesleri, gördüklerini ve değerleri taklit etmektedirler. Oyunlarında çevresinde ki yetişkinlerin konuşma tarzlarını, davranışlarını, mimiklerini model alırlar. Çocuklar çevrelerinden görüp taklit ettiklerini içselleştirip hayal gücüyle yaratıcı fikirler geliştirir. Okul öncesi dönem çocukları kendilerini dış dünyaya anlatabilme yollarını arar. Çocuklar yaptıkları resimlerde, anlattıkları hikayeler de, oynadıkları drama gösterilerinde yaratıcılıklarını kullanarak kendini farklı yollara anlatma imkanı bulur.

Çocuğun doğumuyla itibaren yaratıcılığı desteklenmelidir. Yaratıcılığını destekleme görevi ilk olarak aile ile başlamalıdır. Daha sonra oyun ve çevre, okul çocuğun yaratıcılığında etkilidir. Çocukla yaratıcılığın desteklenmesinde ilk görev anne ve babaya düşmektedir. Bu neden ile anne ve babaların onlarla oyunlar oynarken kendinin kurup, kişisel özelliklerine uygun oyun kurmalarına izin verilmelidir. Onlara müdahale ederken, sadece gerektiğinde yol gösterici olmak yaratıcılıklarını öldürmeden gelişimlerine destekte bulunarak etkinliği desteklenmeli, olumlu model olunmalıdır.

Okul öncesi dönem çocukların ilk kez aileden çıkıp farklı bir ortamla tanıştıkları büyük bir çevredir. Bu kurumlarla çocukların ilk kez karşılaştığını düşünürsek, onların bu ortamı kabullenip evlerinde ki gibi kendilerini rahat ve güvenli hissetmeleri gerekmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim verilirken çocukların yaratıcılıklarının köreltilmeden onlara uygun ortamlar sunulmalıdır. Okulöncesi eğitim kurumlarının çocukların yaratıcılığını destekleme konusunda büyük görev ve sorumluluklar düşer.

Yaratıcı nesillere sahip toplumların kökleri okul öncesi eğitime dayanmaktadır. Okul öncesi eğitimde, yaratıcılık konusunun önemi ortaya çıkmış, bu bağlamda pek çok ülke eğitim programında düzenlemeye gidilmiştir. Milli Eğitim bakanlığınca okul öncesi eğitim programın da sanat eğitimi derslerinde öğrencilerin yaratıcılığını destekleyecek aktiviteler yer almaktadır. Aşağıda gösterildiği gibi programda öğrencilerin gelişim seviyeleri göz önüne alınarak çocukların her alan da gelişmesi hedeflenmiştir.

Okul öncesi eğitim programı:

Program çocukların yaş, gelişim düzeyi, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmalı,

Program çocukların tek başına ve grup ile birlikte oynayabilecekleri, yaratabilecekleri etkinliklere yer vermeli,

Çocuğun doğal mekanı geliştirecek hayvan yetiştirme, bitki yetiştirme, deney yapma gibi araştırma ve inceleme yapmaya yöneltici olmalı,

Program esnek olmalı ve gerektiğinde değişiklikler yapabilmeli,
Program fiziksel koşullar ve çevre şartları göz önünde bulundurularak planlanmalı,

Eğitim ortamı çocukların aynı anda farklı faaliyetlerde bulunacakları dikkate alınarak düzenlenmeli,

Programda yer alan etkinlikler çocukların günlük hayatları ile ilişki kurabilmelerine yardım edici nitelikte olmalı,

Program uygulandıktan sonra varılan sonuçların belirlenmesi için değerlendirilmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007, s. 3)

Okul öncesi dönemdeki çocukların olaylar karşısında daha orijinal tepkiler gösterdikleri, daha büyük olan (9-11) yaş çocukların ise formal okul dersleri ile zamanlarını geçirdikleri için davranışları belli kalıplar içinde ve yaratıcı düşünceye izin vermeyen eğitim programlarının etkisinde kaldıkları görülmektedir. Okul öncesi çocuklar ise bu eğitim programlarından uzak oldukları için daha yaratıcı tepkiler verebilmektedirler. Çocuklar bu yaş aktiviteleri sırasında yaratma, bir ürün ortaya koyma hazlarını tatmin ederek gerilimlerinden kurtulurlar. Doğumdan itibaren çocukta var olan yaratıcılık uygun çevre ve eğitim ortamı ile, çocuğun gelişim düzeyine uygun hazırlanmış destekleyici eğitim programları ve alanlarında eğitim almış eğitimciler ile yaratıcılık kavramı daha da gelişir.

Yaratıcılık eğitimi alan çocukların;

1. Karşılaştığı fırsatlardan yararlanabilen,
2. Karşılaştığı sorunlara farklı çözüm yolları bulabilme,
3. Merak duygularını soru sorarak gösterebilen,
4. Araştırma ve deneyler yapabilme eğiliminde bulunabilen,
5. Gelişmiş hayal gücüne sahip,
6. Orijinal ve kendi fikrini yansıtan icatlar ortaya koyabilen,
7. Olaylar ya da konular üzerinde uzun süre odaklanabilen,
8. Kendi yanıtlarını bulabilen,
9. Kendine ait oyunlar geliştirebilen,
10. Çevresini mekan ve biçim ilişkisini göz önünde tutarak değerlendirebilen,
11. Kendini gerçekleştiren, kendine güvenen özgün olabilen ve kişiliklerini geliştirebilen,
12. Kendilerini her zaman bugüne ve geleceğe hazırlayabilen,
13. Duygularını coşkulu bir şekilde yaşayabilen akıllı ve duyarlı kişiler,
14. Düşüncelerini farklı yollar ile aktarabilen,
15. Yeni olayları farklı bakış açılarıyla çözümleyebilen, gibi becerilere sahip oldukları görülmektedir.

Yaratıcılıkta öğretmenin tavrı çok önemlidir. Sınıfta öğrencilere uygulanan otoriter tavır onların hayal güçlerinin ilerlememesine sebep olur. Yaratıcı çocuklar yetiştirebilmek

için çocuklara hayal kurabildikleri ortamlar sağlanmalıdır. Çocukların doğdukları andan itibaren yaratıcı güçleri vardır, yetişkinlere düşen onların hayal güçlerini engellemeden eğitim ortamları hazırlamaktır. Öğretmenin çocuklara karşı tutumu onları yönlendirmekten çok onlara rehberlik yapmak yol göstermek, yaratıcılıklarını ortaya çıkmasını sağlayacak davranışlar ortaya koymalıdır. Okul öncesi dönemde öğretmenlerin davranış ve tutumlarına daha çok dikkat etmesi gerekmektedir. Bu kurumda çalışacak öğretmenlerin tavırlarını milli eğitim bakanlığınca önceden belirlenmiştir. Aşağıda görüleceği gibi okul öncesi öğretmenlerin çocuklara karşı daha duyarlı olmaları, çocukların davranış ve kişiliklerinde ki değişime katkıları olacaktır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen tutumları;

- Çocukları tanımaya yönelmeli ve sabırlı olmalı,
- Çocukları birbiri ile kıyaslamamalı,
- Çocukların yapabilecekleri konulara öncelik vererek başarıya duygusunu desteklemeli,
- Öğretmen olarak onlara olumlu bir rol model olmalı,
- Kendini yenilemeli ve değişikliklere kapalı olmamalı,
- Konular ile ilgili değişik materyalleri bir araya getirip kullanabilmeli,
- Çocukların meraklarını desteklemeli onlara sorular sorarak çok yönlü düşünmelerine olanak tanımalı,
- Öğrenmeyi kalıcı hale getirebilmek için oyun, drama ve müzikten faydalanmalı,
- Kalıcı öğrenmeler için geziler, deneyler düzenleyebilmeli,
- Çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmek için onların etkinlikleri başlatmalarına izin vermeli,
- Çocuklara etkinlikler için yeterli süre verilmeli (MEB, 2007).

2. 1. 5. Çocuk Resimlerinin Gelişim Basamakları

Çocuğun resimlerinin gelişim basamakları, bedensel zihinsel gelişimde olduğu gibi aşama aşama ilerler. Bu gelişim aşamaları bedensel ve zihinsel gelişim aşamalarının verdiği olanaklar çerçevesinde ve yönlendirmeler ile basitten karmaşığa, genelden özele, kolaydan zora doğru doğal bir şekilde oluşur. Çocuklar bu aşamalardan tek tek geçerler. Fakat geçişler her çocuk için aynı hızda olmayabilir. Ayrıca geçişler her zaman doğum yaşına ve zeka yaşına göre karşılık olmayabilir.

Belli yaş dönemlerindeki çocuklar nasıl fiziksel, ruhsal, sosyal, bilişsel açılarından ortak özellikler gösterebiliyorlarsa, çizimleri de belli ortak özellikler taşımaktadır. Bu araştırmacıların aynı yaş gruplarıyla ilgili yaptıkları çalışmalar sonucu çocuk resimleri

çeşitli evrelere ayrılmıştır. Gustaf Britsch çocuk resimlerinin yaşlarına göre sistematik olarak bir sıra takip ettiğini ilk kez öne çıkarmıştır. Ona göre bu resimlerin belli bir kuralı vardır ve bu kural basitten karmaşığa doğru ilerlemektedir (Kirişoğlu, 2009). Cyril Burt gelişimci yaklaşımla açıkladığı bu çocuk resimlerini o da bir sıralamaya sokmuştur. O sıralamayı şöyle ifade etmiştir: Karalama evresi, çizgi evresi, betimleyici simgesellik, betimleyici gerçeklik, görsel gerçeklik, gerileme evresi ve sanatçı tarafın yeniden canlanması evresidir (Yavuzer, 1998). Lowenfeld, birçok alanda kullanılan ve kabul görmüş görüşünde de çocuğun gelişimsel evrelerinin sistematik bir sıralamaya yer vermiş. Ona göre sanat ile birey kendini ifade eder ve kişilik gelişimi için duygusal gelişimde bu çok büyük öneme sahiptir (Kirişoğlu, 2002).

Bu sıralama şöyledir:

1. Karalama evresi (2-4 yaş)
2. Şema öncesi dönem (4-7 yaş)
3. Şematik dönem (7-9 yaş)
4. Gerçeklik dönemi (9-11 yaş)
5. Doğalcılık evresi (11-13 yaş)

Çocuk resimlerini araştıran ve değerlendiren araştırmacılar, çocukların yaptıkları resimlerin anlatımlarında, bedensel ve zihinsel gelişimlerine paralel olan gelişim özellikleri saptamışlardır. Gelişimde bir üst aşamaya geçtiğini gösteren izler çocukların çeşitli yaş dönemleri içinde toparlandığında çeşitli gruplamalar ortaya çıkmaktadır. Yapılan literatür taramalarında görülmüştür ki; araştırmacıların genel anlamda birbirine benzeyen gruplar saptadığı ortaya çıkmaktadır. Fakat araştırmacıların ilk gelişim aşamalarının başlangıcı "karalama" dır. Bu gruplamalar arasında yaş gruplarıyla ve resimsel gelişimle ayrılma kesin bir çizgi yoktur. Dönemlerin ayırımında kullanılan özellikler farklı yaş gruplarında da görülmektedir.

Resim yapmak, çocuk gelişiminde çocuğun dış dünya ile iletişimini sağlayan en etkili ve önemli unsurdur. Çocukların sanat eğitimi içinde, resim yapmak kadar kendini dış dünyaya aktarmasını, tanımasını ve doğadaki varlıkları algılamasını sağlayamaz. Çocuk için çizgiler şekiller ve lekeler, onun dünyasında iletişimin, kabul görmenin göstergesidir. Çocukların oluşturdukları bu görsel sanat etkinliklerinde planlama yoktur gelişim güzel ve bir anda ortaya çıkmaktadır. Çocuğun gelişim süreci içinde dünyayı ve çevreyi algılama, tanışmak için içgüdüsel istekleri vardır. Bu istekler konuşma, hayal kurma ve yürüme gibi beceriler ile birlikte ya daha öncede çıkabilir. Fakat resim çizme, boyama gibi beceriler için belirli kas olgunluğuna ihtiyaç vardır. Bu durumda yetişkinlere düşen görev ise çocukların gelişim evrelerini iyi takip edip ona göre davranmaları gerekmektedir. Aksi takdirde

çocuğa gelişimi üzerinde aktiviteler sunulması onda başaramama duygusunu tetikler. Çocuklar bu durumda kendilerini ifade etme becerilerinden yoksun olabilirler.

Sabırsızlıkla sunulan aktiviteler çocuğun bunu yapmaması ile sonuçlanır ise yada yetişkinlerin yersiz müdahalesi ve denetimi ile çocuğun sanatsal düşlerini dile getirememe, estetik davranış geliştirememe ve kendini ifade edememe gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Çocukların resim yaparken ki bu özgün ve yalın dile getiriş tıpkı sanatçıların eserlerini ortaya koyarken ki duygusal süreçleri gibidir. O yüzden ikisinin de özgün kendi başına bırakılması gerekmektedir.

Çocuğun sanatsal gelişimi ilk olarak çizgiyle başalar tarih öncesinden itibaren insanlar duygularını çizgilerle anlatmıştır. Bu bütün sanatsal betimlemelerin temelini oluşturmaktadır. Başlangıçta bu betimleme 0-2 yaş aralığı çocuklar için kalem ya da boyayı bastırarak grafiksel şekiller çıkarma olarak görürüz. Daha sonra 3-4 yaşlarına gelince bu karmaşık çizgiler daha sonraları düzenli şekiller haline gelerek kademe kademe ayırt edilebilir şekillere dönüşmektedir. Bütün çocuklar ellerine aldıkları iz bırakan deneyimlerini aktarmaktan zevk alırlar. Çocuğun sanat ile karşılaşması böyle başlamaktadır.

Yapılan incelemeler gösteriyor ki, çocuk resimlerinin realist bir eğilime sahiptir. Çocuğun; kuşu uçarken, ördeği yüzerken, yaprağı düşerken, köpeği tasmayla çizmeye çalışması realite eğilimine örneklerdir. Çocuğun, bu özelliğinde zıt iki eğilim göze çarpmaktadır. Bu eğilimlerden ilki objenin yapısını bozmadan daha basitçe bir çizim şekli olan şemetizm. Diğeri ise objenin görsel karakterini zenginleştirmeye dayanan idealizmdir. İdealizm çocuğa göre resmi güzelleştirmek demektir. Çocuk bu resmi güzelleştirme arzusunu çizimlerini dekoretif olarak renklendirerek resmi bu doğrultuda değiştirerek gösterir (Acun ve Erten, 1992). Çocuk resimlerinde ki özgünlük, acemilik ve belirsizliğin aksine var olan ustalık birçok ressamı imrendirmektedir. Çocuklar hiç bir zaman konu sıkıntısı çekmediği gibi resimlerinde bazen sadece kendisinin çözebileceği anlatımlar varken bazen de herkesin hemen anlayabilecekleri, ne olduğunu kavrayabilecekleri şekillerle konuyu işlemektedirler. Bedri Rahmi Eyüboğlu çocuk resimlerinde gördüklerini şöyle sıralanmıştır;

- a) Renk seçimindeki renk ayaklarında şaşmayan ölçüler
- b) Konu seçiminde pervasızlık
- c) İstifteki inanılmaz davranış ön plandakilerin küçük arkadakilerin büyük oluşundan doğan sonuç. Yatık sahnenin tiyatro perdesi halinde dikilmesi, görüş rahatsızlığı tiyatro sinema ilişkileri

- d) Malzeme seçiminde çocuğun pervasızlığı var, malzemeye esaret yok. İster kurşun kalem, ister tebeşir, sulu-yağlı ne olursa olsun, yeter ki kolay kırılsın, kolay işlensin, çocuk gücünü aşmasın.

Karalama Dönemi (Scribbling) 2-4 Yaş

Her çocuk gelişim evrelerine karalama ile başlar, bu dönem uzar fakat başlangıç noktası aynıdır. Normal gelişim izleyen her çocuğun içgüdüsel olarak gerçekleştirdiği bir süreçtir. Çocuğun bu karalamaları sınırsızca yüzeyin her tarafına yapılmaktadır. İlk eylemleri belli belirsizce, rastgele, kontrolsüz karalamalar şeklinde gerçekleşmektedir. İlgi ve merakları arttıkça ve kas gelişimleri ilerledikçe karalamalar belli bir amaca yönelmeye başlar. Çizilen çiziler çocuğun içinde yaşadığı anlık ya da daha önceki deneyimlerinden aktarmak istediği duygusal, mantıksal süreçlerin sonucudur. Çizimleri formları değişmeye başlar. Dairesel çizgileri ince veya kalın şekillere dönüştürmeye başlarlar.

Kellogg 1967 yılında yapmış olduğu çalışmasında, bu dönem çocukların yapmış olduğu resimler üzerinde analizler yapmıştır. Elde ettiği sonuçlara göre çocukların bu resimleri 20 temel karalama üzerine kurulmuştur. Noktadan başlayan düzgün olmayan daireler gibi değişik karalamalar olduğunu savunmuştur. Ona göre karalamalar içinde anlamlı olanlara da rastlanmaktadır. Mandalalar ismini verdiği bu karmaşık resimler daha sonra birçok resmin temelini oluşturmaktaydı. Çocuk resimlerini sistemleştiren Kellogg, okulöncesi dönem çocuğunun çizgisel gelişimine en farklı yorumları katmıştır. Çocuğun kullandığı dönemsel çizgilerin doğal bir süreç içinde çizgilerin de arasındaki var olan ilişkiden etkilenecek gelişim sağlanmakta olduğunu söyler. Bu gelişmeye bağlı olarak çocukta kendince bir düzen, uyum arayarak kademeli olarak ilerler (Kellogg, 1967'dan akt., Kırıçoğlu, 2002). Çocukların bu dönem resimlerini yaparken iki tür zevk aldıklarını söyler. Çocukların motor zevk ve görsel zevk adları altında iki tür zevkle resmi yaptıklarını ileri sürer. Buna göre çocuk karalamaları yaparken aldığı motor zevk, çizim veya karalamaları yapıp paylaşınca aldığı zevk ise görsel zevktir (Yavuzer, 1998).

Bu dönemde çocuk resim yaparken ince motor kasları tam gelişmediği için ellerini tam kullanamaz bazen tek elle, bazen ise iki el ile çizimler yapmaktadır. Bu dönemin sonuna doğru ince motor kasları gelişen çocuk artık bilinçli çizimler benzetme, ya da anlatmak istediği nesneye göre çizimler yapmaya başlar. Dönemin sonunda figür çizimleri çizilmeye başlanır. Bu çizimler basit ve sadece kendini ifade etmeye yardımcı çizimlerdir. 3 yaş çocuğu insan figürünü sadece bir baş olarak betimler, bazen içine organları da yerleştirir.

4 yaş çocuğu artık bu dönemin sonudur ve çocuk artık insan figürünü oluştururken insan uzuvlarını, kollarını bacaklarını ekleyerek insan figürünü daha benzer şekilde resmetmeye başlar. Bu dönem sonunda insan figürünün temeli atılmış olur. Bu dönem

sonunda çizgiler el kaslarının da gelişmesi ile daha da gelişir. Daha çok boyama yapmaktan zevk alır.

Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)

Şema öncesi dönem çocuğun çevresin de gördüklerini kağıdına aktarırken karalamadan uzak, daha çok çizgisel olarak betimleme vardır. Çevresinde ki varlıkları algılayıp betimlerken belirleyici faktörler vardır. Bunlar algı, imgesel yetisi, oran-orantı, mekan kavramı ve duygusal özelliklerdir. Bu faktörler ise bu dönem çocuğunun gelişimi aynı yönde değişimler gösterebilir (Artut, 2004b). Bu dönemde çocukların çizimleri anne baba ve öğretmeni için çok önemlidir. Çocuk çizmek istediği objeler veya kavramla ilişki kurma kaygısı yaşar. Bu dönem çocukların resimlerinde çizim ve boyama becerilerinde ilerlemeler görülür. Artık gelişmiş güzel konuları çizmek değil düşüncelerini dile getirmekten zevk alır. Sadece çizgi ile yapabildiği resimlerin içini boyama eğilimleri vardır. Yaptığı resimleri başkaları ile paylaşma ve anlatmak istediğini yapana kadar sık sık kağıdı değiştirme davranışı sergiler (Artut, 2004b).

Bu yaş sonuna doğru artık çizilen şekiller tanınabilecek biçimlerde dir. Resimlerinde ağaçlar, evler ve insan figürleri yer almaya başlar. Fakat insan figürleri gelişmemiş biçimde çizilmektedir. Figür çizimleri daha çok büyükçe bir yuvarlak bir kafa iki koca göz veya nokta şeklinde gözler, ağız yerine belli belirsiz sadece bir çizgi kolları kafadan çıkararak çizer ve bacaklar vücut ile aynı çizilir. Yakın çevresindeki konuları, objeleri ve kavramları betimlemeye çalışır. Bu çizimler kağıtta gelişmiş güzel koyularak bir zemin belirlenmiştir.

Çocuk resimlerinde bu dönemden itibaren görsel kontrol gelişmiştir. Örnek olarak bir figür çizerken görsel olarak gerçek figüre benzetme arzusu taşınır. Eller bir çizgi, gözler nokta şeklindedir. Ayak, kulak, saç, baş, ağız belirgin olarak figür çiziminde görülmektedir.

Baş çiziminde artık yuvarlak en çok çizilen şekildir. Çocuk çizdiği varlıkların gerçeğe benzetme arzusu ile farklı şekillerde kullanmaya çalışmaktadır. Parçaları bir bütüne dönüştürme güçlüğü yaşar. Renk kavramı daha yerleşmemiştir, renkleri kısa fırça vuruşları ile belirginleştirir (Artut, 2004b).

Bu dönem çocuklar artık resimlerinde renkleri de ilişkilendirmeye başlayabilirler. Fakat daha çok figür ve obje resimleri çizmeye ilgi duyarlar. Resimlerde artık çizgilerden oluşan biçimler yoktur. Yüzey doldurma ile tasarlanan resimlerde doğru ve yanlış görür. Kendi dünyasında olup bitenlerden olaylar arası ilişki kurar. Deneyimleri geliştikçe, öğrenmeleri arttıkça çizmek istediği obje ya da kavramla ilişki kurmada kaygı yaşar. Bu dönemde resimlerin de saydamlık özelliği de görülür. Çizmek istediği objenin arkasındakileri de görünmeyen yerdekileri de resmeder.

Çocuk bir objenin görünmeyen içini veya görülmeyen arkasını ve aslında görünmeyen nesnelere sanki görülmüşçesine çizer. Evi çizerken saydamlaştırma yapar (Yavuzer, 1992). Şema öncesi dönemde çocuklar üç boyutlu çizimler için kendilerince uygulamalar yapar.

Bu dönemde cisimlerin boyutları mekanla bağlantıları zayıftır. 6 yaşa yaklaştıkça resimlerin ayrıntılar artmaya başlar. Mekan çizgisi yerleşir ve resim de bir merkez belirlenir. Figürler ya da objeler o merkezin etrafına toplanarak çizilmektedir. Çocukların çizimlerinde çizilen obje ile renk arasında bir ilişki yoktur. Bu durumu kazanabilmesi için çocuğa bol bol imkan verilmelidir.

Dönem sonuna doğru anlamlı çizimler başlar 4 yaşın sonunda ana renkler öğrenilmektedir. Renkleri daha çok açık tonlarda kullanırlar. Kağıt yüzeyi artık amaçlı ve anlamlı doldurulmaya başlanır. 6 yaşındaki çocuklar artık okul öncesi eğitimi ile birlikte sembolik özelliklerden şematik özelliklere geçiş yaşarlar. Yaşamlarında ki deneyimler arttıkça artık kullandıkları objeleri kendileriyle ilişkilendirmekten ziyade, objeleri birbirleriyle ilişkilendirmek isterler.

Bu durumdan anlaşıldığı gibi resimlerinde ki ifade edişleri şemalarının geliştiğini açıkça gösterir. 4-5-6 Yaş grubundaki çocukların çizgisel özelliklerini özetlenirse;

- Mekan düşüncesi henüz gelişmediği için eşyalar yüzeysel olarak yana yatık olup görünmeyen tarafları gösterilir. Saydamlık ve düzleme özelliği en çok bu yaşlarda görülür
- Bazı çizimlerde yatay çizgiler görülür. Genellikle şekiller, eşyalar bu yatay çizgiler üzerinde yükselir. Bazı şekiller ise kağıt üzerinde dağınık, yüzer biçimdedir.
- Perspektif etkiler görülmez, plan yapma becerisinde gelişme hissedilir.
- Çizgilerle (kontur) sınırlandırılan nesnelere içini farklı renklerle doldurabilirler.
- Ana renkleri tanırlar, açık ve canlı renkler tercih edilir.
- Parlak (fosforlu) kalemleri, açık ve canlı renkleri kullanmayı severler.
- Boyama işlemleri de; yukarıdan aşağı, soldan sağa geniş fırça darbeleri şeklindedir.
- Özellikle insan figürlerinde büyükçe bir baş ve ona bağlı olarak yukarıdan aşağı veya yandan çıkan iki çizgi ile betimlerler, gövdeyi belirleyen çizimler pek görülmez.
- İnsan figürlerinde ve eşyaların çiziminde bulunan eksiklikleri fark edebilirler (Artut, 2004c, s. 223).

Şematik Dönem (7 – 9 Yaş)

Bu dönem çocukları yaşamlarında ki deneyimler sonucu çevresini öğrenir, onun hakkında bir fikri olur. Öğrendiği bu deneyimleri resmine şemalar olarak yansıtır. Objenin çizim olarak aktarmasını şema olarak adlandırılırsa da, çocuk aslında bilişsel olarak şema oluşturmaktadır. Çocuk bu öğrenmeler sonucu şeması gelişir ve kendi kendine kalıcı öğrenmelerde sağlar (Yavuzer, 1998).

Bu yaş çocukları çevresini ve dünyayı daha iyi tanıyarak anlamaya başlar. Çevresi ile olan sosyal ve duygusal ilişkilerine bağlı olarak deneyimleri ile öğrendiği şeylere anlam yükler. Böylece sanat ile çocuk zihinsel yönden de gelişmiş olur. Şematik dönemde çocuk, gerçekleştirdiği sanatsal etkinliklerde kazandıklarını göstermekten hoşlanır. Artık çevresinin onu kabullenip toplumun bir üyesi olduğunun farkına varır. Bu dönemde çevresi ile ilişkileri giderek zenginleşir (Artut, 2002).

Yetişkinler ve akranları ile ilişkileri ilerledikçe onlar arasında kabul görme, takdir ve beğenilme arzusu artar. Yetişkinlerin hayatını inceler, gözlem yaparak yeni şeylere ilgisini ve merak duygusunu gidermeye çalışır. Bu dönem resim özelliklerinde ise saydamlık artmıştır. Ayrıca resimlerinde önemli gördüklerini vurgulamak için çeşitli büyüklükler kullanılır. Artık renk ve obje arasında ki ilişki keşfedilmiştir. Çocuklar bu dönemde yaşadığı toplumun, kültürün farkına varır ve çevresi ile zengin bir iletişim içerisine girmiştir.

Şematik dönemde çocuklar birbirini takip eden anlık konuları betimlemekten hoşlanır. Genellikle yaşadığı olayları yaptığı aktiviteleri resmeder. Çevresinde gördüklerini, yaşadığı alanları hareketli olan ne varsa betimlemek ister (Artut, 2004c).

Gelişim dönemlerine göre aynı guruba giren çocukların çizdiği resimlerin ortak özellikleri şöyledir;

- Genel olarak canlı renkler kullanırlar. Süsleme ve dekoratif resimler daha fazladır.
- Gördüklerini analiz ederek aktarmaya başlamıştır.
- Resimlerinde daha çok önemli görülenler abartılarak çizilir. Kendilerince önemsiz görünenlerin yok edildiği görülür.
- Resimlerinde artık plan yapılmış kompozisyonlar kullanırlar. Giderek perspektif etkileri fark edilir.
- Figürler ile mekan daha bütünleştirilerek aktarılır.
- Anlatılan kompozisyon ikiye bölünerek bir yer çizgisi oluşturulur.
- İnsan çizimlerinde daha çok profilden yada cepheden çizmeyi tercih eder varlıkları geometrik şekillere benzetir. Kullandığı figürler daha çok yakın çevresindedir.
- Çizimlerinde cinsiyet özelliklerini ayrıntılarda resmeder. Cinsiyet özelliklerine göre (kırpık, dudak, kırmızı yanaklar, yüzük, kolye, etek gibi) (Artut, 2002).

Şematik evrenin özelliklerini belirtmek şema öncesi döneme göre daha zordur. Çünkü çocuğun büyümesi ile olgunlaşma süreci, düşünce ve duyguları karmaşık bir hale gelmektedir (San, 1977).

Gerçekçilik Evresi (9-12 yaş)

Temel eğitimin ikinci kademesine denk gelen bu dönem, bedensel gelişim ve gelişimlerdeki değişimler daha çok önem kazanmıştır. Konuları seçerken de artık bireysel farklılıklar ve cinsiyet önemli bir unsur olmaktadır. Kızlar ve erkeklerin konu farklılığı toplumsal ve kültürel etkenlerden kaynaklanmaktadır.

Bu yaş grubuna giren çocuk resimlerinin ortak özellikleri özet olarak verilmiştir, buna göre:

1. Perspektif etkileri görülür.
2. Resimlerinde katı gerçekçilik egemendir.
3. Gerçek yaşamdaki var olan her olgu ile ilişkili resimler yapabilir.
4. Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır
5. Erkekler ve kızlar gelişim dönemleri itibari ile artık konularında farklılıklar ortaya çıkar.
6. Çizmiş oldukları insan figürlerinde cinsiyet ayrımı göze çarpar.
7. Kullandıkları renkler amaca göre seçilir. Belirledikleri konuya, eşyaya uygun renkler tercih edilir (Artut, 2004c).

Ergenlik öncesi bir dönem olduğu için önemlidir. Bu yüzden ergenlik ve çocukluk yıllarında resim konularının en yoğun olanları realizm ve hayal gücüne dayalı olanlardır. Çocuk bu dönemde yaşadığı şeylerin yanı sıra çevresinden duydukları ve hayal gücünden yola çıkarak resimler yapar (Artut, 2004c).

Doğalcılık Evresi (12-14 yaş)

Dönem olarak ergenlik dönemine denk gelmektedir. Bu yüzden resimlerde simge olarak cinsel öğeler belirginleşmektedir. Oran orantı derinlik kavramları gelişmiştir. Nesleler aralarında orantılı bir şekilde çizilmektedir. Perspektif öğeleri görülmektedir. Resimleri artık sanatsal öğeler büyük oranda görülür. Renkler iyi şekilde kullanılır, resimde gölge ışık öğeleri kullanılır. Çocuk gördüğü objenin boyutlarını, derinliğini çizimlerine yansıtır.

Kişilik ve bedensel olarak gelişime paralel olarak çocuğun resimleri de değişmektedir. Resim çizerek çevresine kendimi içinde yaşadıklarını anlatma çabası görülmektedir. Bu dönemde yaşadığı farklı olayları resimde imgesel olarak gösterebilir.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Yapılan araştırmalar sonucunda okul öncesi çocuk gelişiminde, sanat eğitiminin yeri ve önemi adı altında bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt içinde okul öncesi eğitiminin önemi ile ilgili görüşleri ele alan ve çocuk için önemine vurgu yapan pek çok teze

rastlanmıştır. Okul öncesi eğitim programlarında resim dersinin yeri adı altında İlhan, 1995 yılında yapmış olduğu araştırmada resim dersinin önemini vurgulamıştır.

Ayaydın, 2010 yılına yapmış olduğu araştırmada, okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler konusunu ele almıştır.

Okul öncesi eğitimi alan çocukların özelliklerini inceleyen birçok araştırma yapılmıştır. Ayrıca okul öncesi dönemde, çocuk resimlerinin özellikleri üzerine birçok araştırma ve tespit yapılmıştır.

Yurt içinde yapılan araştırmalarda karşılaşılan birçok tezde, okul öncesi dönemdeki çocuğun kendini nasıl ifade ettiği ele alınmıştır. Yapılan araştırmalarda veri toplamak amacıyla farklı yöntemler kullanılmıştır. Araştırmaların çoğunda nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar tarafından tutum ölçmek için geliştirilen likert tipi anketler uygulanmıştır. Nitel araştırma ile yapılan çalışmalarda, görüşme yöntemi kullanılmış ve betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Yurt dışında ise Baker, 1994'te yaptığı araştırmada erken çocukluk eğitiminde görsel sanatların rolünü sorgulamak konusunu ele almıştır.

Yapılan araştırmalarda daha çok görsel sanat eğitiminin birey üzerinde ki etkileri üzerinde durulmuştur. Önem verilen diğer bir konu ise okul öncesi eğitim programları ve yaratıcılığa etkileri üzerine araştırmalar yapılmıştır.

2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ayaydın (2010) hazırladığı çalışmada sanat eğitimin bireye kazandırdıkları üzerinde durmuştur. Bu araştırmadaki sonuçlar tarama yöntemi ve literatür tarama modelinden yararlanılarak elde edilmiştir. Araştırmada bu yöntem ile ortaya çıkarılan bulgular incelenerek ve bu konu hakkında ortaya çıkan gelişmeler gelişmelere göre değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında başlıklar altında alan ile ilgili bilgiler verilmiştir. Yapılan araştırma sonucuna göre sanat eğitimi etkinlikleri okul öncesi eğitimde bireyin kazanacağı değerler; sanatsal zevkin öğrenilmesi, sanatsal görsel dile hakim olabilme, özgün düşünebilme ve ürün ortaya koyabilme, ruhsal yönden sağlıklı olabilme, çevre ile ilişkilerinde farklı bir iletişim aracı kullanabilme, zihinsel olarak daha hızlı düşünebilme, hayal gücünün gelişmesi, farklı oyun alanları oluşturabilme, özgüvenin oluşması diye sayılabilecek birçok değer kazandırabilir.

Ersoy ve Ulutaş (2004) hazırlamış oldukları çalışmada okulöncesi sanat eğitimi konusunu incelemişlerdir. Bu çalışma Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada okul öncesi eğitiminde sanat eğitimi uygulamalarında öğretmenin rolü üzerine görüşler belirtilmiştir. Çocuklar ile sınıf

ortamında sanat eğitimi ile ilgili nasıl iletişim kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Okul öncesi eğitimde çocuğun yapmış olduğu resimler üzerine öğretmen ve çocuğun diyaloglarının incelenmesi yorumlanması ile araştırma tamamlanmıştır. Çocuklar ile yapmış olduğu resim hakkında konuşurken ona sorulacak soruların özenle seçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çocuğa sorulan soruların onun resmin de anlattıklarını dışa yansıtabilmesi o resmin altında anlatma istediği birçok duygusu var olabilir. Öğretmenin burada resimleri güzel olmuş deyip çocuğun anlatmasına izin vermemesi yanlış bir tavır olduğunu vurgular. Sonuç olarak çocukların sanat eğitiminde ki ortamlarının, onlara karşı tutumların çocuğun sanata olan ilgisini etkilediğini belirtmiştir.

Türe (2007) yaptığı çalışmada eğitimde görsel sanat eğitiminin sağladığı faydaların önemini vurgulamıştır. Yüksek lisans tezi Selçuk üniversitesi sosyal bilimler enstitüsünde hazırlanmıştır. Yapılan çalışmada bazı okullarda anket çalışması yapılmıştır. Mareşal İ.Ö.O, Cemile Erkunt İ.Ö.O, Org. Bedrettin Demirel İ.Ö.O ve özel Diltaş İ.Ö.O okullarındaki öğrenci ve öğretmenler üzerinde uygulamalar yapılmıştır. Bu okullarda branş öğretmeni olarak çalışan öğretmenlerin görsel sanatlar eğitimine karşı tutumları bakış açıları araştırılmıştır. Araştırma alan araştırma metodu ve anket çalışması uygulanarak sonuca gidilmiştir. Bu okullarda 2. kademe öğrenciler ile yapılan anket sonuçlarına göre tez konusunun sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada öğretmenlerin sanat eğitimi hakkındaki fikirleri analiz edilerek görsel sanatların sağladığı katkıların neler olduğunu, bu eğitimin öğrencilere nasıl fayda sağladığı üzerinde durulmuştur. Anket uygulaması sonucunda bu araştırmalar sonucunda analizler yapılarak sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuca göre görsel sanat eğitiminin çocukların gelişimleri açısından olumlu sonuçlar getirdiği için gerekli olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçlara göre görsel sanat eğitimi ile öğrenciler zihinsel yönden daha hızlı çözümlere ulaştığı, öğrencilerin duygusal olarak katkı sağladığı, becerilerinin gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Büyükkarabacak (2008) hazırladığı yüksek lisans tezini Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmıştır. "Çocuk Resimlerinde İmgelerin Yeri" konusunu incelenmiştir. Çocuk resimleriyle ilgili yazılı kaynaklar taranarak elde edilen gelişim basamakları, renk, aile, ev, okul, şiddet, duyguların dışavurumu konularıyla ilgili belirlenen çocukların resimlerinden oluşturmaktadır. Yerli ve yabancı kaynaklardaki okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuk resimlerinin incelenerek, konuyla ilgili olanları seçilmesi ile yapılmıştır. Toplanan veriler ışığında okul öncesi çocuklarının yaptığı resimlerin içerdiği imgelerin çocukların yaşantılarıyla ilgili özel bilgiler ve resimlerdeki kompozisyon, renk, oran-orantı, figürlerin yerleşimi, figürlerin çizilişleri gibi biçimsel öğeler de dikkate alınarak çözümlenmesi yapılmıştır. Bu araştırma net bir şekilde görülüyor ki ile çocuklar için resim

yapmak ifade edemedikleri pek çok şeyi resimlerinde göstermektedirler. Erken çocukluk döneminde daha konuşmayı bilmeden kendini, iç dünyasını resimlerle dış dünyaya aktarmaktadır.

İlhan (1995) Anadolu Üniversitesi Anadolu Sanat Dergisinde yayınlanan makalesinde okul öncesi eğitim programlarında resim dersinin önemini vurgulamak istemişlerdir. Çalışmada okul öncesi programlarını uygulayan öğretmenlerin nasıl olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Çocukların sanatsal gelişimlerine değinilmiştir. Yazara göre çocuklar sanatsal aktivitelerinde yetişkinlerden daha yaratıcıdır. Onların çevre baskılarından uzak hayal güçleri yaratıcılıklarını sınırsız yapmaktadır. Çocuklara uygun ortamlar sağlanırsa okulöncesi dönem eğitimi daha nitelikli ve bu dönem çocuğu için daha faydalı olabilir. Bu eğitim ile yetişen bireylerin toplum için daha faydalı olacağı üzerinde durmuştur.

Alakuş ve Mercin (2007) hazırladıkları makalede, birey ve toplum için sanatın gerekliliği konusunu ele aldılar. Bu çalışma Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi dergisi tarafından yayınlanmıştır. Sanat eğitiminin çocuk ve yetişkin için önemi vurgulanmıştır. Toplum için nitelikli bireylerin yetişmesinde sanat eğitiminin önemi vurgulanmıştır. Ulusların geleceklere için iyi nesiller yetişmesi için sanat eğitiminin bireye kazandırdığı becerilere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre sanat eğitimi örgün olarak okul öncesinden üniversiteye kadar ve boş vakileri değerlendirmek için yaşam boyu devam ettirilebilen en önemli eğitim alanlarından biridir.

Girgin ve Özkan (2014) araştırma elektronik meslek yüksekokulu dergisinde yayınlanmıştır. Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları görsel sanat etkinliklerinin değerlendirilmesi incelenmiştir. İstanbul ili Kadıköy ve Beşiktaş ilçelerinde ki anaokullarında görev yapan 51 okul öncesi öğretmenin katılımıyla yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı öğretmenlerin 10 tanesine yarı yapılandırılmış görüşme metodu uygulandı. Uygulanan anketten elde edilen verilerin sonucuna göre yüzde frekans dağılımlarına bakılmış, yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarından elde edilen veriler de nitel veri analizi metoduyla analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırmada verilerden elde edilen sonuçlara göre ankete katılan öğretmenlerden %76,5 i çocukların sanat etkinliklerine her gün yer verdiği, %52,9 unun ise daha çok boyama etkinliğine yer verdiği, %47,1 i de sadece anlatım yöntemini kullandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Aksoy ve Baran (2010) tarafından hazırlanan makalede "60-72 Aylık Çocukların Okula İlişkin Algılarının Resim Yoluyla İncelenmesi" konusu ele alınmıştır. Araştırma Uluslararası Eğitimde Yeni Eğilimler Konferansı ve Etkileri konferansında yayınlandı. Bu araştırmada 60 çocuk üzerinde yürütüldü. Tokat ilinde bulunan anaokullarının, 60-72 aylık çocukları arasında gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen 60 çocuk üzerinde çalışma

grubu oluşturulmuş. Çalışma için seçilen çocukların %60 ı (n: 36) kız, %40 ı (n:24) erkektir. Araştırmanın sonucunda toplanan verilerde çocukların okulöncesi ortamında mutlu olduğu ortamın resmini çizmesi ve bu resimlerin incelenmesi ile araştırmacının da mekanı gözlemleyerek vardığı sonuçların değerlendirmesi ile elde edilmiştir. Çocuğun resminde çizmiş olduğu mekanın, çizdiği resimde kendisini de resmedip etmeme durumunun, resimde farklı materyallere yer verip vermeme durumunun, kendini ne yaparken çizdiğinin çocuğun cinsiyetine göre farklılık göstermediği, fakat resminde kullandığı mekanın ana okulunda olup olmama durumuna göre resimde olduğunun farklılaştığı görülmektedir. Bu araştırmanın sonucuna anaokulu ortamlarının çocuğun verimli bir sanatsal çalışma alanı yapabilmesi için iyi düzenlenmiş olmasına vurgu yapar. Çocuk bu ortamlarda daha mutlu ve kendini daha iyi anlatma imkanına sahip olur içyapısının ne kadar donanımlı olursa çocuk için daha verimli eğitim olanağı sunulacağı söylenebilir.

Özden (2011) hazırlamış olduğu çalışmada görsel sanat etkinliğinin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu çalışma Niğde üniversitesi sosyal bilimler enstitüsünde hazırlanmıştır. Bu çalışmada Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanatlar etkinliklerinin çocuğun gelişim sürecinde var olandan farklı beceriler kazandırmadaki etkisi ve farklı gelişim alanları üzerindeki katkılarını göstermek eğitim alanında daha verimli bir şekilde nasıl kullanabiliriz gibi sorunlarda eksikliklerimizi görmek ve çözümler üretmek amaçlanmıştır.

Bu çalışmada verilerinin elde edilmesinde 10 maddeden oluşan anket 2010– 2011 öğretim yılında görev yapan 30 Okul Öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Çalışmada örneklemden veri toplanmasın da araç olarak anket formu kullanılmıştır. Sonuç olarak çocuğun okul öncesinde aldığı sanat eğitimi gelişimi açısından çocuğu bütün olarak olumlu etkiler. Sanat eğitimi adına incelendiğinde okulöncesi dönemde çocuk fikrini özgürce ifade eder. Ortaya koyduğu fikirleri bit ürüne dönüştürür. Bu becerileri kazanabilmesi için çocuklara uygun ortamların hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Akaroğlu (2014) hazırladığı doktora tezinde erken yaş çocukları üzerinde sanat eğitiminin önemini vurgulamıştır. Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanmıştır. Bu araştırma, hazırlanmış olan sanat eğitimi programının okul öncesi dönem çocuklarının algılarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Böylece bu yaş çocuklarının sanat bilgi düzeylerini artırarak; çocukların disiplinler arası yaklaşımla farklı kazanımlar elde etmelerine olanak sağlayacak esneklikle, görsel algı yönlerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Araştırma da çalışma grubu gurubu olarak Konya ilinde bulunan özel Esentepe İ.Ö.O. ile özel Gündoğdu İ.Ö.O. okulundaki anaokulu öğrencileri seçildi. Araştırmadaki gruplar Konya ilinin sosyo-ekonomik olarak üst grubunu temsil etmektedir. İki okul deneme ve kontrol gurubu olarak ikiye ayrıldı. Araştırmada 64 çocuk

üzerinden veriler elde edildi. Bu 64 çocuk 34'ü deneme gurubu 30 u ise kontrol gurubu olarak ayrıldı. Araştırmada kullanılan test Marianne Frostig tarafından geliştirilen Frostig Görsel Algı testi (Frostig Developmental Test of Visual Perception) kullanılmıştır. Sanat eğitim programı uygulanmayan kontrol grubunda bulunan çocukların Göz Motor Koordinasyon (G.M.K) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları anlamlı düzeyde bir artış göstermemiştir. Sanat eğitimi verilen deneme grubunun Göz Motor Koordinasyon (G.M.K) gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları ise anlamlı düzeyde artış göstermektedir.

Sanat eğitim programı uygulanmayan kontrol grubu çocuklarının Şekil Zemin Ayrımı (Ş.Z.A) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test farkı $X = 9,300$ son-test farkı $X = 10,833$ $P = .003$ dür. Sanat eğitimi verilen deneme grubunun Şekil Zemin Ayrımı (Ş.Z.A) gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları da anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test farkı $X = 10,470$ son-test farkı $X = 17,058$ $P = .000$ dir. Kontrol grubunun ön-test/son-test artışı 1 puan iken deney grubunda artış %70 civarındadır.

Sanat eğitim programı uygulanmayan kontrol grubu çocuklarının Şekil Sabitliği Ayrımı (Ş.S) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 8,033$ son-test $X = 10,566$ dür. Sanat Eğitim programı uygulanmayan çocukların ön-test/son-test arası geçen süreçte gerçekleşen okul öncesi eğitiminin devamı ve gelişimin süreklilik arz etmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sanat eğitimi verilen deneme grubunun Şekil Sabitliği gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları da anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 7,147$ son-test $X = 12,918$ dir.

Sanat eğitim programı uygulanmayan kontrol grubu çocuklarının Mekân Konum Algılama (MKA) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 4,966$ son-test $X = 5,833$ dür. Sanat Eğitim programı uygulanmayan çocukların ön-test/son-test arası geçen süreçte gerçekleşen okul öncesi eğitiminin devamı ve gelişimin süreklilik arz etmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sanat eğitimi verilen deneme grubunun Mekân Konum Algılama (MKA) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları da anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 5,209$ son-test $X = 7,294$ dür.

Sanat eğitim programı uygulanmayan kontrol grubu çocuklarının Mekân İlişkilerini Algılama (MİA) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 2,933$ son-test $X = 4,233$ 'dür. Sanat Eğitim programı uygulanmayan çocukların ön-test/son-test arası geçen süreçte gerçekleşen okul öncesi eğitiminin devamı ve gelişimin süreklilik arz etmesinden kaynaklandığı

düşünülmektedir. Sanat eğitimi verilen deneme grubunun Mekân İlişkilerini Algılama (MİA) alt alanında gelişmelerine ilişkin erişi (ön-test/son-test) puanları da anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ön-test $X = 2,364$ son-test $X = 5,029$ 'dur.

Bu araştırmanın sonucuna göre okul öncesi eğitiminde sanat eğitimi alan çocukların görsel algı düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Yapılan testlerin sonucuna göre sanat eğitiminin görsel algı üzerinde olumlu etkilerinin olduğu düşünülmektedir.

Pınar (2006) bu çalışma ile bir karşılaştırmaya yer vermiştir. Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim dergisinde yayınlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, erken çocukluk döneminde ki özel eğitim gören çocuklara uygulanan eğitimin nasıl uygulandığı ve bu uygulamaların Türkiye ve dünyada ki karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu eğitim sisteminin çıkış nedenleri belirtilmiştir. Uygulamanın çocukların gelişimleri üzerindeki etkileri ve gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar ile Türkiye'deki uygulamalar karşılaştırılmıştır.

Akman (2014) hazırlamış olduğu bu tezde okul öncesi dönem çocuğun sanat ile kendini ifade etmesindeki önemi vurgulamıştır. Bu tez çalışması Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmıştır. Bu araştırma, 5-6 yaş çocuğunun kendini ifade etmek için yapmış olduğu resmin önemi ve çocuğun bu resimleri bir ifade aracı kullanmasının önemi araştırılmak üzere yapılmıştır. Bu çalışmada; çocuğun iç dünyasının ifadelerinin yaptığı resim çalışmalarına nasıl yansıdığına ilişkin sonuçların analiz edilmesi ile tez hazırlanmıştır.

Büyükekiz (2009) bu tez çalışmasında görsel sanat eğitimi alan öğrencilerdeki değişikliklere vurgu yapmıştır. Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanmıştır. Çalışma okul öncesi eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin resimsel uygulamalarındaki farklılıklarını tespit etmek için ve okul öncesi eğitimi döneminde alınan sanat eğitimi üzerine vurgular yapılmıştır. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Nicel veriler öğrencilerden elde edilen çalışmalar SPSS'de ile analiz edilmiş, okul öncesi dönem de sanat eğitim alan ve almayan öğrenci resimlerinin yapmış oldukları resimler arasındaki farkı belirlemek için ise "t" testi kullanılmıştır. Nitel veriler ise, öğrenci resimleri "Öğrenci Değerlendirme Formun da yer alan kriterlere göre yorumlaması yapılmıştır. Bu çalışmaya toplam 94 erkek, 106 kız öğrenci katılmış olup; çalışmada toplam 200 öğrenci yer almıştır. Okul öncesi dönemde sanat eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında farklılıkların analizini üç öğretim üyesinin yaptığı ve bu değerlendirmenin dört farklı ölçütlerinden biri olan "Konuya hakim olma ve uygulama yetisi" ölçütünden aldıkları puanlar "t" testi ile analiz edilmiş ve $t = 5.38$ ve $p = .00 < .05$ 'ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Diğer değerlendirme sonucuna

göre “Özgünlük ve Yaratıcılık” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t=3.59$ ve $p=.00<.05$ 'ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. “Teknik Beceri” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t=4.60$ ve $p=.00<.05$ 'ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. “Üründeki Estetik Öğeler” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t=3.75$ ve $p=.00<.05$ 'ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

Artut (2004b) kitabında çocuğun kendini ifade etmesinde genel eğitim süreci içinde görsel sanat dersinin önemine değinmiştir. Okul öncesi dönemde verilen resim eğitimi çocuğun öğrendiği sözcüklerden ve davranışlardan daha doğal, içten ve güçlü bir anlatım aracıdır. Okul öncesindeki uygulamaların ince motor becerilerini geliştirdiği görülmektedir. Sonuç olarak kitapta okul öncesinde sanat eğitiminin çocuğun bütünsel gelişimine desten olduğu vurgulanmıştır.

Abacı (2004) kitabında, okul öncesinde yaptırılan etkinliklerin çocukların gelişimlerine katkılarını vurgulamıştır. Abacı'ya göre okul öncesi eğitim programlarından belirtilen plan ve programlar dahilinde çocukların yaparak- yaşayarak öğrenmelerine ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağladığı belirtilmiştir. Kitapta üzerinde durulan başka bir konu ise çocuklara yaptırılan etkinliklerde çoğu zaman estetik kaygını güdülmemidir. Fakat bilinen bir gerçek de bu dönemdeki sanat eğitiminin çocukların farklı becerilerini geliştirmek üzere kurgulanmıştır. Yine de etkinlik konularıyla bağdaşmasa da çocuğun sanat eğitiminin temel ilkelerinden olan estetik duygusunun aşılması için farklı etkinlikler düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

San (2017) kitabında sanat yoluyla eğitim ve sanat için eğitim üzerinde durulmuştur. İki yaklaşım ile ilgili Batı'daki sanat dünyasının farklı dönemlerdeki gereksinimlere göre izlediği yollar üzerinde durulmuştur. Kültürel ve sanatsal projeler örneklerle anlatılmıştır.

Kehnemuyi (2001) kitabında, çocukların yaratıcı güçlerini kullanarak çıkardıkları ürünlerinin sadece estetik anlamda incelenmesini önlemek üzerine yazılmıştır. Çocuğun fiziksel gelişimi ile yaratıcı gelişimi birbiri ile bağlantılı olduğu üzerinde durularak örnekler ile açıklanmıştır. Ona göre her çocuğun yaratıcılık konusunda farklı yönlerinin bulunduğunu vurgulamıştır. Çocuklar için sanat konularının hepsi uygundur. Ancak çocuğun hayal gücünü ortaya çıkararak onu yönlendirmesi gereken öğretmen olduğunu belirtmiştir.

Yavuzer (1992) kitabında çocukların gelişim düzeylerine göre farklı özellikler gösterdiğini, bunun da resimlerine yansıdığı belirtmiştir. Ortaya koydukları ürünler ile çevrelerine ve kendilerini nasıl algıladıklarını gösterir. Bu kitapta çocukların yapmış oldukları resimler ile ne anlatmak istediklerini çözümlenmeye yardımcı olmaya çalışmıştır.

Dere ve Poyraz (2003) çalışmalarında okul öncesinin önemi, fiziksel koşulları, öğretmenleri, çalışanları ve güvenlik koşullarının yanı sıra; okul öncesi eğitiminin gelişimi, uygulamaları yeni model ve yaklaşımlarının Türk ve Dünya'da nasıl olduğu üzerinde durulmuştur.

2. 3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Belloni (2019) daha iyi bir geleceğe yol açmak için; göçmen ve mülteci çocukların erken çocukluk gelişimi başlığı altında yapılan araştırmada milyonlarca çocuğun ve ergenin çatışma, şiddet, yoksulluk gibi etkenlerden kaçmak için sığındıkları ülkelerde okul öncesi görmeleri gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çocukların bu bağlamda anlamlı yetişkin- çocuk iletişimi kurmak gerekir. Sanat deneyimlerini desteklemek gerekir. Sanat deneyimlerini desteklemek ve genişletmek için pedagojik düşüncelere önem verilmelidir.

Wong (2007) Hong Kong okul öncesi çocuklarda sanat anlayışları adlı çalışmasında erken çocukluk dönemi sanat eğitiminin çocukların sanat deneyimlerini nasıl algıladıkları üzerine yapılmış bir araştırmadır. Belli bir grup çocuğun görüşleri ile ortaya çıkan çalışma okulöncesi sanat eğitiminin gerekliliğine katkıda bulunmak ve sanat pedagojisini geliştirmek için varsayımlar belirtmektedir.

Araştırmaya Hong Kong anaokullarından yaşları beş altı arasındaki 27 çocuk katılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla, çocukların deneyimleri hakkında kavramları kategorilere ayırdı.

1. Sanat insan doğası
2. Sanat bir görev
3. Sanat bir süreç
4. Sanat bir ürün
5. Sanat bir gizem

Bautista (2018) okul öncesi eğitimde sanatla ilgili pedagoji Asya perspektifini konu alan çalışmasında, 4-5 yaş çocuklar ile yürütülmüş geniş bir gözleme dayanarak uygulamıştır. Bu çalışma Singapur anaokullarında sanat eğitimi alanını tanımlamaktadır. Araştırmanın sonuçları dört başlık altında toplanmıştır.

1. Bazı sanat formları yaygın olarak gözlemlenmiştir.
2. Öğretmenler sanatla birlikte, bütünleştirilmiş etkinlikler, sanat odaklı dersler, öğrenme merkezli zaman etkinlikleri
3. Çocuklar sanat ile uğraşmaktan zevk alır, sınıf ortamı olumlu olsa da öğretmenler çocuklara ürün odaklı dönütler vermekte, onların yaratıcılıklarını geliştirme ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olmamaktadır.

4. Sanat etkinlikleri sık sık olmasına rağmen programdaki sertlik nedeni ile materyallere erişim sınırlıdır.

Bu araştırmaya göre Singapur'un sanat eğitiminin okul öncesinde önemli bir yeri vardır.

Amerika'da yapılan bir projenin sonucuna göre sanat aracılığı ile öğrenmenin daha olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür. Amerika'da ekonomik kriz çıkınca okullarda ilk olarak sanat faaliyetleri durdurulmuş. Bazı okulların ise sanat faaliyetlerinin akademik başarıya olumlu etkilerine inandıkları için sanat derslerine devam etmişlerdir. Ayrıca çocuğun yaratıcılığını, öz güvenini ve okul sevgisini arttırdığına inanılıyordu. "Sanat Entegrasyonu" deneyi denilen bir sistem ile Amerika'daki bazı okullarda sanat eğitiminin öğrenmeye yardımcı etkileri ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Yapılan uygulamaya örnek verilir ise; geometri dersinde açılar konusu incelenirken öğrencilere ünlü ressam Pablo Picasso'nun eseri gösterilir. Eser incelendikten sonra öğrencilere bu eserde olduğu gibi açıları kullanarak kendi eserlerini yapmaları istenir. Yapılan araştırma sonucu bu uygulamanın yapıldığı okulda daha önce matematik dersinde % 17 si başarılı iken, bu uygulama 5 yıl boyunca uygulandıktan sonra matematik başarı seviyesi % 66 ya çıkmıştır. Bu uygulamadaki çocukların ise disiplin sorunlarının ortadan kalktığı görülmektedir.

Catreal ve Pepler (2010) çalışmalarında görsel sanatlar ile küçük çocukların dünya görüşlerini nasıl etkili olduğu araştırılmıştır. ABD' de 103 şehirde ve 9 yaş çocukları üzerinde uygulanmıştır. Standart öğrencilerin öz yeterlilik ölçeğinde ve standart bir yaratıcılık testinin özgünlük alt ölçeğinde önemli karşılaştırmalı kazançlar gözlemlendi.

Kellog (1967) bu araştırmada çocuk çizgilerinin, bir diziyi takip ettiğini söyler. Çocuğun ilk çizgileri iki yaşından itibaren 'emel karalama' adını verdiği dizi ile başlar. Daha sonra yerleştirme düzenleri gelişerek diyagramlar, şekiller ve insan figürü ile erken yaş resimlerinin ortaya çıktığını belirtir. Çocukların bu dönemlerde daha fazla sanat elemanlarıyla beraber olması gerekmektedir. Böylece ilerleyen yaşlarda bir sonraki diziyi daha etkili öğrenme fırsatları olur.

Naea (1994) Bu araştırmada eğitim boyunca bütün öğrenciler için sanatta başarı ve bilgi derinliği sağlamak amacıyla, ABD'deki bütün okullarda sanat programları geliştirmek için temel oluşturmuştur. Araştırmadaki amaç yeni nesillerin sanatı yaşamının tümünde öğrenme ile sonuçlanan etkileşim yolunda kullanmaları gerektiğini belirtmiştir. Böylece çocuklar kişisel yönlerini bularak kim olduklarını ve belki de kim olabileceklerini keşfederler. İlerleyen yıllarda kişiliklerinin tam olarak oturmasında sanatın büyük rolü olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kişilikleri oturan çocukların toplum içinde daha rahat yer buldukları ve daha başarılı oldukları belirtilmiştir.

Sitriker (2005) sanatın erken yaş çocuklar için önemini vurgulamıştır. Çocuğun doğumundan ilkokul dönemine kadar verilen sanat eğitiminin çocuk üzerindeki olumlu etkilerine dikkat çekilmiştir. Bu dönemde alınan sanat eğitimi çocukların hem ruhsal hem akademik başarılarına olumlu yansımalar sağladığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca okul öncesi dönemde sanatsal çalışmalar yapan çocuğun okul başarısının artacağını, zihinsel gelişimine ve duygusal gelişimine olan sayısız katkılarını vurgulamıştır. Bu dönemdeki eğitimin ilerleyen dönemlere olumlu etkileri üzerinde durulmuştur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evreni, verilerin toplanması, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinde kullanılan yöntemlere değinilmiştir.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Nitel Araştırma desenine uygun olarak hazırlanmıştır. Nitel Araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılmasıyla, olayların ve algıların bulunduğu ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konma sürecinin izlendiği araştırma yöntemidir (Şimşek ve Yıldırım, 2008). Araştırmada veriler Doküman İnceleme metodu ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırma ile ilgili incelenen konu kapsamında olgu ve olaylar hakkında bilgi veren yazılı belgelerin analiz edilerek veri sağlamasına denir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmada öncelikli olarak teorik arka planı oluşturmak üzere bir Literatür Taraması yapılmıştır. Sonrasında ise kaynaklar karşılaştırmalı olarak incelenerek değerlendirilmiştir. Konu ile alakalı, yazılı materyaller, dokümanlar, kütüphane kaynakları, internet ortamından sağlanan kaynaklar, daha önceden yapılan çalışmalar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Daha sonra okul öncesi okullarında görev yapan öğretmenler ve bu okullarda öğrenim gören öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın kısa sürede daha fazla bilgiye ulaşarak verilerin analiz edilebilmesi açısından Doküman İnceleme metodunun uygulanması doğru olduğu düşünülmüştür.

3. 2. Veri toplama Evreni

Araştırmanın evrenini, okul öncesi öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

3. 2. 1. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak amacı ile Doküman İnceleme metodu kullanılmıştır.

3. 2. 2. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada Doküman inceleme metodu kullanılmıştır. Doküman İncelemesi Metodu, mevcut belgelerin veri kaynağı olarak bir sistem içinde incelenmesidir (Karasar, 2000). Araştırmada kullanılacak verilerin toplanmasında öncelikli olarak alanda literatür taraması yapıldı. Bu konu ile ilgili araştırma yapmış akademisyen ve araştırmacıların

fikirlerine ulaşıldı. Sonrasında konu ile ilgili dokümanlar toplanmaya çalışıldı. Daha önceden yapılmış araştırmaların kaynakçaları incelenerek tarama daha da genişletildi. Basın yayında çıkan makaleler, resmi kaynaklar ve YÖK tez arama bölümünde ve Ulusal veri tabanlarında araştırma konusu derinleştirildi. Konu başlığına yakın veriler incelendi. Toplanan veriler incelendikten sonra veri analizine geçildi.

3. 3. Verilerin Analizi

Veri analizi yaparken öncelikli veri toplama sürecinde elde edilen dokümanlar konuyu anlatacak alanları belirlendi. Konuyu anlatan temel kaynaklar seçilerek konuyu ele alış biçimi, nesneliliği, güvenilirliği ve içeriği gibi özelliklere göre sıralama yapıldı. Daha sonra bu dokümanlar araştırmanın sınırlılıklarına ve amaca göre ele alındı. Konu ile ilgili tek kaynak kullanmaktan kaçınılarak birçok kaynağa başvuruldu. Ulaşılabilen kaynakların tamamı incelenerek değerlendirme yapmaya çalışıldı. Kaynakların arasında var olan çelişkiler var ise iki farklı bulguya da yer verildi. Daha çok birinci el kaynaklar kullanılmaya çalışılsa da eğer ulaşılması mümkün olmama durumunda ikinci el kaynaklardan da aktarmalar yapıldı.

4. BULGULAR

Bu bölümde, probleme ait yayınlar incelenmiştir. Bu araştırmanın alt problemlere ait bulguları ve bu bulgulara yönelik yorumlar birlikte verilecektir.

4. 1. Sanat Eğitiminin Eğitim Üzerinde ki Etkileri Nelerdir?

Bireyin kişiliğinin gelişmesinde sanat eğitiminin rolü büyüktür (Yetkin, 1968). Çocuk sanat eğitimi etkinliği sırasında kendi belirlediği süre içinde deneyimlerini kullanır. Çocuğun bu doğal eğilimi eğitimin her kademesinde olmalıdır. Deneyip yapma, yaşayarak öğrenme ortamı sağlayan sanat eğitimi; eğitimin her alanında yarar getirebilir. Bilim ile sanat arasında yaratıcılık anlamında benzerlik vardır. İkisi de yaratıcılığı eşit değerde kabul etmektedir. Eğitim üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre, sanat bilgisinin geliştirilmesi ile pek çok alanda birçok eğitim yöntemleriyle ve araçlarıyla elde edilemeyen duygusal ve bilişsel öğrenmelere olanak sağlamaktadır. Sanat eğitimi sayesinde farklı konular arasında bağlantı kurabilme yeteneği gelişebilir. Sanat eğitiminin görevlerinden biride öğrencilerin okulda sanat eğitimi yoluyla öğrendikleri deneyimlerini okul dışında ki yaşamları ile ilişkilendirme yeteneği kazanan çocuk sadece bilişsel yönden gelişmiş olmaz. Sanat eğitimi ile duygusal gelişiminde destekleyicisidir. Bu sayede bilişsel ve duygusal gelişim arasında bir denge kurulur. Öğrenciler karar verirken, fikir oluştururken, bir eyleme geçerken bu dengeden faydalanırlar. Böylelikle öğrenciler eğitimi gerçek hayatla ilişkili olduğunu öğrenirler. Öğrenmenin sanat yoluyla gerçekleşmesinin en doğru yoludur.

Birey için sanat eğitiminin diğer bir önemli amacı işitmeyi, dokunmayı, görmeyi, öğretmesi olarak kabul edilebilir. Bu çevresine yenilikler katmak için ilk şarttır. Çevreye çok yönlü bakmak yaratıcılık için gerekli olan ilk aşamadır (San, 1985). Sanat eğitimi ile çocuk, çevresiyle olan ilişkilerini düzenlemede daha başarılı olabilir. Sanat eğitimi Kültürel olarak başka kültürler ile ilişkilerinde de olumlu etkilere sahiptir. Çağdaş sanat eğitimi, bireye temelde sanat etkinlikleri yoluyla içinde yaşadığı çevreye daha duyarlı olmasını sağlar, çevresine yarar sağlayabileceği etkileşim içine girebilmesine, estetik ihtiyacına cevap verebilme, bir ürün yaratabilme ve yorumlatabilme yetisine sahip, daha anlamlı yaşantılar edinmeye imkan sağlar.

Birey sanat yolu ile anlatmak istediklerini görselleştirir. Kişi iç dünyasını, imgeleri düşüncelerini ve duygularını, başkalarına anlatma arzusu ile sanatı kullanarak dışa aktarmaktadır. Bütün sanat alanlarında ortaya koyulan ürünlerin, izleyiciye sunulması

amaçlardan biridir. Yaratıcılık sayesinde üretilen ile anlatılmak istenen izleyiciye iletilmektedir. Sanatsal anlatımı öğrenen, onun öznel dilini kullanmayı bilen bireyler bu dil yardımı ile geçmiş ve çağdaş sanat eserlerinin anlamlarına yorumlarıyla ulaşabilirler. Bu görsel duyarlılık her sanat incelemesinde biraz daha gelişir. Bu sayede birey her konuya farklı açılardan yaklaşabilme yetisi kazanır. Sanat eğitimi, bir amacı da çocuklara çok yönlü düşünmeyi sağlamaktadır. Sanat eğitiminin bir başka amacı ise çocuklara bir ürün yaratma hazzını tattırmaktadır (Kırıçoğlu, 2002). İnsanoğlunun sürekli yeni şeyler üretme isteği bu haz duygusundan doğar. Çocukların ortaya ürün çıkarma sürecinde yaşadıkları, onların bütünsel gelişimlerine büyük katkılar sağlar. Çocukların bu sayede kişilik gelişimlerinde, ruhsal gelişimlerinde, bedensel ve toplumsal gelişimlerinde olumlu yansımaları gözle görülür. Bir ürünü ortaya çıkarırken birey bu süreçte denemeler ve yanılgılarla tekniği öğrenerek yaratıcılığının gelişimine katkı sağlayabilir. Bu süreç sonunda çocuk başarmanın mutluluğunu ve kendisinin iş yarar biri olduğunu hissetmesini sağlar. Böylece çocukların kişilik gelişmelerine önemli katkılar sağlar. İnsan oluşumunun iki yönü vardır. Birincisi ilmi yön ikincisi ise sanatsal eğitim yönüdür. Gerçek bir eğitim ise bu ilişkinin bir arada verildiği eğitimidir. Kişiliği eğiten en önemli etkenlerden olan sanat göz ardı edilmeden eğitim planlamalıdır. Buradaki amaç sanat için eğitim değil, eğitimin sanat ile olmasıdır. Bu ortamın oluşabilmesi için erken yaşta insanların sanat eğitimi ile tanışması ve sanat eserleri ile birlikte büyümesi gerekmektedir. Bu sayede insanın içindeki estetik ruh ortaya çıkarılabilir. Sanat eseri ile karşı karlıya kalan öğrenciye yardım etmek için öğretmenler devreye girer. Fakat okullarda ki sanat eğitimi daha çok doğanın incelenmesi ile yapılan çalışmalar ile sınırlandırılmıştır. Bunun getirisi sadece resim anlamında yetenekli öğrencilerin belirlenmesinden öteye gidemez. Amaç insanda doğal olarak bulunan sanat duygusunu geliştirerek kişiliğini tamamlamasına destek olmak olmalıdır. Sanat eserinin ne anlattığını sanatçısından öğrenmeye çalışmak, hangi döneme ait olduğu, vb. gibi sanat eserinin kişi arasına giren bir engeli oluşturur. Sanat eserinin insana katması gereken ise doğa ile oluşturulan bağı görmesidir.

Sanat faaliyetleri sayesinde çocuklar sorumluluk duygusunu geliştirmektedir. Fakat burada, çocuktaki bu duyguları açığa çıkarmada eğitim kademeleri çok önemlidir. Eğitimciler, çocuklara kişiliklerini deneyim, düşünce ve duygularıyla anlatmalarına yardımcı olmanın yanında, çocuğun gelişimine uygun sanatsal araç gereçler ile duygusal yönden de gelişmelerine olanak sağlamalıdır. Uygulanacak sanatsal etkinlikler amaca ve gelişim seviyelerine uygun yöntem ve tekniklerle çocuklara yaptırılmalıdır.

Elde edilen bulgulara göre, sanat eğitiminin özünde yaratıcı süreç bulunur. Sanat ile uğraşan veya bu eğitim ile yetişen bireylerde, yaratıcılık sayesinde özgür düşünme, özgün ürünler oluşturma isteği bulunur. Bu süreçte öğrenciler kendi kişilik özellikleri

doğrultusunda geliştirilmelidirler. Her çocuk kendi kişiliği doğrultusunda gelişir ise sanat eğitimi amacına ulaşabilir. Elde edilen bulgulara göre sanat eğitimi, yaratıcı düşünmeye teşvik eder. Sanat eğitimi diğer disiplinlere de sanatsal bir boyut kazandırır. İlk insanların çizdiği resimleri düşünürsek, o dayanılmaz karanlık şartlarda bile resim çizme arzularının olmasının bir nedeni vardı. İkinci dünya savaşında esir düşen sanatçıların o ölümü beklerken bile ellerinde ki herhangi maddelerle resim ve heykel yapma, üretme arzularından kendilerini alamayışları, işte insandaki bu dayanılmaz boşalma ihtiyacı insanın içindeki estetik duygusu ile birleşerek güzel sanatları yaşatmıştır. İnsanoğlunun yaratma arzusunu görsel öğeler ile birleştirerek ortaya koyması ancak sanat ile mümkündür. Günümüzde görsel öğelerin artması, yeni bir kavram olan görsel kültürün oluşmasına sebep olmuştur.

Artan görsel kültür öğelerinin anlaşılabilmesi çok önemlidir. Onun yarattığı dönüşüm birey için önem taşır. Bu görsel kültür öğelerinin anlamlarını çözme, olaylara farklı açılardan bakabilme yeteneği geliştirir. Bireyin görsel kültürü eleştirip yorumlama becerisi, görsel kültür perspektifini sanat eğitiminin konusu yapmaktadır. Günümüzde toplumlar sosyal hayatlarında çok büyük bir görsel veri akışına maruz kalmaktadır. Günümüzde sosyal hayattaki hızlı değişim süreci bireyi daha da tüketici olmaya teşvik etmektedir. Kendi kendine oluşturmuş olduğu görsellerini tüketmeye başlamıştır. Modern toplumun bireyi kendi kişisel alanında gazetesi (Facebook), kendine ait kanalını (Youtube) ve kişisel verilerini saklayıp sergilediği (Pinterest, Instagram, Tumblr, Blogger) sosyal hayata giren yeni iletişim yollarını kullanarak görsel kültür içerisinde tüm dünyaya sunmaktadır. Artık çocukların eğitimleri değişime ayak uydurmalı ve gelişmelere uzak kalmamalıdır.

Araştırmalar sonucunda ulaşılan verilere göre; günümüzde gerçek eğitim, insanın sadece akıl ve düşünce gibi iç varlığını eğitmek için kullanılmamalıdır. Çünkü insan doğasında duyum ve duygu, akıl ve düşünce ile birlikte gelişirse kişilik gelişimi ileriye doğru olur. Eğitimin esasında sürekli araştırma vardır. İnsanın körü körüne çevresine uymasını değil, kendi ihtiyaçları doğrultusunda çevresine biçim vermek için yaşar. Eğitim sistemimizde sanatı yani duyum ve duyguları görmeksizin rasyonelliğe, objektif ve genel olana verilen önem doğrultusunda gelecekte birçok tehlike ile karşı karşıya kalabiliriz. Çocukta yalnız rasyonel düşünceyi geliştirmek onun heyecanını duyum ve duygusuna güvensiz, yarım bir varlık yapmaktadır.

4. 2. Okul Öncesi Eğitimin Birey Üzerindeki Etkiler Nelerdir?

Bir toplumun gelişebilmesi için eğitim birinci koşuldur. Eğitimin formal olarak başladığı okul öncesi eğitim bu koşulun ilk basamağı ve bu bakımdan büyük önem

taşımaktadır. Çocuk için öğrenme ailede başlar ve daha sonra planlı programlı eğitim kurumları olan okullarda devam eder.

Çocuklar aileden ayrılarak daha kurallı ve planlar dahilinde verilen eğitim ile ilk kez okul öncesi eğitimi döneminde karşılaşır. Bu dönemden başlayıp ilköğretim dönemine kadar olan süreci okul öncesi eğitimi kapsamaktadır. Bu eğitim dönemindeki tutumun çocuklar üzerinde olumlu etki bırakabilmesi için etkili bir eğitim süreci geçirmeleri gerekir. Çocukların bireysel özelliklerini geliştirmelerine, gelişimlerini destekleyici uyarıcılar ile çevre ilişkilerinin düzenlenmesini sağlayan, kültürel değerlere önem veren bir eğitim verilmelidir.

Okul Öncesi Eğitimi, son yıllarda ülkelerin önemle üzerinde durduğu bir süreçtir. Birçok ülkede çeşitli okul öncesi eğitimi modeli denenmiş, farklı kurumların da yardımı ile farklı projeler yapılmıştır. Birçok gelişmiş ülke ve Türkiye'deki okul öncesi eğitimi giderek önem kazanmakta ve giderek daha da yaygınlaşmaktadır (Gürkan, 2000).

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimsel olarak en hızlı geliştikleri dönemdir. Bu nedenle en çok dikkat edilmesi gereken yıllardır. Bu dönemde verilen eğitimin de özenli bir şekilde çocuklara sunulması gerekmektedir. Çocuğun merakını araştırıp öğrenme arzusunu köreltmeden, onun bu isteklerini daha da geliştirebileceği ortamların yaratılması okul öncesi eğitimin amacına ulaşacağını göstermektedir.

Erken yaşlarda verilen okul öncesi eğitimin aynı zamanda toplum yararına olduğunun görülmesi ile her çocuğun erken yaşta bu eğitimi alması gerektiği fikrini doğurmuştur. Elde edilen bulgulara göre, erken çocukluk döneminde okul öncesi eğitim alabilen ve alamayan çocuklar arasındaki okullaşma oranının ve gelişim özelliklerinin arasında büyük farklar oluşması eğitimcileri bu konu üzerinde daha verimli çalışmak için harekete geçirmiştir.

Bu gibi bilimsel çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; eğitimin doğumdan itibaren başlaması, ailede ve eğitim kurumlarında verilen erken yaş eğitimin gelişim düzeyine uygun olmasına, bu eğitimin bireyin içinde yaşadığı kültürel çevreyle ilişkili olması gerekmektedir (Ramazan ve Ural, 2007).

Okul öncesi eğitim içeriği ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı tanıtımında; 0-72 ay arasındaki çocukların, bütün olarak gelişimlerini içinde bulunduğu topluma ait kültürel değerler doğrultusunda biçimlendirilen, çevresini tanıyan ve algılama gücünü arttıran kendini ifade edebilmesini, yaratıcılığının gelişmesini ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını sağlayan bir eğitim sürecidir (MEB, 1993).

Okul öncesi dönemdeki çocuklar dünya ile yeni tanışmaktadır, bu nedenle şemaları boştur, eğer bu dönemde çevre ile etkili iletişime giren ise yaşam boyu bu eksikliği hissedecektir. Arnold Gesell'e göre insanın karakteri, istekleri ve zihni büyümesini

şekillendiren okul öncesinde çok hızlı geliştiği için ilerleyen dönemlerde bu kadar hızlı bir daha asla gelişmeyecektir ve biz zihin sağlığının temelini kurmak için böyle bir şansa sahip olamayacağız (Gürkan, 1982).

Okul Öncesi Eğitim; çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemeyi hedeflerken, okul etkinlik ortamını ve öğretmen ise bilgi ve donanımı ile sürecin yönünü belirleyen konumundadır. Bu nedenle bütün eğitim alanlarında olduğu gibi okul öncesinde de tek tip eğitim yönteminden söz edemeyiz.

Öğretmenin öğrenme ortamını düzenlerken her çocuğun gelişim evresini dikkate alarak destekleyişi bir şekilde düzenleme yapması ve çocuğun keşfetme isteğini engellemeyen gerekirse güncellenmesi ve grup, bireysel etkinliklerin de her çocuğun kazanımlara ulaşma imkanı yaratmasına izin verilen bir sistem sunması çok önemlidir (MEB, 2013a).

Okul öncesi dönemde eğitim gören ve görmeyen öğrenciler arasında gelişim farkları vardır. Bu gelişim farkları çocukların akademik başarılarını etkilediği için, okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin ilkokula uyum süreçleri daha olumlu geçmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların farklı becerilerini ortaya çıkarabilecek, onların genel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek şekilde eğitim verilmelidir (Dere ve Poyraz, 2003).

Bu gelişim farkları okul öncesi eğitimi alan çocukların akademik başarıları ve ilkokula uyumları açısından bakıldığında daha olumlu sonuçlar görülmektedir. Bu nedenle bu dönem çocuğunun yetenek ve becerilerini geliştirmek için çocuğun olumlu davranışlarını pekiştirmek ve ona rehberlik yapmak gerekmektedir (Dere ve Poyraz, 2003).

4. 3. Okul Öncesi Eğitimde Görsel Sanat Eğitiminin Rolü Nelerdir?

Çağımızda gelişen teknoloji ile görsel öğelerin etrafımızda yoğun bir şekilde yer almaktadır. Bu görselleri yorumlayıp değerlendirebilmeyi bize görsel sanatlar eğitimi vermektedir. Görsel sanatlar eğitimi bireye bu uyarıcıları yorumlayıp algılama yetisini geliştirme için gereklidir (Naea, 1994'ten, akt., Ayaydın, 2010, s.186).

Okul öncesi eğitimde çocuklarında bu görsel öğelere maruz kaldığı düşünürsek, bu dönemde alınacak görsel sanat eğitimi ile çocuklar çevrelerine daha hızlı uyum sağlayabilir. Çevrelerinde gördükleri görsel öğeleri zihinlerinde daha hızlı değerlendirip algılayabilirler. Bu onların ilerleyen eğitim öğretim yıllarında da daha kolay adapte olmalarını sağlayabilir.

0-6 yaş çocuklarının gelişimleri için okul öncesi eğitim çok önemlidir. Gelişmelerine büyük katkısı olan görsel sanatlar eğitimi, bu dönem çocuklar için bir iletişim kaynağı olarak kullanıldığı için çocuk üzerine katkısı büyüktür (Ayaydın, 2010). Çocuklar gelişim dönemlerinde birbirinden farklı zihinsel, duyuşsal ve bedensel özellikler göstermektedir.

Okul öncesinde sanat eğitimi uygun gelişim özelliklerine göre hazırlanırsa, çocukların yaratıcılıklarını geliştiren bir araç olmaktadır. Okul öncesi eğitimde çocuklar için birçok etkinliğin temelinde görsel sanatlar bulunmaktadır. Duygularını dile getirmek, kendilerini ifade etmek ve rahatlamak için kendine özgü yeni ürünler oluşturma imkanı bulmaktadırlar. Çocukların bu sanat eserlerine ve oluşturdukları yaratıcı ürünlerine kendi duygularını aktardıkları için, bu eserlerin yorumlanması onların hayata bakışlarını düşüncelerini anlamamıza yardımcı olabilir. Erken yaş çocuklarında var olan yaratıcı ve estetik duyguları bu dönemde desteklenirse daha sonraki yaşlarında gelişen yaratıcılıklarını kullanarak çevresine faydalı, üretken bireyler olabilirler.

Okul öncesi dönemde çocuk gelişimine katkı sağlamak için sanat eğitimini birçok amacı bulunmaktadır. Bunlardan en önemli olanları ise çocuğun kendini ve çevresini algılamasına, yaratıcı fikirlerinin artmasına yardımcı olmaktır. Çocuklar sanat ürünü oluştururken kendi hayatlarına anlam vermeyi öğrenirler. Aynı zaman da başkalarının yapıtlarını ya da doğal sanat çalışmalarını değerlendirebilme yetileri gelişmektedir. Onlar için sanat ile uğraşmak çevresindeki dünyayı algılama kendi dünyasındaki ilişkiler hakkında düşünme yolunu keşfetmektir.

İlk çağlardan günümüze insanların olduğu her yerde sanat ve tasarım ürünleri bulunmaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmeler neticesinde sanatsal tasarım artmıştır. Günlük hayatımızda kullandığımız her üründe sanat elemanları bulunmaktadır. Bu durum bireylerin sanat ile erken yaşta tanışıp onu anlamlandırmasında ki önemi vurgulamaktadır (Brommer ve Horn, 1985).

5. TARTIŞMA

Yapılan bilimsel araştırmalarda “birikimlilik” ve “devamlılık” ilkesi önemlidir. Bir araştırma kendinden önce yapılanların devamı olmakla birlikte ulaşılan sonuçları ile de ilgili alandaki araştırmalardan elde edilen bilgilere ekleme yapar (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Bu bölümde araştırmanın ulaştığı sonuçlar göz önünde tutularak ilgili alan yazın çerçevesinde tartışmalara yer verilmiştir.

Günümüzde çevremizi yaşadığımız alanları dolduran görsel imgeler çocukların, gençlerin ve bireylerin kişiliklerini, değerlerini ve öğrenme yöntemlerini etkilemektedir. Görmek ve görölmek insanların deneyimlerinde önemli bir hal almıştır. Bu sonuca bağlı olarak görsel imgeler içerisinde ki değerlerin, mesajların ve kalıp yargıların anlaşılması ve bunlara eleştirel bir biçimde yaklaşılması önemlidir. Bu sebeple çocukların erken yaşta çağdaş sanat eğitimi ile yetişmeleri önem arz etmeye başlamıştır. Fakat çağdaş sanat eğitimi geleneksel sanat ve medyanın yeni dönemiyle iletişim kurabilmelerine olanak sağlamalıdır. Ayrıca görsel imgelerin ve objelerin görsel kültürü ne şekilde yansıttığını anlayıp çözümleyecek kapsamda olmalıdır. Günümüzde sanat eğitimi alan bireylerin televizyonda, afişlerde, reklamlarda, internette, videolarda vb. gördükleri imgeler hakkında bir yargıya varabilmeleri ve fikirler geliştirebilmelidirler. Sanat eğitimi verecek öğretmenlerin öğrencileri bu imgeleri sorgulayıp onları eleştirel düşünmeye teşvik etmelidirler. Sanat eğitimine okul öncesinden başlanılmalı ve çocuğun ne kadar erken sanat elemanlarıyla tanışması sağlanırsa günümüzün gelişen bu yapısına ayak uydurması kolaylaşır. Bu konuyu ele alan çalışmalardan biri de çocukların sanat elemanlarıyla erken tanışmasının gelişimlerdeki önemi vurgulamıştır. Acer (2006) yaptığı çalışmada okul öncesi çocukların sanat hakkında nasıl daha bilgi sahibi olabileceklerine yanıt bulmaya çalışılmıştır. Bu araştırmasında bir proje hazırlamıştır. Proje “çocuk sanatçı sanatçı çocuk projesi” adını taşımaktadır. Bu proje kapsamında çocuklar ve sanatçıları bir araya getirerek çocukların sanat eserlerinin yapım aşamalarını, kullanılan malzemeler, sanat elemanlarını (renk, doku, şekil, çizgi vb.) yakından görerek anlamlı öğrenmeler sağlamıştır. Araştırmanın bu sonucundan elde edilen bulgular ile çalışmamızdan elde edilen bulgular aynı paraleldedir. Çocukların bu öğrenmeleri kendi yaşamlarında, kültürleriyle ilişkilendirerek öğrenmeleri çok önemlidir. Böylede yaşadıkları çevreyi sorgulayan anlamlandıran nesiller yetişebilir.

Okul öncesi eğitime ulaşabilen çocukların gelişimlerinde gözle görülür farklar vardır. Bu onlara eğitim hayatlarında ve kişilik gelişimlerinde fayda sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimin de temel disiplinlerden olan sanat eğitimini ise birçok öğrenci branş

öğretmenlerinden almamaktadır. Bunun sonucunda etkili bir sanat eğitimi verilmemektedir. Bu nedenle sanat eğitiminden yoksun kalan çocukların eğitimi arasında farklılıklar oluşmaktadır. Çalışmamızda savunduğumuz bu sorunu farklı başlık altında Büyükekiz 2009 çalışmasında araştırmıştır. Büyükekiz (2009) yaptığı araştırmada “Okul öncesi dönem eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarındaki farklılıklar” adlı çalışma da tüm kriterler üzerinde yapılan nitel ve nicel çözümlenmeler neticesinde okul öncesi eğitim alan öğrencilerin, okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Bu öğrencilerin estetik, teknik, yaratıcılık, özgünlük, konuya hakim olma gibi ifadelerde daha başarılı oldukları görülmüştür.

Okul öncesi dönem çocuklarının resim derslerinde kazandıkları becerilerle kişiliklerinin farklı yönlerinin keşfine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle bu eğitimin alanında uzman kişilerden alınması ve nitelikli bir sanat eğitimi verilirse bu eğitim amacına ulaşmış olur. Bu verimiz ile örtüşen bir çalışma 1995 yılında yapılmıştır. İlhan (1995) okulöncesi eğitim programlarında resim dersinin yeri adlı makalesinde çocukların bu döneminin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu dönemde alınacak eğitimin kalitesinin de önemli olduğunu savunmuştur.

Okul öncesinde verilen eğitim kadar, bu eğitimi verecek olan eğitimcilerin tutumlarının çocuk gelişiminde önemli olduğu belirtilmiştir. Bu dönem çocuklarına verilecek sanat eğitimi nitelikli olması gerekmektedir. Fakat sanat bilgisinin yanında, çocuk gelişimi için hassas olan bu dönemde eğitimcilerin çocuk gelişimi bilgilerinin de tam olması gerekmektedir. Eğitimciler, çocukların gelişimlerine uygun konuları seçebilmeli ve bu konulara uygun materyaller kullanmalıdır. Bunun için bu dönem çocuklarının gelişim özelliklerine hakim olmalıdırlar. Araştırmamızda elde ettiğimiz bir diğer veri ise çocukların, bu dönemde ne kadar çok farklı malzeme ile tanışıyorlar ise o kadar çok öğrenme sağlanmış olur. Bu malzeme seçiminde günümüz şartları da göz önünde tutularak teknolojik ilerlemenin getirdikleri faaliyetlere eklenmelidir. Böylece çocukların daha çok duyu organı öğrenme ortamına sokulur ise çocukta kalıcı öğrenmeler gerçekleşmiş olur sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuklar öğrendiklerini kendi çalışmalarında kullanmak isterler. Böylece çevrelerine kendilerini daha iyi anlatma şansı bulurlar. Bunun için çocukların yapmış oldukları resimlerin doğru çözümlenmesi gerekmektedir. Çocukların kendilerini ifade edemedikleri durumlarda yapmış oldukları resimlerle yaşadıklarını anlatırlar. Eğitimcilerin bu anlatılanları doğru analiz etmeleri gerekmektedir. Çocukların kişiliklerinin doğru yönde ilerlemesi için onları anlamamız gerekmektedir. Araştırmamızın bir diğer bulgusunda çocukların ne kadar çok teknik ve malzeme kullanabilir ise yaptıkları resimlerde kendilerini

daha iyi anlatabilecekleridir. Bu sonuç ile örtüşen bir çalışma Akman (2014) okul öncesi dönem çocuğun kendini ifade etmesinde resmin önemini vurguladığı çalışmasıyla çocukların yaptıkları resimlerde ne anlatmak istediklerini çözümlenmiştir. Yapılan çalışma neticesinde çocukların resimlerinin aslında kendi dünyalarını yansıttığı vurgulanmıştır. Bu resimler çocuğa yaklaşım bakımından önem taşıyabilir. Çocukların kendilerinin anlaşıldığını bilmeleri kişiliklerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu sayede okul öncesi dönemde bu değerler ile yetişen çocukların ilerde toplum için ve kendileri için birçok kazanç sağlayabilirler. Bu bağlamda Ayaydın (2010) yapmış olduğu çalışmasında çalışmamızla aynı bulgulara yer vermiştir. Ayaydın (2010) yapmış olduğu araştırmada “Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler” konusunu ele almış ve çıkan sonuçları birey üzerinde ki katkılarını gruplandırarak sunmuştur. Gelişen ve değişen dünyada okul öncesi eğitime dikkat çekerek özellikle sanat eğitiminin bireye kazandırdığı değerler üzerinde durulmuştur. Çalışmada bu değerler başlıklar halinde verilerek açıklanmıştır. Sanat eğitimi ile birey; görsel dili öğrenir, sanat zevki gelişir, ruh sağlığının korunmasına katkıda bulunur, farklı bir iletişim aracı olarak kullanılır, bedensel gelişimi güçlenir, zihinsel gelişimi hızlanır, hayal gücü gelişir, oyun olarak katkıları, kültürel olarak katkıları ve özgüvenin geliştirir. Başlıkları altında araştırmalarını aktarmıştır.

Bireyin sanat ile kendini geliştirmesi toplum içinde faydalı olabilir. Toplumun en küçük yapı taşının birey olduğu düşünüldüğünde, bunun önemi ortaya çıkmaktadır. Sanat eğitiminin okul öncesi dönemden başlayıp yaşam boyu olması gerektiği araştırmamızın diğer bir bulgusudur. Aynı sonuca ulaşan bir araştırma 2007 yılında yapılmıştır.

Alakuş ve Mercin (2007) araştırmalarında birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği konusunu ele almışlar. Araştırmada sanat eğitiminin genel eğitimin içinde neden gerekli olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda sanat eğitiminin toplum ve birey için vazgeçilmez olduğu belirtilmiştir. Bu amaçla sanat eğitiminin yaşam boyu eğitimin içinde olması gevrettiği saptanmıştır. Bu sonuca bağlı olarak sanat eğitiminin okul öncesi dönem itibari ile başlaması gerektiği savunulmuştur.

Araştırmamızın alt amaçlarından biri olan sanatın eğitimdeki yeri başlığı altında ulaşılan verilere göre sanat eğitiminin okul öncesinden başlaması bireyin bütün eğitim hayatını olumlu yönde etkilemektedir. Sanat eğitimi alan öğrenciler sadece sanat derslerinde değil diğer disiplinlerde de başarılı olabiliyorlar. Öğrencilerin kişiliklerini etkileyen sanat eğitimi, diğer derslere karşıda aynı tutumu sergilemektedirler. Benzer bir araştırma konusunu ele alan Türe (2007) hazırlamış olduğu çalışma “Eğitimde bir araç olarak görsel sanat eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar” adını taşımaktadır. Bu çalışmanın sonucuna göre görsel sanat dersinde başarılı olan öğrencilerin diğer derslerde

başarılarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Yapılan testlerde tüm okul düzeyinde elde edilen korelasyon kat sayıları anlamlı bir ilişkiyi ifade etmektedir. Buna göre görsel sanat dersi başarısı ile diğer derslerin başarıları arasında olumlu ilişki bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde görsel okuryazarlığı etkili bir şekilde öğrenen çocuk, etrafındaki görsel öğeleri daha çabuk algılar. Öğrendikleriyle görsel dili gelişen çocuğun daha sonraki eğitim dönemine daha hazır bir biçimde ilerler. Böylece farklı alanlarda düşünebilen bireyler oluşmuş olur. Sanat eğitimi ile çok yönlü düşünme becerisi kazanan öğrenciler, diğer derslerde de başarılı olabilmektedir. Bu başarının bir bütün olarak öğrenciyi etkilemesi ancak erken yaşta çocukların sanat eğitimi ile tanışması ile sağlanabilir.

Okul öncesi öğrencileri sanat eğitimi ile sanat elemanlarıyla erken yaşta tanışmaktadır. Sanat elemanlarıyla ne kadar erken tanışır ise çocuklar hayal güçlerini daha iyi yansıtabilen resimler yapabilir. Böylece etkili iletişim becerileri kurmayı öğrenir. Okul öncesi öğrencilerinin görsel sanat elemanlarını kullanmaları ile ilgili araştırmamız ile aynı yönde sonuçların elde edildiği çalışmalar yapılmıştır. Koruklu ve Çiçekler (2013) yaptığı çalışmada çocukların serbest resim çalışmalarında yapmış oldukları resimlerin özelliklerini analiz etmiştir. Çıkan sonuçlara göre çocukların yapmış oldukları resimlerde cinsiyetleri arasında istatistiksel bir farklılık olmadığı görülmüştür. Diğer bir çalışmada ise sanat elemanları farklı açılardan değerlendirildi. Bu farklı açılardan çocukları nasıl etkilediği ortaya koyulmaya çalışıldı. Bostancı (2006) çocuk resmini konu, çizgi, şekil ve renk açısından değerlendirme isimli çalışmada 3 değişken üzerinden sonuca gidilmiştir. Yaş değişkenine göre çıkan sonuçlarda bir farklılık görülmüştür. Öğrencilerin resimlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Araştırmadan çıkan bu sonuca göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları görüldü. Üçüncü olarak okul değişkeni ne göre çıkan sonuçlarda önemli farklılıklar görüldü. Özel okullarda sanat eğitimi alan öğrenciler ile devlet okullarında sanat eğitimi almayan öğrencilerin resimlerinde farklılıklar görülmektedir.

Yaptığımız araştırmalarda öğrencilerin aynı yaş grubunda olanlarının benzer çizgiler kullanarak resim yaptığı görülmektedir. Kellog (1967) çocuk resimleri üzerine yapmış olduğu çalışmalarda, çocuk resimlerinin her şeklinin aslında alfabenin harflerinin çizimlerinin alt yapısını oluşturmaktadır. Bu çizimleri bir araya toplayarak bir şema oluşturmuştur. Bu şema ile çocukların çizimlerinin yaşlarına göre hangi dönemlere denk geldiği çözümlenmiştir.

Sanat eğitimi alan öğrenciler, bu farkları bir üst gruba daha yakın tamamlayabilmektedir. Sanat eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında farklar oluşmaktadır. Bu farklar daha sonraki eğitim dönemlerinde daha çok fark edilebilmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda araştırmacının kazandığı deneyimlere dayalı olarak geliştirilen önerilere ve ileride yapılabilecek çalışmalara yer verilmiştir.

6. 1. Sonuçlar

İlk olarak sanatın tanımı ve sanat eğitiminin eğitim üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Eğitimin görevi çocuklarda bulunan yaratıcılığı, bilgiyi, yeteneği geliştirmek ve onları iyiye doğruya yönlendirmek olmalıdır. Çocuğun, güzel sanatlar eğitimiyle şekillenen yaşamının ona katacağı değerler ile gelecekte resimle, müzikle, şiirle, sinemayla, tiyatro ile ve diğer bütün sanat dallarıyla izleyici ya da faaliyette bulunarak yaşamını anlamlandıracaktır. Bu nedenle sanatı sınırlandırmak, kısıtlamanın doğru olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde ve dünyada sanat eğitimi dönemlere ayrılarak incelenmiştir. Sanat eğitiminin bireye kazandırdıkları göz önünde tutularak değeri ve eğitimdeki yeri artırılmıştır. Özellikle okul öncesi dönem eğitiminde sanat eğitiminin etkileri yapılan araştırmalarda da vurgulanmıştır.

Okul öncesi eğitimin gerekliliği vurgulanarak tarihçesine değinilmiştir. Yapılan araştırmada, okul öncesi eğitiminin temel amaçları altında yapılan etkinliklerde aslında sanat eğitiminin temel amaçları uygulanıyordu. Sanat eğitimi bireyin yaratıcı ürünler geliştirmesini, deneme ve özgün düşünme kapasitelerinin artmasını sağlar. Okul öncesi dönemde çocuk özgün düşünme ile tanışarak kendi fikrini ansızan ürünler ortaya çıkarmanın hazzını yaşadığı vurgulanmaktadır.

Erken yaş çocuklarının çizgisel gelişim dönemleri belirtilerek bu dönemlerde çocukların resimlerinin özellikleri vurgulanmıştır. Çocuklar okul öncesi dönemde, kendilerine özel semboller kullanarak resim yaparlar. Bu dönemdeki çocukların çizgisel gelişim özellikleri, çocukların hangi duyguları ifade etmeye çalıştıklarını anlamamıza yardımcı olur. Çocuğun eğitim hayatında başarıya ulaşabilmesi için üretilen yöntemler, bu gelişim özelliklerinin doğru bir şekilde yorumlanmasıyla bağlantılıdır. Bu durum göz önüne alındığında okul öncesi sanat eğitimi verecek olan eğitimcinin alanında yetkin kişi olması gerektiği anlaşılmıştır.

Sanat eğitiminin bireyin ilerleyen yıllarda bireye etkileri araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar da sanat eğitiminin buluş, gözlem yapma, orijinalite, kişisel yaklaşımları ve pratik düşünmeyi desteklediği belirtilmiştir. Bireylerin yaratıcılıklarının gelişmesinde erken yaşta sanatın çeşitli alanlarıyla tanışmasının etkili olduğu görülmüştür.

Tasarlayan, üreten ve kültürünü tanıyan nesiller için görsel sanat eğitiminin genel eğitim içindeki yeri çok önemlidir. Sanatın farkına varan, sanatın hazzını alan ve sanat üreten bireyler yetiştirilmesi hem bireyin gelişimi hem de toplumların gelişimi için önemli olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırmalarda çocukların resimlerini çizerken çevreden soyutlanarak özgürce kendilerini ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür. Onlar için sadece resim yapmak ve bundan mutluluk duymak önceliklidir. Kendine güvenen ve özgür bireyler olarak yetişmelerinin temelini bu duygunun oluşturduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

6. 2. Öneriler

Bu bölümde, ortaya koyulan araştırmanın sonuçları neticesinde ileride bu konu ile ilgili ilgili yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Okul öncesi eğitimde görsel sanatlar eğitiminin önemini ortaya çıkarabilmek için araştırmalar yapıldı. Bu doğrultuda;

Okul öncesi eğitimde sanat eğitiminin, birey üzerindeki olumlu davranışları göz önüne bulundurularak sanat eğitiminin eğitim programlarında daha verili hale getirilmelidir. Erken yaştaki bireylerin almış oldukları sanat eğitiminin gelişim düzeylerine uygun olması gerekmektedir.

Okul öncesi eğitiminin temel eğitim olduğu, sanat eğitiminin bu temel eğitimde yerinin çok önemli olduğu bilinci aşılmalı ve bu konuda donanımlı hale getirilmelidir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Okulöncesi dönem çocuk gelişiminde, sanat eğitiminin yeri ve önemine dönük görüşleri daha geniş ve kapsamlı bir şekilde araştırılabilir.

Daha güvenilir bir sonuç için, kaynakları daha geniş tutularak farklı üniversite ve şehirlerde daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

Okul öncesinde sanat eğitimiyle ilgili araştırmalara az rastlandığından bu konuyla ilgili araştırmalar yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2004). *Okul öncesi dönem çocuklarında görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Acay, E. (2018). *Okul öncesi çocukların renk ve doku bilgilerini edinmelerine montessori eğitim yönteminin etkinliği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Acer, D. (2006). *Anasınıfına devam eden 6 yaş çocuklarının estetik yargı gelişimine estetik eğitimin etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Acun, S.ve Ertekin, G. B (1992). *Çocuk gelişimi, İstanbul: Esin Yayıncılık.*
- Akaroğlu, E. G. (2014). *Sanat eğitim programının 6 yaş çocuklarının görsel algı düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye'de kuruluş ve gelişim tarihçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 7(1), 132-134
- Aksoy, P. ve Baran, G. (2010). *60-72 aylık çocukların okula ilişkin algılarının resim yoluyla incelenmesi*. Uluslararası eğitimde yeni eğilimler konferansında sunulan bildiridir, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Antalya.
- Akman, İ. (2014). *Okul öncesi dönem çocuğunun kendini ifade etmesinde resmin önemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alakus, A. O. (2003). *Görsel sanatlar bakımından okul öncesi dönem bireyleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alakuş, A. O. ve Mercin, L. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 14-20.
- Alakuş, A. O. ve Mercin, L. (2011). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi (2. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arnheim, R. (2007). *Görsel düşünme*, (R. Ögdül, Çev.). İstanbul: Metis.
- Argun, Y. (2012). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2004a). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2004b). *Okul öncesinde resim eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Artut, K. (2004c). Okul öncesi resim eğitiminde çocukların çizgisel gelişim düzeylerine ilişkin bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 12-15.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 187-200.
- Bautista, A. (2018). *Childhood development for migrant and refugee children*. Retrieved February 9 2018 from <https://researchers.mq.edu.au/en/publications/arts-related-pedagogies-in-preschool-education-an-asian-perspective>, adresinden 01 Haziran 2018 tarihinde elde edilmiştir.
- Belloni, A. (2019). *Art – related pedagogies in preschool education: an asian perspective*. Retrieved March 9 2019 from <http://link.springer.com/article/10.1007/s13158-019-00240-9> adresinden 17 Haziran 2019 tarihinde elde edilmiştir.
- Boydaş, N. (1990). Resim- iş öğretimi nasıl geliştirilebilir? Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları. *Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi*, 8. 180-185.
- Brommer, G. S. ve Horn, G. S. (1985). *Art in your World*. Worcester, Massachusetts: Davis Publications
- Bostancı, F. (2006). *Çocuk resmini konu, çizgi, şekil ve renk açısından değerlendirme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi, eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükkarabacak, O. (2008). *Çocuk resimlerinde imgelerin yeri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büyükekiz, M. (2009). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarındaki farklılıklar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Catterall, J. S, and Pepple, K. A. (2010). *Learning in the visual arts and the worldviews of young children*. Retrieved March 9 2010 from <https://doi.org/10.1080/03057640701705898> adresinden 03 Haziran 2018 tarihinde elde edilmiştir.
- Çakır, İ. A. (2009). *Okul öncesi eğitimde görsel sanatlar, Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi* içinde (s. 45-52). Trabzon: Trabzon Valiliği Kültür Yayınları.
- Çellek, T. (2003). Çocuk Resminin Özellikleri, <http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=228>, adresinden 08 04 2019 tarihinde elde edilmiştir.

- Dere, H. ve Poyraz, H. (2003). *Okul öncesi ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dewey, J. (2010). *Günümüzde eğitim* (B. Ata & T. Öztürk, Çev.). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Erbay, M. (1997). *Sanat eğitiminin önemi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Erbay, M. (2004). *Sanat eğitiminin organik yapısındaki süreklilik. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu içinde*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ersoy, Ö. ve Ulutaş, İ. (2004). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-12.
- Etike, S. (1995). *Sanat Eğitimi Yazıları*. Ankara: İlke Yayınevi.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Freud, S. (2002). *Sanat ve sanatçılar üzerine* (K. Sıpal, Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.
- Girgin, F. ve Özkan, B. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(4), 25-30.
- Gombrich, E. H. (2013). *Sanatın öyküsü* (E. Erduran & Ö. Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökbulut, N. (1996). Sanat eğitimi programları ve beklentiler. *Milli Eğitim Dergisi*, 131, 29-30.
- Gökaydın, N. (1996) Amaç, çocuğun ve gencin yaratıcı gücünü estetik ve sezgisini geliştirmek olmalıdır. *Milli Eğitim Dergisi*, 12(1), 131-28.
- Gürkan, T. (1982). Neden okul öncesi eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 215-219.
- Gürkan, T. (2000). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. Ş. Yaşar (Ed.), *Okul öncesi eğitim ilke ve yöntemleri içinde* (1-10). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İlhan, Ç. A. (1995). Okul öncesi eğitim programlarında resim dersinin yeri. *Anadolu Sanat Dergisi*, 874, 57-65.
- Kellogg, R. (1967). *Rhoda kellogg child art collection*. http://www.early-pictures.ch/kellogg/Kellogg_Introduction.pdf adresinden 01 06 2018 tarihinde elde edilmiştir.
- Kehnemuyi, Z. (2001). *Çocuğun görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim. Görmek, öğrenme, yaratmak*. (2.baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat, kültür, yaratıcılık, görsel sanatlar ve kültür eğitimi-ğretimi*. Ankara : Pegem Akademi.
- Mercin, L. (2011). Sanat nedir? A. O. Alakuş ve L. Mercin (Ed.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar ğretimi içinde* (s. 1-12). Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *İlköğretim sanat etkinlikleri dersi ğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). *ocuk gelişimi ve eğitimi, serbest zaman etkinlikleri, eğitim ve ğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013a). *Okul ncesi eğitim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *ğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. oygml: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLY_K_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf adresinden 17 Mayıs 2019 tarihinde elde edilmiştir.
- Naea. (1994). The National Visual Arts Standarts. Retrieved March 09 1994 from https://lacoast.gov/new/Ed/Curriculum/National_Visual_Arts_Standards.pdf adresinden 01.06. 2018 tarihinde elde edilmiştir.
- Oğuzkan, ř. Ve Oral, G. (1997). *Orta dereceli kız teknik ğretim okulları okul öncesi eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Oğuzkan, ř. ve Oral, G. (2003). *Okul ncesi eğitimi*. İstanbul: MEB Yayınlan.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamanın sihirli yolları: Okul ncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi, resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Basımevi.
- Özden, Z. (2011). *Okul ncesi Eğitiminde görsel sanatlar etkinliklerinin gerekliliği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- zkan, M. (2019). *Okul ncesi görsel sanatlar eğitimine yönelik ğrenci velilerinin bakış açısı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Pınar, E. O. (2006). Dünyada ve Türkiye’de erken çocukluk özel eğitimin gelişimi ve erken çocukluk özel eğitim uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi zel Eğitim Dergisi*, 7(2), 71-53.
- Read, H. (1974). *Sanatın anlamı* (G. İnal, N. Asgari, ev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Read, H. (1981). *Sanat ve toplum*. (S. Mülayim, ev.). Ankara: Umran Yayınları.

- Ramazan, O. ve Ural, O. (2007). Türkiye’de okulöncesi eğitim ve ilköğretim sistemi, temel sorunlar ve çözüm önerileri. S. Özdemir, H. Bacanlı ve M. Sözer (Ed.), *Türkiye’de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü* içinde (s.11-56). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Read, H. (2014). *Sanatın anlamı* (N. Asgari, Çev.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Rousseau, J. J. (2015). *Emile “bir çocuk büyüyor”* (Ü. Akagündüz, Çev.). İstanbul: Selis Kitaplar Basım ve Yayın.
- San, İ. (1977). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1983). Sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(2), 215-226.
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- San, İ. (1987). *Güzel sanatlar eğitimi*. B.Özer (Ed.). Güzel Sanatlar Eğitimi. Ankara: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim, yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*. Ankara:Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (2017). *Çocuk ve sanat*. Ankara: Yeni insan yayınevi.
- Striker, S. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Stiehler, S. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi* (A. Akın, Çev.). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırmalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri (9. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tansuğ, S. (1993). *Çağdaş Türk sanatı*. İstanbul: Remzi Kitapevi Evim Matbaa.
- Tepecik, A. (2002). *Grafik sanatlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tolstoy, L. N. (2004). *Sanat nedir?* (K. Demirkıran, Çev.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Turani, A. (1977). *Resimde geometri işlemleri ve sorunları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Türe, N. (2007). *Eğitim ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetkin, S. K. (1968). *Güzel sanatların eğitimdeki yeri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Wong, A. (2007). *Theory of mind and children's understanding of teaching and learning during early childhood*. Retrieved February 09 2007 from https://www.reseatchgate.net/publication/276346437_Theory_of_mind_and_children's_understanding_of_teaching_and_learning_during_early_childhood. adresinden 01 06 2018 tarihinde elde edilmiştir.

8. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

20.10.1981 yılında Trabzon'da doğdu. 1998 yılında Trabzon lisesinden mezun oldu. 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim İş Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. 2011 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaya hak kazandı. Ocak 2012 yılında evlenerek Temmuz 2013 yılında Bilge Kağan isminde bir çocuğu oldu ve yüksek lisans eğitimine ara vermek zorunda kaldı. 2016 yılında ağırı ilinin Eleşkirt ilçesinde öğretmen olarak atandı. Eylül 2017 yılında Trabzon Maçka ilçesine tayini çıktı. Orta düzeyde İngilizce bilmektedir. Milli eğitim bakanlığında öğretmenliğine devam etmektedir. Resim alanında farklı malzemeler kullanarak sanatsal çalışmalarına devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Çevre Sokak, 5. Kısım Canım Sitesi Akçaabat, TRABZON

E-Posta : ebuyukkazaz@hotmail.com

Telefon : 0544 241 73 82